

Suomen harjoittelukoulujen vuosikirja

N:o 2

eNorssi

**VIRTUAALISET ERILLISET OPETTAJAN PEDAGOGISET OPINNOT 35
OV- OPETUSHARJOITTELU VERKOSSA**

Toim. Juha Kurola ja Jari Sorvari

Turku 2004

Julkaisusarja:

Suomen harjoittelukoulujen vuosikirja N:o 2

Vastaavat toimittajat KM Juha Kurola ja KM Jari Sorvari

Julkaisija Suomen harjoittelukoulujen rehtorit ry.

Yhteystiedot eNorssin johtoryhmän puheenjohtaja johtava rehtori Timo Lappi
Oulun normaalikoulu
PL 9300, 90014 Oulun yliopisto
Sähköposti: timo.lappi@oulu.fi

lehtori Juha Kurola
Turun normaalikoulu
PL 20014, 20014 Turun yliopisto
Sähköposti: juha.kurola@utu.fi

lehtori Jari Sorvari
Turun normaalikoulu
PL, 20014, 20014 Turun yliopisto
Sähköposti: jari.sorvari@utu.fi

ISSN 1459-6512
ISBN 952-99225-2-3

Paino Turku Typopress
Turku 2004

ESIPUHE

Erään kurssilaisen sanoin: ”KIITOS!!!!!!!!!!”

Tämän raportissa kuvataan virtuaalisesti toteutetut erillisten opettajan pedagogisten opintojen opetusharjoittelu. Kasvatusalan virtuaaliyliopisto (Kasvi) on kaikkien Suomen kasvatustieteellisten tiedekuntien yhteinen hanke. Yhdessä eNorssin kanssa toteutettiin valtakunnallinen virtuaalinen opettajien pedagogisten opintojen 35 opintoviikon opintokokonaisuus, johon oli myös kehitetty etäohjattu opetusharjoittelun malli. Opettajankouluttajien täydennyskoulutukseen soveltuvien virtuaalisten koulutusmallien kehittäminen opettajien täydennyskoulutukseen, eivät ole olleet riittävän tehokkaita vastaamaan alati muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin. Uusia innovatiivisia malleja kaivataan pikaisesti mm. tulevan opettajapulan helpottamiseksi. Tähän haasteeseen pyrittiin vastaamaan.

Virpeda- hanke käynnistettiin keväällä 2001 pidettyjen palaverien jälkeen saman vuoden syksyllä. Kun valintaperusteet, opetussuunnitelma ja vastuuhenkilöt oli nimetty, käynnistettiin varsinainen opetusharjoittelun suunnittelutyö, joka saatiin valmiiksi syksyllä 2002. Varsinaisen ja täydentävän hakujen jälkeen 21 opiskelijaa saattoi aloittaa Virpeda- opetusharjoittelun. Kaiken tämän valtuisen kiireen keskellä täytyi rekrytoida myös ohjaavat opettajat eri normaalikouluista ja kouluttaa heidät käyttämään verkkoperustaisia työvälineitä ohjausprosessissa. Tammikuussa 2003 alkoi varsinainen opetusharjoittelun osuus, viimeiset tunnit pidettiin kyseisen vuoden marras-joulukuussa.

Eletään kevättä 2004- Virpeda on jo taaksejäänyttä elämää. Projekti on viimeistä silausta vaille valmis. Raportin toimittajina haluamme kiittää kaikkia kirjoittajia, jotka lyhyessä aikataulussa jaksoivat tehdä pyydetyt artikkelit. Artikkelit kuvaavat mielestämme koko Virpeda- opetusharjoittelun kehityskaarta, sen ensisuunnitelmista valmiiseen kokonaisuuteen. Tekstiin jääneistä virheistä, puutteista me otamme täyden vastuun ja otamme osaa! Julkaisun liitesivuilla on melkein sata virpedalaista, jotka ovat olleet rakentamassa koko virtuaalista opettajien pedagogisten opintojen 35 opintoviikon opintokokonaisuutta. Voimme ylpeinä kätellä kaikki toisiamme, ja todeta, että me teimme sen sittenkin. Toivomme lukijalle mielenkiintoisia lukuhetkiä raportin parissa. *”Latu on hiihdetty auki, vana odottaa seuraajia.”*

Turussa 27.4.2004

Juha Kurola
Jari Sorvari

SISÄLLYS

Esipuhe

1 JOHDANTO

2 MIKSI VIRTUAALISET PEDAGOGISET OPINNOT?

Erno Lehtinen

3 OPETUSHARJOITTELUN TAUSTA

Jari Sorvari ja Juha Kurola

4 VIRPEDA- OPINTOJEN SUUNNITTELU- JA TOTEUTUSPROSESSI KASVI-HANKKEEN SUUNNITTELIJAN NÄKÖKULMASTA

Varpu Tissari

5 VIRPEDA- OHJAUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Petri Vuorinen

6 VIRESIMU –OPETUSHARJOITTELUN KOULUNPIDON OHJELMA

Sinikka Sahi, Juha-Pekka Husso ja Olli Määttä

7 VIRTUAALINEN OPETUSHARJOITTELUN TYÖVÄLINEET

Juha Kurola ja Jari Sorvari

8 OPETUSHARJOITTELUN OHJAAJAN NÄKÖKULMA – ESIMERKKINÄ SAKSAN KIELI TURUSSA

Katrina Vartiainen

9 DISKUSSIO

Jari Sorvari ja Juha Kurola

JOHDANTO

Seuraavien 15 vuoden aikana Suomen noin 50 000 opettajasta peräti puolet jää eläkkeelle, mutta jo tulevien viiden vuoden sisällä ennakoidaan olevan pulaa 6000-7000 opettajasta. Pahin pula tulee olemaan matematiikan-, kielten- ja erityisopettajista (TS 7.10.01,23).

Tässä raportissa perehdytään virtuaaliseen opetusharjoitteluun (VIRPEDA). Opettajan pedagogiset opinnot 35 ov on perinteisesti suoritettu luento- ja kirjatenteilla sekä praktikum -harjoituksilla. Kasvatustieteiden tiedekuntien virtuaaliyliopistohankkeen (KasVi) yhtenä keskeisenä tavoitteena on uudenlaisten etä- ja monimuoto- opetukseen perustuvien koulutusjärjestelyjen kehittäminen epäpätevinä toimivien opettajien kouluttamiseksi. Ensimmäisen kerran opinnot oli mahdollista suorittaa pääsääntöisesti verkko-opiskeluna. Pilottikoulutukseen valittiin varsinaisen ja täydentävän hakujen jälkeen 21 opiskelijaa ympäri Suomea sekä mm. Belgiasta. Opiskelijat olivat matemaatikkoja, vieraiden kielten- ja kemian opettajia. Virpeda- hankkeen tavoitteena oli rakentaa joustava verkko-opiskelumalli perinteisen opetusharjoittelun vaihtoehdoksi. Kyselytutkimuksen mukaan malli näyttää toteutuneen oikein hyvin, tosin kehiteltävää on vielä paljon, mutta suunta on oikea. Kirjoittajat valottavat hanketta omista näkökulmistaan. Mutta mikä Virpeda oikein oli?

Erno Lehtinen valottaa kirjoituksessaan syitä ja taustoja sille, miksi virtuaaliset pedagogiset opinnot järjestettiin. ”Ajatuksena on, että virtuaalinen toteutusmuoto tulisi olemaan keskeinen tapa hoitaa erillisinä suoritettavat opettajan pedagogiset opinnot.”

Juha Kurola ja Jari Sorvari kirjoittavat pilottihankkeen taustasuunnittelun lyhyestä historiasta. Artikkelissa esitetään myös virtuaalisen opetusharjoittelun malli ohjaajan näkökulmasta. Lisäksi kirjoittajat tarkastelevat virtuaalisen opetusharjoittelun tulevaisuutta diskussio- osuudessa.

Artikkelissa kuvataan harjoittelun ohjaukseen kehitettyä suunnitelmaa, tavoitteita, sisältöjä sekä etä- ja lähitehtäviä. Ohjausmallin kehittelyn teoreettisena pohjana toimi Korthagenin opettajankoulutuksen malli, jossa on havaittavissa yhtymäkohtia Kolbin kokemuksellisen oppimisen sykliin. Korthagenin ALACT (action-looking back-awareness of essential aspects-creating alternative methods of action and trial) mallissa keskeistä on reflektio ja opettajankouluttajan kompetenssi.

Katrina Vartiainen käsittelee ohjaavan opettajan ajatuksia Virpeda- opetusharjoittelussa. Artikkelivalottaa perinteisen ja virtuaalisen ohjausmallien eroavaisuuksia, ongelmia ja onnistumisia. ”*Virpedan merkitys opettajan ammattitaidolle oli suurempi kuin vain muodollisen pätevyyden saavuttaminen.*”

Varpu Tissari kuvaa kirjoituksessaan VIRPEDA- opintojen suunnittelu- ja toteutusprosessia KasVi- suunnittelijan näkökulmasta. Artikkelissa Tissari pohtii mm. keskeisiä yhteistyön ongelmia ja onnistumisia. Lisäksi hän kirjoittaa opiskelijoiden käsityksistä opintojen suorittamisesta.

Sinikka Sahin, Juha-Pekka Husson ja Olli Määtän tarkastelun kohteena on virtuaalinen koulupidollinen mentoriohjelma, joka olisi osana toteutetun opetusharjoittelun opetussuunnitelmaa. Malli on kehitetty Helsingin normaalilyseossa. VIRESIMU- kurssi tarkoitti virtuaalisia simulaatioita, joiden aiheena oli keskeisiä koulun arjen ongelmia. Simulaatiossa keskityttiin kuvitteellisen lähiön peruskoulun 8 luokan elämään. Simulaation aiheet liittyivät mm. koulupinnaukseen ja – kiusaamiseen, opetussuunnitelmaan ja pakolaiskysymyksiin

Miksi virtuaaliset pedagogiset opinnot?

Opettajan tehtäviin on aina tultu erilaisia reittejä myöten ja päätös opettajaksi ryhtymisestä on voitu tehdä elämänuran eri vaiheissa. Parin viime vuosikymmen aikana rakennettu opettajankoulutuksen malli on kuitenkin korostanut opettajaksi kouluttautumista suoraan yliopistollisen perustutkinnon yhteydessä. Tämä malli tulee varmaankin säilymään tärkeänä väylänä opettajaksi myös tulevaisuudessa, mutta se ei riitä turvaamaan pätevien opettajien rekrytointia muuntuviissa olosuhteissa. Jo nyt on nähtävissä, että tämänhetkisen koulutusmallin avulla saadaan koulutettua hyvin luokanopettajia ja eräitä aineenopettajaryhmiä, mutta monien aineenopettajaryhmien kohdalla opettajanuralle rekrytoinnissa kohdataan suuria vaikeuksia.

Opettajanura on joutumassa yhä tiukempaan kilpailuun yritysten tarjoamien työmahdollisuuksien kanssa. Tämän seurauksena perustutkinto-opiskelijoiden saaminen opettajaopintoihin tulee jatkossa yhä vaikeutumaan sellaisilla aloilla, joilla yksityisen sektorin työvoimakysyntä ja palkkakilpailu on erityisen voimakasta. Koululaitoksen ulkopuolisten työmarkkinoiden vaikutus ei heijastu vain peruskoulutuksen aikana, vaan jo opettajantehtävissäkin olevia siirtyy jatkuvasti kouluista muihin julkisen sektorin tehtäviin tai yksityisten yritysten palvelukseen. Tällä hetkellä on kuitenkin nähtävissä myös toinen trendi. Osalle yrityksiin hakeutuneesta akateemisesta väestä opettajan tehtävät alkavat näyttäytyä houkuttelevalta vaihtoehdolta työuran myöhemmissä vaiheissa. Tämä on koululaitoksen kehittämisen kannalta hyvin houkutteleva mahdollisuus, koska koululaitoksen ulkopuolella työkokemuksensa hankkineet voivat rikastaa monipuolisella tavalla opetuksen kenttää. Opettajankoulutuksen tulisi kuitenkin kyetä tarjoamaan riittävän joustavia ja helposti työn ohessa toteutettavia keinoja opettajan kelpoisuuden hankkimiseen.

Opettajaksi tullaan myös ilman erityistä urasuunnitelmaa tilanteen pakosta tai muuten opettajan sijaisuuksiin ”ajautumalla”. Tyypillisesti tällainen tilanne syntyy, kun akateemisesti koulutettu perhe siirtyy toiselle paikkakunnalle toisen puolison työn vuoksi. Näissä tapauksissa kiinnostus opettajan uralle syntyy opettajakokemuksen kautta. Niin sanotut epäpätevät opettajat ovat useinkin hyvin motivoituneita ja käytännöllisen soveltuvuuden koettelun läpikäyneitä.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että tämä joukko on vuosikaudet sijaisuuksien ja tilapäisten määräraysten varassa. Sekä kouluille että näille yksilöille itselleen olisi erittäin tärkeää, että he

voisivat saada myös muodollisen kelpoisuuden opettajan tehtäviin ja tulla nimitetyksi vakinaisiksi opettajiksi niihin kouluihin, joissa ovat työskennelleet vuosikausia.

Edellä hahmoteltu muutos opettajan tehtäviin rekrytoitumisessa ei ole kuitenkaan mitään erityisesti opettajuutta koskevaa, vaan elämänkaaren eri vaiheissa tapahtuvat siirtymät ovat tulleet yleisemminkin osaksi työelämää ja koulutusta. Myös yliopistojen on välttämätöntä vastata tähän muutokseen ottamalla ns. aikuiskoulutustehtävä aiempaa vakavammin. Yliopistojen aikuiskoulutus ei ole enää vain yksittäisten yliopistollisten arvosanojen tarjoamista avoimessa yliopistossa tai lyhytkestoisia täydennyskoulutuskursseja akateemiselle työvoimalle. Sellaisten opiskelijoiden määrä, jotka suorittavat perustutkintoja tai täydentävät aiempia opintojaan työuran myöhemmissä vaiheissa, on nopeasti lisääntynyt. Ne samat mallit, jotka on kehitetty suoraan koulusta opiskelemaan tulleeille nuorille, sopivat usein huonosti aikuisopiskelijoiden tarpeisiin. Koulutustehtävänsä toteuttamiseksi yliopistojen on oltava valmiita kehittämään joustavia ja monimuotoisia opiskelumuotoja näiden opiskelijoiden tarpeisiin. Usein tämä tarkoittaa sitä, että opintoja on voitava suorittaa myös työn ohessa ja muualla, kuin yliopistopaikkakunnalla.

Tieto- ja viestintätekniikan kehitys on avannut koulutukselle uudenlaisia toimintamalleja. Tietoverkkojen kehittymisen myötä heräsi kiinnostus niin sanottuihin virtuaalisiin opetusmuotoihin. Tavoitteena on ollut luoda mahdollisuuksia ajasta ja paikasta riippumattomille opetukselle ja opiskelulle. Sinänsä ajasta ja paikasta riippumaton opiskelu ei ole kokonaan uutta, vaan erilaisia monimuotoisen opetuksen keinoja on käytetty aikuiskoulutuksessa jo vuosikymmeniä. Tietoverkot ovat kuitenkin avanneet mahdollisuuden aiempaa intensiivisempiin työskentelytapoihin silloinkin, kun opetusta ei voida järjestää kasvoista kasvoihin tilanteessa. Verkot tarjoavat tehokkaan tavan jakaa opiskelijoille materiaalia, palauttaa opiskelutehtäviä ja käydä yhteistä etäkeskustelua joko samanaikaista tai viivästettyä mallia käyttäen.

Kasvatustieteen virtuaaliyliopisto – hanke (KasVi) on kaikkien Suomen kasvatustieteellisten tiedekuntien yhteinen virtuaaliyliopistohanke. Monen muun tehtäväalueen lisäksi KasVi–hankkeen tavoitteena on ollut uudenlaisten etä- ja monimuoto-opetukseen perustuvien joustavien koulutusjärjestelyjen kehittäminen opettajien pedagogisiin opintoihin: Tarkoituksena on ollut kehittää malleja, jotka mahdollistavat mm. työn ohessa opiskelun epäpätevinä toimiville opettajille ja monipuolisten ohjatun harjoittelun ympäristöjen varmistamisen laajenevaan aikuiskoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opettajantehtäviin suuntautuvaan opettajankoulutukseen. Keskeisenä tavoitteena on ollut synnyttää niin houkuttelevia ja joustavia malleja, että niillä pystytään

aikaansaamaan olennaista valmistuvien määrän lisääntymistä niillä aloilla, joilla pätevien opettajien vaje on suurin.

Koulutus oli tarkoitettu lähinnä peruskouluissa ja lukiossa toimiville epäpätevinä opettajille. Virtuaalinen toteutusmahdollisuus kohdennettiin ensisijaisesti aloille, joilla opettajapula on pahin (matematiikka, fysiikka, kemia), vieraat kielet (englanti).

Koulutus toteutettiin suurelta osin virtuaaliympäristön avulla tapahtuvana etä- ja monimuoto-opiskeluna, johon opiskelijat voivat osallistua opettajantyön ohessa. Opetus toteutettiin valtakunnallisena yhteistyönä eri tiedekuntien ja harjoittelukoulujen kanssa. eNorssi – organisaatiolla on ollut keskeinen rooli mallin kehittämisessä ja opetusharjoittelun järjestämisessä.

Kokeiluna läpiviedyn ensimmäisen toteutuskerran kokemusten perusteella on tarkoitus kehittää pysyvään käyttöön tarkoitettu malli. Keskustelussa on noussut esiin lähinnä mahdollisuus tuottaa virtuaalisten pedagogisten opintojen opetussuunnitelman pohjalta erillisiä moduuleja, joita maan opettajankoulutusyksiköt voivat joustavasti liittää osaksi omia opettajan pedagogisia opintojaan. Ajatuksena on, että virtuaalinen toteutusmuoto tulisi olemaan keskeinen tapa hoitaa erillisinä suoritettavat opettajan pedagogiset opinnot

Opetusharjoittelun taustaa

KasVi ja eNorssin yhteistyö

Kasvatustieteiden tiedekunnan virtuaaliyliopistohankkeen (KasVi) yhtenä keskeisenä tavoitteena oli uudenlaisten etä- ja monimuoto-opetukseen perustuvien koulutusjärjestelyjen kehittäminen epäpätevinä toimivien opettajien kouluttamiseksi. Virtuaaliset erilliset opettajan pedagogiset opinnot (35 ov) toteutettiin Turun, Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Lapin, Oulun ja Tampereen yliopistojen yhteistyönä. eNorssi toimi tässä KasVin koordinoimassa hankkeessa opetusharjoittelusta vastaavana asiantuntijatahona yhdessä asianomaisten tiedekuntien ja normaalikoulujen kanssa. eNorssi suunnitteli ja toteutti virtuaalisesti toteutettavien erillisten opettajan pedagogisten opintojen opetusharjoittelun (7 ov) opinnot yhteistyössä KasVin kanssa projektin aikana (katso liite 1).

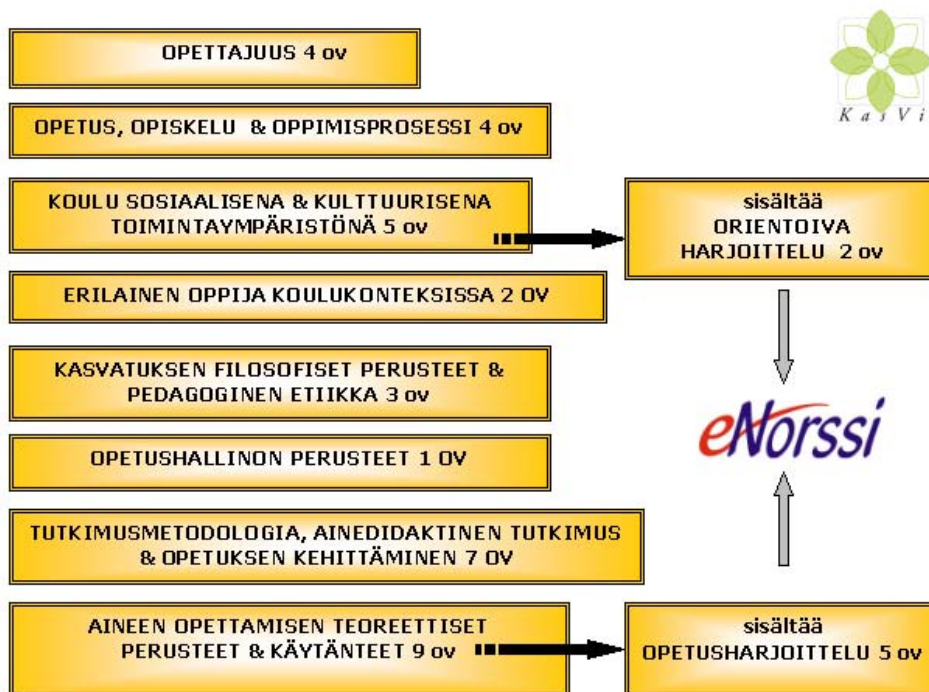
Virtuaalisesti toteutettavien erillisten opettajan pedagogisten opintojen (VIRPEDA) opetusharjoittelu toteutettiin etä- ja monimuoto-opetuksen keinoin hyödyntäen apuna modernia tietotekniikkaa. Opetusharjoittelu koostui kentällä tapahtuvasta etäohjatusta osiosta sekä kontaktiohjatusta normaalikouluissa tapahtuvista lähijaksoista. Opiskelijat toteuttivat suurimman osan opiskelustaan niistä toimipisteistä käsin, joihin heillä oli opiskelunsa aikana työsuhde ja yhteistyösopimus. Etäopetusharjoittelua ohjattiin sähköpostitse, puhelimitse ja WorkMates oppimisolun avulla. Lähijaksojen aikana opiskelijat pitivät oppitunteja normaalikouluissa.

Opetusharjoittelu osana virtuaalisesti toteutettavien erillisten opettajan pedagogisten opintojen opetussuunnitelmaa

Virtuaalisesti toteutettavien erillisten opettajan pedagogisten opintojen opetusharjoittelun 7 ov opetussuunnitelma sisällytettiin osaksi kyseisten opintojen 35 opintoviikon kokonaisuutta. Orientoiva harjoittelu 2 ov sisällytettiin osaksi Koulu sosiaalisena ja kulttuurisena toimintaympäristönä opintojaksoon ja opetusharjoittelu 5 ov sisällytettiin opintojaksoon Aineen opettamisen teoreettiset perusteet ja käytäntö (katso kaavio 1).

Virtuaalisesti toteutettavien opettajan pedagogisten opintojen tavoitteena oli välittää opiskelijoille laaja-alainen kuva opettajuudesta, jonka keskeisiä piirteitä ovat mm. tutkiva ja refleктоiva ote omaan ammattiin ja kyky yhdistää ainedidaktinen ja muu kasvatustieteellinen teoria ja käytäntö omaksi pedagogiseksi tietotaidoksi. Tavoitteena oli, että opiskelija tuntee kasvatusta ja opetustyön yhteiskunnalliset ulottuvuudet ja sidonnaisuudet. Edelleen hahmottaa oman alansa koulujärjestelmän kokonaisuudessa ja kykenee integroimaan oman aineensa muihin opetettaviin aineisiin sekä koko koulun yleisiin kasvatusta ja opetustyön päämääriin ja arvoperustaan. Koulutuksessa opiskelija hankkii valmiuksia tukea ja ohjata eri-ikäisten oppijoiden psykofyysis-sosiaalista kehitystä ja oppimista moniarvoisessa ja monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Opiskelija perehtyi oman työnsä suunnitteluun ja arviointiin sekä tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuuksiin oman aineensa opettamisessa.

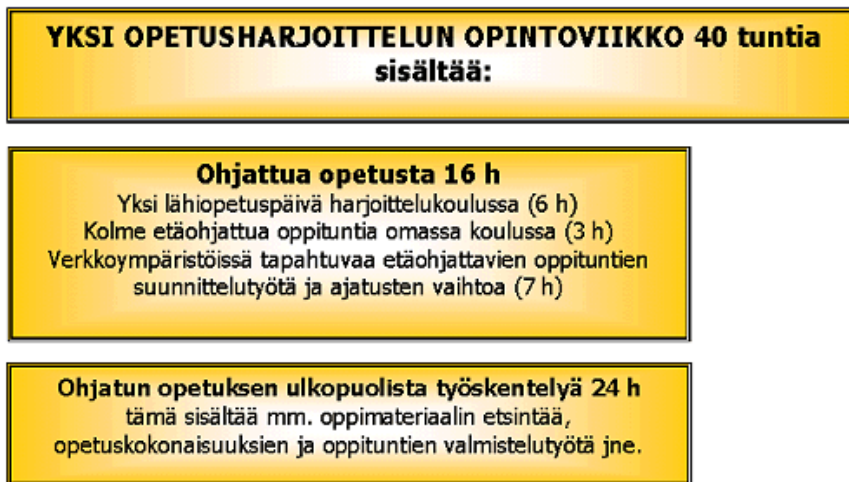
Eri yliopistoissa tämän yleisen opetussuunnitelman opintojaksoja voitiin korvata paikallisen opetussuunnitelman jaksoilla tai lähiopetusjaksojen osalta mukauttaa ko. tiedekunnan muuta opetusta vastaavaksi. Opetusjaksojen arvioinnissa noudatettiin soveltuvin osin sen tiedekunnan käytäntöjä, jossa opiskelija oli kirjoilla. Opiskelun jäsentämisessä ja arvioinnissa käytettiin portfolioyöskentelyä. Opintoihin kuuluva opetusharjoittelu ja opettajan työn ohjaus tapahtui pääsääntöisesti etäohjattuna tietoverkkoissa.

Kaavio 1. Opettajan erillisten virtuaalisten pedagogisten opintojen kokonaisuus 35 ov.

Opetusharjoittelu

Jokainen opetusharjoittelun opintoviikko sisälsi 16 tuntia ohjattua opetusta. Tämä 16 tuntia piti sisällään yhden kuuden tunnin lähiopetuspäivän harjoittelukoulussa. Näistä kuudesta tunnista vähintään yhden tuli olla pidettävä harjoitustunti. Yhden pidettävän harjoitustunnin lisäksi yksi lähiopetuspäivä koostui ryhmäseurannoista, palautekeskusteluista, erilaisten opetuksellisten teemojen käsittelystä jne. Lisäksi opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat omista yksiköistään käsin kolme etäohjattua oppituntia. Verkkoympäristössä tapahtuvaan keskusteluun ja ajatusten vaihtoon varattiin aikaa seitsemän tuntia. Ohjatun opetuksen ulkopuoliseen työskentelyyn varattiin laskennallisesti aikaa 24 tuntia kutakin opintoviikkoa kohden.

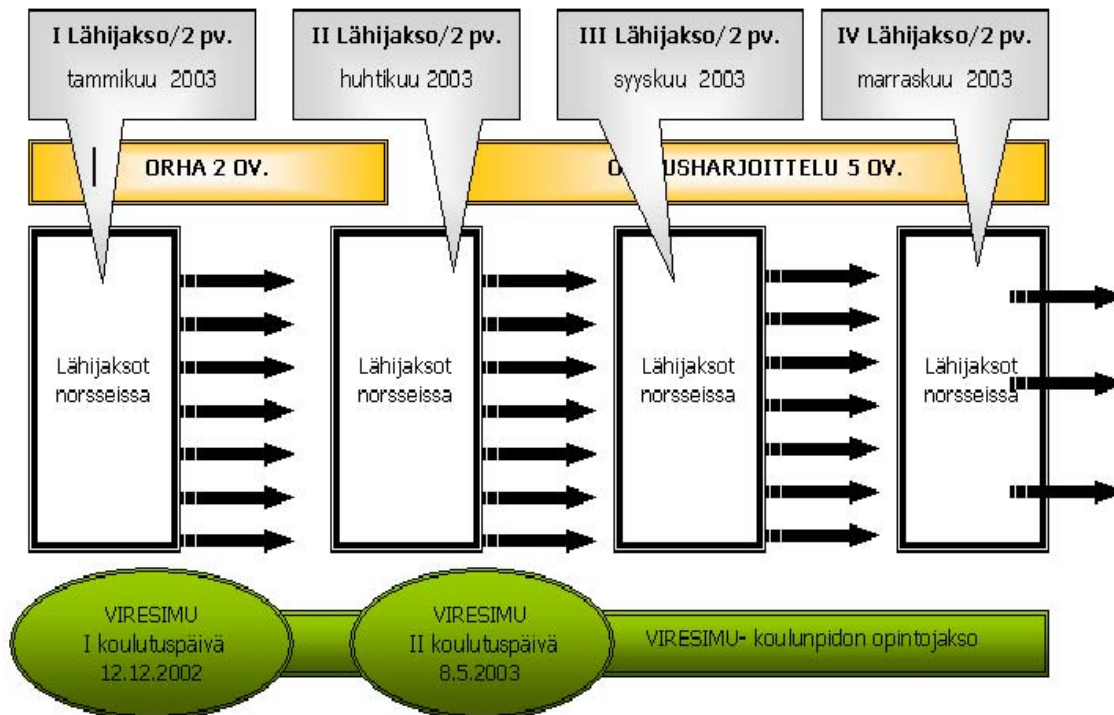

Kaavio 2. Opetusharjoittelun opintoviikon rakenne.

Opetusharjoittelun toteutus ja aikataulu

Opetusharjoittelu koostui kenttäkoulun ja Normaalikoulun harjoittelujaksoista sekä kahdesta koulunpidon opintojaksoon (VIRESIMU) liittyvästä koulutuspäivästä. Lähijaksot toteutettiin tammi-, huhti-, syys- ja marraskuussa 2003. Tarkemmat aikataulut lähijaksoista sovittiin henkilökohtaisesti opetusharjoittelusta vastaavan lehtorin ja opiskelijan kanssa. Koulunpitoon liittyvät koulutuspäivät toteutettiin Helsingin normaalilyseossa kahdessa jaksossa. Lähipäivien välillä opiskelijat siis suorittivat ohjaajien antamia etätehtäviä ja pitivät etäoppitunteja omilla toimipisteillään. Seuraavalla sivulla olevassa kaavioissa (kaavio 3) nuolilla ja niiden määrällä kuvataan lähijaksojen välissä pidettävien etätuntien määrää.

Toteutusmalli

Kaavio 3. Virtuaalisten opettajan erillisten pedagogisten opintojen opetusharjoittelun toteutusmalli ja aikataulu

Suunnittelutyötä kädestä suuhun

Pilottihankkeiden läpiviennissä on lähes poikkeuksetta mukana paljon muuttujia, joita ei aina osata tai voida ennakoida riittävän tarkasti, huolellisesta suunnittelutyöstä huolimatta. Eri yksiköissä valinneet erilaiset toimintaperiaatteet, vanhat traditiot ja aikataulun kiireellisyys olivat omalla tavallaan lyömässä omaa leimaansa asioiden organisointiin ja toteuttamiseen. Tämän ajatuksen kanssa oli vain tultava toimeen.

KasVin ja eNorssin yhteistyö oli tämän hankkeen aikana erittäin palkitsevaa ja antoisaa, joskin aika ajoitin varsin hektistäkin. Kyseisen opintokokonaisuuden toteuttaminen yhteistyössä harjoittelukoulujen ja kasvatustieteellisten tiedekuntien välillä tässä laajuudessaan oli varsin ainutlaatuista. Suunnittelu- ja koordinoituvuutta tehtiin monissa eri työryhmissä ja toimikunnissa.

Tiedon kulun varmistamiseksi tavoitteena oli, että näissä toimikunnissa ja suunnitteluryhmissä istui hankkeen alusta alkaen toimijoita molemmista organisaatioista.

Koko opetusharjoitteluosion pääkoordinaattoriksi nimitettiin luokanlehtori Jari Sorvari Turun normaalikoulusta. Lisäksi Juha Kurolan rooli opetusharjoittelun koordinaattorina oli erittäin merkittävä. eNorssin johtoryhmä sai jatkuvasti ajan tasalla olevaa tietoa kyseisen hankkeen etenemisestä johtoryhmän jäsenen Jari Sorvarin kautta. eNorssin puheenjohtajana toimi Timo Lappi, jonka kautta päivitetty tieto kulkeutui johtavien rehtoreiden kautta muihin harjoittelukouluihin.

Kyseisten opintojen suunnittelutyö käynnistettiin KasVin ja eNorssin asiantuntijoiden kanssa keväällä 2001. Kun valintaperusteet, opetussuunnitelma ja vastuuhenkilöt oli nimetty niin käynnistettiin opetusharjoittelun suunnittelutyöryhmän kokoaminen keväällä 2002. Opetusharjoittelun opetussuunnitelmatyöryhmässä toimivat englanninkielen lehtori Petri Vuorinen, matematiikan ja kemian lehtori Reima Laine ja saksan kielen lehtori Katrina Vartiainen Turun normaalikoulusta. Työryhmä käynnisti kevään 2002 aikana kyseisten opintojen opetussuunnitelman suunnittelutyön. Opetussuunnitelmatyön eri vaiheissa pyydettiin kommentteja myös muilta normaalikoulujen lehtoreilta. Opetussuunnitelma valmistui marraskuussa 2002.

Yhtenä osana VIRPEDAN opetussuunnitelmaa oli VIRESIMU- opetusharjoittelun koulunpidon ohjelma, jota suunniteltiin samanaikaisesti opetusharjoittelun opetussuunnitelmatyön kanssa Helsingissä normaalilyseon lehtoreiden voimin. VIRESIMU- työryhmään kuuluivat pääkoordinaattori historian ja yhteiskuntaopin lehtori Sinikka Sahi, ruotsin ja englannin lehtori Olli Määttä ja biologian ja maantiedon lehtori Juha-Pekka Husso.

Samanaikaisesti koko hankkeen opetussuunnitelma alkoi saada lopullista muotoaan lukuisten suunnittelupalaverien jälkeen. Opiskelijavalinta valtakunnallisena yhteisvalintana käynnistettiin ja hakupaperit tuli jättää varsinaisessa haussa 5.4.2002 mennessä Turun yliopistoon. Varsinainen hakumenettelyn jälkeen havaittiin ongelma, joka liittyi hakuedellytysten kohtaan työkokemus. Hakupapereissa edellytettiin hakijoilta kaksi vuotta opetusalan työkokemusta. Vain ne työsuhteet laskettiin, jotka olivat kestäneet yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta (katso liite 2). Koulutukseen hakeutuneiden opiskelijoiden joukossa oli kuitenkin lukuisia opiskelijoita, joilla oli yhteenlaskettua opetusalan työkokemusta enemmän kuin tuo vaaditut kaksi vuotta. Sijaisuus yms. jaksot olivat kuitenkin jääneet alle kahden kuukauden mittaisiksi. Käynnistettiin täydentävä haku

ajalle 21.08.-20.10.2002 lisäopiskelijoiden hakemiseksi hieman muutetuin hakuperustein (katso liite 3). Täydentävä haku aiheutti opetusharjoittelun suunnittelutyölle kuitenkin entistä kiireellisemmän aikataulun ohjaajien valintojen osalta. Ohjaavien lehtoreiden valintaa ei voitu suorittaa ennen kuin olimme saaneet selville mihin aineryhmiin opiskelijoita oli tulossa.

Marraskuun alussa 2002 opiskelijavalinnat olivat kaikilta osiltaan selvillä ja aloitettiin ”ennätysnopea” aineopetuksesta vastaavien normaalikoulujen lehtoreiden rekrytointi ohjaajiksi. Selvää oli jo tässä vaiheessa, että ohjaajavalinnat kohdistuivat Turkuun, Helsinkiin ja Jyväskylään. Ohjaajavalinnat saatiin hoidettua loka-marraskuun aikana 2002. Tässä kohdin on lausuttava ääneen valtavan suuret kiitokset kaikille osallistuneille ohjaajille ja ohjaajavalinnoissa avustaneille rehtoreille uskomattoman upeasta suorituksesta. Olitte korvaamattomia! Tässä kahden opiskelijan ajatuksia opintojen päättymisen jälkeen, jotka pukevat varsin upeasti sanoiksi ne kiitokset, jotka haluamme koordinaattoreina ohjaaville lehtoreille välittää: *”Opetusharjoittelu, niin etätunteina kuin normaalikoulussa suoritettuna, oli kaikkiaan antoisin osa opiskelua”* ja *”Opetusharjoittelu oli koko VIRPEDA:n ehdottomasti positiivisin osa- siitä oli konkreettista hyötyä opettajana toimimiseen ja se oli hyvin toteutettu”*. Ohjaajien valinta tässä vaiheessa työvuotta kun henkilökohtaiset työsuunnitelmat oli jo tehty, vaati todellista uhrautumista ja kyseisen hankkeen merkityksen ymmärtämistä.

Ohjaajien valinnat eivät perustuneet kaikkien osiltaan puhtaaseen omaan kiinnostukseen tai vapaaehtoisuuteen vaan oli tarvetta käyttää myös rehtoreiden rekrytointiapua ohjaajien valinnoissa. Saamamme kritiikki oli yksittäisten ohjaajien näkökulmasta tarkasteltuna näin ollen erittäin ymmärrettävää. Ohjaajavalintojen jälkeen käynnistettiin VIRPEDA- ohjaajille suunnattu verkkoperusteinen työvälinekoulutus. Koulutukset järjestettiin kahtena kaksipäiväisenä tapahtumana joulukuussa 2002 ja tammikuussa 2003 Turussa. Koulutuksen aikana ohjaajille esiteltiin ja annettiin ”alkusysäys” verkkoperusteisten työvälineiden hyödyntämiseen etäohjauksessa.

Tiedonkulun varmistaminen oli erittäin tärkeää koko opetusharjoitteluvaiheen aikana. Koko opintokokonaisuudesta tietoa oli kootusti nähtävillä KasVin verkkosivuilla ja WorkMates oppimisalustassa. Opetusharjoitteluun liittyvää tietoa oli esillä edellä mainittujen lisäksi myös eNorssin kotisivuilla. Verkkosivujen päivityksestä vastasivat KasVi- sivujen osalta suunnittelija Kimmo Heikkinen ja eNorssi- sivujen osalta Jari Sjölund.

Ajantasaisin tieto kulkeutui opiskelijoille kuitenkin sähköpostitse tiedotteina ja liitetiedostoina. Kaikkien toimijoiden yhteystiedot olivat myös opiskelijoiden tiedossa, joten yhteydenottomahdollisuudet olivat aina olemassa jos ilmaantui kysyttävää. Opiskelijoille teetetyin kyselyn perusteella tärkein ja keskeisin ”tiedonkanava” oli sähköposti. Verkkosivujen kautta tietoa ei juuri etsitty. Tämä oli konkreettisesti havaittavissa myös monissa vuorovaikutustilanteissa, joita opiskelijoiden kanssa käytiin niin sähköpostitse kuin puhelimitsekin. Asiat oli kerrottu varsin selkeästi monilta osiltaan jo verkkosivuilla mutta samoja asioita kysyttiin useasti uudelleen sähköpostitse. Tiedottamiseen oltiin opiskelijoiden taholta kokonaisuudessaan kuitenkin erittäin tyytyväisiä (katso liite 4) vaikka muutama kritiikin poikaneikin loppukyselyn vapaissa kentissä oli luettavissa: *”KasVin verkkosivuja en juurikaan seurannut, kaikki tarpeellinen löytyi yleensä kurssiympäristöistä. Harjoittelustani jouduin tivaamaan tietoja- ilman omaa aktiivisuutta olisi tainut jäädä suorittamatta”*.

Ongelmia tiedotuksessa!

Ohjaajien valinnan jälkeen ohjaavat lehtorit ja opiskelijat ryhtyivät sopimaan lähijaksojensa tarkemmista aikatauluista keskenään. Ensimmäiseen normaalikoulussa pidettävään lähijaksoon sijoitettiin myös ainedidaktista lähiopetusta paikallisessa tiedekunnissa. Ensimmäisen lähijakson jälkeen kantautui kuitenkin opiskelijoiden puolelta huolestumista lähijakson raskaudesta. Lähijaksoista muodostui aikataulullisesti ja sisällöllisesti opiskelijoiden kannalta liian raskaita ja pitkiä. Perusteet normaalikoulun harjoittelupäivien ja ainedidaktisen lähiopetuksen yhdistämiselle liittyivät siihen ajatukseen, että opiskelijoiden lähipäivien määrää olisi voitu näin vähentää. Tästä ajatuksesta jouduttiin kuitenkin osittain luopumaan seuraavien lähijaksojen aikana.

Opetusharjoittelun ensimmäisen lähipäivän lähestyessä havaitsimme erään ongelman, joka todennäköisesti vaikutti osaltaan erään opiskelijan lopettamispäätökseen. Erään palaverin aikana tuli selville, että ainedidaktisia opintoja ei voida suorittaa Jyväskylän yliopistossa kyseisille opiskelijoille. Tämä johti siihen, että näille opiskelijoille tarjottiin mahdollisuutta suorittaa opetusharjoittelu- ja siihen liittyvät ainedidaktinen lähiopetus joko Turussa ja Helsingissä. Toinen opiskelijoista halusi suorittaa kyseiset opinnot Turussa mutta toinen opiskelijoista keskeytti opintonsa. Turkuun tulleelle opiskelijalle etsittiin nopeasti harjoittelua ohjaava lehtori, ja hänen opetusharjoittelunsa saatiin käyntiin loppujen lopuksi samassa aikataulussa kuin muidenkin.

Opiskelijoilta edellytettiin yhteistyösopimusta sen yksikön kanssa, jossa he suorittivat etäharjoittelunsa kyseisten opintojen aikana. Opiskelupaikat vaihtelivat suuresti riippuen opiskelijoiden ainevalinnoista, jo olevasta työsuhteesta jne. Muutamien opiskelijoiden osalta jouduimme etsimään uuden harjoitteluyksikön johtuen siitä, että ehdotettu yksikkö ei täyttänyt niitä kriteerejä, joita etäharjoitteluyksikölle asetettiin. Osa harjoittelijoista suoritti etäharjoittelunsa kahdessa eri yksikössä. Jo opintojen suunnitteluvaiheessa tätä pidettiin erittäin hyvänä ajatuksena monipuolisen opettajatyön kuvan muodostajana. Toisaalta useista etäharjoittelupaikoista ei haluttu tehdä pakkoa eikä niiden etsinnästä itsetarkoitusta.

Opetusharjoittelua ohjaavien normaalikoulujen lehtorien rooli oli erittäin haastava ja vaativa. Lisäksi uudenlaiseen verkkoperusteiseen ohjauvälineistöön perehtyminen toi mukanaan uudenlaisia haasteita, jotka oli kyettävä ratkaisemaan varsin lyhyessä ajassa. Hankkeen suunnittelijoina päätimme ratkaista asian järjestämällä kaksi opetusharjoittelun ohjauksen työvälineisiin liittyvää perehdyttämiskokousta. Vaikka kyseiset välineet ovat varsin helppokäyttöisiä ja käyttäjäystävällisiä niin niihin perehtymiseen jäi kuitenkin aivan liian vähän aikaa, jotta niiden mahdollisuuksia olisi kyetty täysipainoisesti hyödyntämään. Koulutuksen antiin oltiin kuitenkin varsin tyytyväisiä (katso liite 4). Osa ohjaajista hyödynsi työvälineitä kuitenkin varsin tehokkaasti hyväkseen ohjausprosessissaan mutta osa ei hyödyntänyt ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia ollenkaan. Miksi näin? Eräs keskeisin näkökulma näin suunnittelijoiden silmin tarkasteltuna on varmasti ollut aikataulun kiireellisyys ja uudenlainen ohjaamisen viitekehys. Kaiken uuden oppiminen ja sisäistäminen vaatii aikaa ja perehtymistä, ja kun sitä ei ole ollut riittävästi jouduttiin luopumaan uuden kokeilusta täysipainoisesti. Tähän samaan asiaan kiinnitti huomiota myös Varpu Tissari omassa artikkelissaan.

Etätuntien ohjausprosessia pidettiin erittäin hankalana. Hankkeen suunnitteluvaiheessa oli ajatuksena kuvata osan harjoittelijoiden pitämistä tunneista etäyksiköistä käsin. Ajatus oli hieno ja teknisesti etätuntien kuvaamiset olisi voitu jo nykytekniikalla monissa etäharjoittelupisteissä suorittaa. Viime kädessä ongelmaksi muodostuivat kuitenkin resurssi- ja aikapula. Lisäksi laitteistovaatimukset asettivat liikaa teknisiä vaatimuksia opiskelijoilta, ja teknisen tuen organisointiin jäi tällä kertaa liian vähän aikaa. Etäohjaukseen käytetyn ajan katsottiin kuitenkin tukeneen opiskelijoiden kenttäkouluissa toteutettujen oppituntien suunnittelutyötä ja toteutusta (katso liite 4).

Kaikkien värikkäiden vaiheiden jälkeen näiden kuluneen kahden vuoden aikana on ollut erittäin hienoa havaita loppukyselyyn vastanneiden opiskelijoiden olleen varsin tyytyväisiä, useiden jopa erittäin iloisia siitä, että heille tarjoutui tämän tyyppinen mahdollisuus päteväytyä oman työnsä ohella aineenopettajan vaatimaan ammattiin. Eräs opiskelija kuvaa varsin osuvasti tuntojaan kyseisten opintojen suorittamisen jälkeen: *”Pidän näitä opettajan pedagogisia opintoja tällä hetkellä ehdottoman tärkeinä. Tällä hetkellä jopa ihmetyttää, että miten olen aikaisemmin pystynyt toimimaan opettajana niinkin heppoisin pedagogisin tiedoin. Koulutuksen jälkeen oma työskentelyni on mielestäni muuttunut niin paljon varmemmaksi, ...”*.

VIRPEDA- opintojen suunnittelu- ja toteutusprosessi KasVi- hankkeen suunnittelijan näkökulmasta

Johdanto

KasVi- hankkeen yhtenä tavoitteena toimintakaudella 2001–2003 oli etä- ja monimuoto-opetukseen perustuvien joustavien koulutusjärjestelyjen kehittäminen opettajan pedagogisiin opintoihin. Yksi Kasvatustieteiden tiedekuntien virtuaaliyliopistohankkeen (KasVi- hanke) keskeisimmistä tuloksista on seitsemän yliopiston yhteistyönä suunniteltu ja toteutettu opintokokonaisuus Virtuaalisesti toteutettavat erilliset opettajan pedagogiset opinnot 35 ov (VIRPEDA).

Tarkastelen tässä artikkelissa VIRPEDA- opintojen suunnittelu- ja toteutusprosessia KasVi- hankkeen suunnittelijan näkökulmasta. Artikkelin perustuu hankkeen aikana tekemiini muistiinpanoihin ja muistioihin, hankkeesta tehtyihin raportteihin sekä kokemuksiini KasVi- hankkeen suunnittelijana ja tutkijana Helsingin yliopistossa 2001–2003. Tarkastelen KasVi- hankkeen suunnittelijan roolia ja tehtäviä, VIRPEDA- opintojen suunnittelu- ja toteutusprosessia sekä VIRPEDA- opintojen ja opetusharjoittelun kehittämishaasteita ja onnistuneita käytäntöjä suunnittelijan näkökulmasta.

KasVi- hankkeen verkosto-organisaatio sekä esimerkki VIRPEDA- opintokokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen osallistuneista toimijoista

KasVi- hankkeen organisaatio sisältää kolme tasoa: 1) KasVi- hankkeen johtoryhmä, joka koostuu yhteistyöyliopistojen professoreista, 2) koordinoiva eli toimeenpaneva taso eli KasVi- suunnittelijoiden verkosto sekä 3) tuotantotaso eli kurssien suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat opettajat ja ohjaajat. Asetelmassa 1. on esitetty KasVi- hankkeen valtakunnallinen verkosto sekä esimerkki Helsingin yliopistossa VIRPEDA- opintokokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvia toimijoita.

KasVi- hankkeen yhteistyöyliopistot yhdistivät verkostoyhteistyössä asiantuntijuutensa suunnitteleamalla yhteisen opintokokonaisuuden, jonka kurssien suunnittelusta ja toteuttamisesta vastasivat eri yliopistot.

Asetelma 1. VIRPEDA- opintokokonaisuuden toimijat valtakunnallisella ja paikallisella tasolla. Esimerkkinä Helsingin yliopiston paikalliset toimijat.

KasVi- hankkeen valtakunnalliset verkostot

- hankkeen johtoryhmä
- hankkeen suunnittelijaryhmä

VIRPEDA- opintokokonaisuuden suunnitteluvaiheen toimijat Helsingin yliopistossa

- VIRPEDA- opintojen valintatoimikunta-opetussuunnitelmatyöryhmän jäsenet ja varajäsenet Helsingin yliopistossa
- Helsingin yliopiston KasVi- tiimi: KasVi- hankkeen johtoryhmän jäsen, suunnittelija, tutkija
- opettajankoulutuslaitoksen vieraiden kielten, fysiikan ja kemian sekä äidinkielen vastuuprofessorit

VIRPEDA- opintokokonaisuuden toteutusvaiheen toimijat Helsingin yliopistossa

- VIRPEDA- opintokokonaisuuden vastuhenkilö
- KasVi- hankkeen suunnittelija, VIRPEDA- opintojen paikallisena koordinoijana ja yhteyshenkilönä sekä opiskelijoiden yleistutorina
- opettajankoulutuslaitoksen vieraiden kielten, fysiikan ja kemian sekä äidinkielen didaktikot
- aineopintojen tutkimusmetodologia-kurssin sekä fysiikan ja kemian ainedidaktiikan kurssin opettajat
- normaalikoulujen opetusharjoittelun ohjaajat
- opetusharjoitteluun sisältyvän VIRESIMU- kurssin opettajat/ohjaajat

Asetelmassa 1. on esitetty esimerkki VIRPEDA- opintojen toimijoista Helsingin yliopistossa. Vastaavasti myös muissa yliopistoissa on ollut paljon toimijoita. Eri yliopistoissa nimettiin erilaiset ja erikokoiset toimielimet hoitamaan valintakriteerien ja opetussuunnitelman hyväksymiseen liittyviä tehtäviä. Yhteenvedon voidaan todeta, että opintokokonaisuuteen osallistui erittäin suuri määrä toimijoita, joten KasVi- suunnittelijoilla oli varsin haastava tehtävä koordinoida VIRPEDA- opintojen suunnittelu- ja toteutusprosessia paikallisessa yliopistossaan.

KasVi- suunnittelijan roolit ja tehtävät

Yhteistä kaikille KasVi- suunnittelijoille oli se, että he koordinoivat KasVi- hanketta paikallisesti omassa yliopistossaan ja edistivät hankkeen eri toiminta-alueita. Kaikkien suunnittelijoiden roolina oli mm. tiedonvälittäjänä toimiminen koordinaatioyliopiston, yhteistyöyliopistojen ja oman yliopiston toimijoiden välillä. Suunnittelijat esimerkiksi kokosivat omien opiskelijoidensa opintasuoritusmerkintätiedot yhteistyöyliopistojen vastuuhenkilöiltä ja toimittivat tiedot opintorekisteriin. VIRPEDA- opintokokonaisuudessa kukin yliopisto vastasi yhden tai kahden kurssin suunnittelusta ja toteuttamisesta joko yksin tai yhteistyössä toisen yliopiston kanssa, joten kaikkien KasVi- suunnittelijoiden tehtävänä oli tukea omien yliopistojensa paikallisten kurssien suunnittelua ja toteutusta esimerkiksi tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön asiantuntemusta tarjoamalla. KasVi- hankkeen suunnittelijoiden roolit ja tehtävät olivat hieman erilaisia eri yliopistoissa. Joissakin yliopistoissa suunnittelijan tehtävät oli jaettu kahden puolipäiväisen suunnittelijan kesken.

Helsingin yliopiston KasVi- suunnittelijana tehtäväni oli KasVi- hankkeen koordinointi paikallisella tasolla sekä osallistuminen KasVi- hankkeen eri toiminta-alueiden edistämiseen valtakunnallisella tasolla. Keskeisimpiä tehtäviäni olivat VIRPEDA- opintokokonaisuuden (35 ov) ja tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön opintokokonaisuuden (15 ov) suunnittelu ja toteutus yhteistyössä KasVi- hankkeen suunnittelijaverkoston kanssa ja oman yliopiston ja yhteistyöyliopistojen toimijoiden kanssa sekä oman yliopiston opiskelijoiden yleistutorointi molemmissa opintokokonaisuuksissa. KasVi- suunnittelijana toimin lisäksi VIRPEDA- opintojen valintatoimikunnan-opetussuunnitelmatyöryhmän asiantuntijajäsenenä, jolloin tehtäväni oli toimia KasVi- hankkeen paikallisena koordinoijana hankkeen koordinaatioyliopiston, valtakunnallisen KasVi- suunnittelijaverkoston ja yhteistyöyliopistojen muiden toimijoiden sekä oman yliopiston toimijoiden välillä.

Lisäksi toimin kasvatustieteellisen tiedekunnan tietostrategiatyöryhmän sihteerinä, osallistuin tietostrategiatyöskentelyyn sekä KasVi- hankkeen HelLa- tutkimusprojektiin aluksi suunnittelijan työn ohella ja myöhemmin täysipäiväisenä tutkijana.

VIRPEDA- opintokokonaisuudessa tehtäviäni olivat myös opiskelijahakuun ja -valintaan liittyvät mainostamis- ja tiedotustehtävät, opiskelijoiden huojennuspäätösten valmistelu ja opiskelijoiden henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laatiminen. Lisäksi tehtäväni oli järjestää uusien

opiskelijoiden infotilaisuus/opintojen aloitustilaisuus monipistevideoneuvotteluna ja kevätlukukaudella aloittaneiden opiskelijoiden infotilaisuus. Tapaamisiin sisältyi mm. VIRPEDA-opintokokonaisuuden esittely opiskelijoille sekä opiskelijoiden perehdyttäminen opiskelukäytäntöihin sekä verkko-opiskeluun ja -oppimislustaan (WorkMates). Syksyllä 2002 aloittaneiden opiskelijoiden opintojen aloitustilaisuuteen sisältyi eNorssi- hankkeen koordinaattorin luento opetusharjoittelusta mutta kevätlukukaudella 2003 aloitteiden opiskelijoiden infotilaisuus ei sisältänyt vastaavaa luentoa, vaan opetusharjoittelusta tiedotettiin opiskelijoille sähköpostin avulla. Opintojen aikana tehtävänä oli toimia opiskelijoiden yleistutorina, joten tiedotin opiskelijoille opintoihin, opiskeluun ja aikatauluihin liittyvistä asioista sähköpostitse ja annoin heille tarvittaessa tukea teknisissä tai muissa opintoihin liittyvissä ongelmissa.

VIRPEDA- opintojen suunnittelun ja toteutuksen haasteita

VIRPEDA- opintojen suunnitteluun ja toteutukseen osallistui seitsemän kasvatustieteellistä tiedekuntaa, Turun yliopiston toimiessa KasVi- hankkeen koordinaatioyliopistona. Koordinaatioyliopisto järjesti KasVi- suunnittelijoille ja eNorssin edustajille yhteispalaverin VIRPEDA- opintojen suunnittelusta, mutta opintokokonaisuuden vastuuprofessoreiden välillä yhteispalaveria ei järjestetty. Suunnittelijan näkökulmasta arvioituna VIRPEDA- opintojen suunnittelu- ja toteutusprosessin edistäminen olisi ollut helpompaa, jos keskeisistä VIRPEDA- opintojen suunnitteluun ja toteutukseen liittyvistä periaatteista olisi jo ennalta sovittu yhteistyöyliopistojen opettajan pedagogisista opinnoista vastaavien professoreiden kesken.

Valintakriteereiden ja opetussuunnitelman laatimisen ja hyväksymisen haasteita

VIRPEDA- opintojen valintakriteereiden ja opetussuunnitelman laatimis- ja hyväksymisprosessi toteutettiin melko samanlaisen mallin mukaisesti eri yliopistoissa. Koordinaatioyliopisto laati ehdotuksen valintakriteereiksi ja yhteistyöyliopistojen valintatoimikunnat tai vastaavat työryhmät esittivät koordinaatioyliopistolle kommentit ehdotuksesta. Tämän jälkeen koordinaatioyliopisto teki kompromissiesityksen yhteistyöyliopistoille, jotka esittivät jälleen kommenttinsa. Lopuksi viimeistellyt valintakriteerit hyväksyttiin yhteistyöyliopistojen asiaankuuluvissa toimielimissä.

Opetussuunnitelmatyön alussa koordinaatioyliopisto laati VIRPEDA- opetussuunnitelman rungon, jota yhteistyöyliopistot käsitelivät opetussuunnitelmatyöryhmissä tai vastaavissa ja lähettivät siitä kommenttinsa yhteistyöyliopistolle. Tämän jälkeen koordinaatioyliopisto teki opetussuunnitelmasta

kompromissiehdotuksen yhteistyöyliopistoille, jotka esittivät siitä kommenttinsa. Lopuksi opetussuunnitelma hyväksyttiin kaikkien yhteistyöyliopistojen asiaankuuluvissa toimielimissä.

Helsingin yliopistossa VIRPEDA- opintojen valintakriteereitä ja opetussuunnitelmaa käsiteltiin yhdistetyssä valintatoimikunta-opetussuunnitelmatyöryhmässä, jonka puheenjohtajana toimi VIRPEDA- opintokokonaisuuden vastuuprofessori Veijo Meisalo ja sihteerinä toimi opintosihtööri Pia Hupli- Laine. Tämän ratkaisun avulla varmistettiin se, että valintakriteereitä ja opetussuunnitelmaa käsiteltiin siten kuin niitä normaalisti käsitellään Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan toimielimissä. Helsingin yliopistossa valintatoimikunta-opetussuunnitelmatyöryhmän kokoonpano koostui kolmikantayhteistyön mukaisesti opettajankoulutuslaitoksen, ainelaitosten ja normaalikoulujen edustajista sekä opiskelijaedustajista ja KasVi- hankkeen tiimin jäsenistä.

Helsingin yliopistossa opetussuunnitelmaa ja valintakriteereitä käsiteltiin siten ensin valintatoimikunta-opetussuunnitelmatyöryhmässä, jonka jälkeen ne hyväksyttiin opettajankoulutuslaitoksen johtoryhmässä ja lopuksi tiedekuntaneuvostossa. Kun vastaavanlainen toteutus järjestettiin kaikissa yhteistyöyliopistoissa, valintakriteereiden ja opetussuunnitelman hyväksymiseen osallistui erittäin suuri määrä toimijoita. Tässä vaiheessa oletuksena oli, että jokaiseen yliopistoon perustetaan opetusryhmät ja yliopistojen kesken sovitaan vastuut eri kurssien suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Opiskelijamääriin ja opintojen mainostamiseen liittyviä haasteita

Käytännössä opiskelijoita ei kuitenkaan tullut valituksi riittävästi kaikkiin yliopistoihin, joten opetusryhmät voitiin perustaa vain Helsingin yliopistoon ja Turun yliopistoon. Opintokokonaisuuteen kuitenkin hakeutui suuri määrä opiskelijoita, mutta kaikki eivät täyttäneet asetettuja valintakriteereitä. Opiskelijoilta vaadittiin ensimmäisellä hakukierroksella esimerkiksi kahden vuoden työkokemusta. Opiskelijamäärän lisäämiseksi järjestettiin jopa toinen hakukierros, jota edelsi valintakriteereiden vaatimuksien madaltaminen. Toisella hakukierroksella vaadittiin yhden vuoden työkokemus mutta opiskelijoilla oli lisäksi oltava suoritettuna perusopinnot kasvatustieteessä, koska VIRPEDA- opintokokonaisuus oli jo alkanut. Erityistä joustavuutta osoitti se, että valituksi tuli myös opiskelija äidinkielen ja kirjallisuuden opetusharjoittelua suorittamaan, vaikka opetussuunnitelmaan ei ollut sisällytetty alun perin kyseistä ainetta. Muutoksien takia

valintakriteerit ja opetussuunnitelma piti kuitenkin hyväksyttää uudestaan asiaankuuluvissa toimielimissä.

Tärkein syy opiskelijamäärän vähäiseen määrään lienee se, että opiskelumahdollisuudesta ei voitu tiedottaa riittävän ajoissa, koska valintakriteerit ja opetussuunnitelma oli ensin hyväksyttävä asiaankuuluvalla tavalla. Tästä syystä kaikkien tiedekuntien valintaoppaisiin tiedot opintokokonaisuudesta eivät ehtineet. Mainostaminen ja opintokokonaisuudesta tiedottaminen kuuluivat suunnittelijoiden tehtäviin. Hakuilmoitukset julkaistiin Helsingin Sanomissa, Opettaja-lehdessä ja joissakin paikallislehdissä sekä useilla ilmoitustauluilla yhteistyöyliopistoissa. Lisäksi opintokokonaisuudesta tiedotettiin erittäin laajasti myös sähköpostitse esimerkiksi erilaisilla opiskelija- ja opettajalistoilta sekä myös suoraan peruskoulujen ja yläasteiden rehtoreille, työvoimatoimistoihin ja lukuisiin erilaisiin järjestöihin ja yhdistyksiin. Panostin itse erityisesti sähköpostitiedottamiseen, koska uskoin, että sähköpostitse informaatiota voi välittää nopeasti ja tehokkaasti suoraan epäpäteville opettajille. Lisäksi lähetin mainoksia myös postitse.

Verkostoyhteistyön haasteet suunnittelijan näkökulmasta arvioituna

VIRPEDA- opintojen suunnittelussa ja toteutuksessa tulivat esiin eri yliopistojen erilaiset toimintakulttuurit ja -käytännöt sekä päättävien elimien (kuten tiedekuntaneuvostojen) erilaiset aikataulut esimerkiksi valintakriteereitä ja opetussuunnitelmia hyväksyttäessä. Suunnittelijan näkökulmasta arvioituna opintokokonaisuuden suunnittelun keskeisenä ongelmakohtana oli se, että opintokokonaisuudesta vastaaville professoreille ei järjestetty yhteistä tilaisuutta, jossa he olisivat voineet yhdessä neuvotella ja päättää opintokokonaisuuden suunnittelun tavoitteista ja keskeisistä periaatteista. Nyt toteutetussa suunnittelumallissa koordinaatioyliopiston rooli korostui.

Keskeisimmät yhteistyöhaasteet liittyivät opintokokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen osallistuneiden toimijoiden suureen määrään. Opiskelijoiden määrä sen sijaan oli pieni, sillä asetetuista tavoitteista huolimatta opiskelijaryhmät voitiin perustaa vain Helsingin yliopistoon (12 opiskelijaa) ja Turun yliopistoon (8 opiskelijaa), sillä vain niihin tuli valituksi riittävän suuri määrä valintakriteerit täyttäviä opiskelijoita. Opiskelijamäärään nähden opintokokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa oli mukana erittäin suuri määrä suunnittelijoita, opettajia ja opetusharjoittelun ohjaajia sekä paikallisella tasolla että valtakunnallisella tasolla.

Opetusharjoittelun suunnittelu- ja toteutusprosessi

Opetusharjoittelun suunnittelusta ja toteuttamisesta vastasi eNorssi- hanke. Se vastasi myös normaalikoulujen opettajien kouluttamisesta VIRPEDA- opintojen opetusharjoittelun ohjaajiksi sekä tiedottamisesta opetusharjoitteluun liittyvistä asioista opiskelijoille. Käytännössä perehdytyskoulutus sisälsi WorkMates- oppimisalustan ja MindManager -ohjelman käytön opastuksen sekä VIRPEDA- ohjaajan tehtävien ja roolin selvittämisen normaalikoulujen opettajille. Suunnittelijan näkökulmasta arvioituna ohjaajien koulutukseen olisi ollut tarpeellista sisällyttää myös tietoa verkko-opetuksesta ja -ohjauksesta sekä VIRPEDA- opintokokonaisuudesta ja sen toteuttamisesta verkostoyhteistyönä useiden yliopistojen kesken. Kaikilla normaalikoulun ohjaajilla ei ollut aiempaa kokemusta opetusharjoittelun ohjauksesta tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen, joten osa opettajista olisi tarvinnut enemmän tukea uudenlaisen etäohjaukseen perustuvan työtavan kehittämiseksi.

Helsingin yliopistossa arvioimme tarpeelliseksi järjestää opettajankoulutuslaitoksen ainedidaktikoille ja norssin ohjaajille suunnattuja yhteisiä palaverieja, joissa mm. tiedotettiin KasVi-hankkeesta ja käytännön toimintaan liittyvistä asioista, keskusteltiin VIRPEDA-opintokokonaisuuden opetussuunnitelmasta ja sen tavoitteista ja opetusharjoittelusta sen osana, sovittiin yhteistyöstä opettajankoulutuslaitoksen ainedidaktikkojen ja normaalikoulujen ohjaajien välillä sekä kerrottiin KasVi- suunnittelijan roolista ja tehtävistä. Helsingin yliopistossa yhteistyön käynnistämisen kannalta oli hyödyllistä, että yhdellä opettajankoulutuslaitoksen opettajalla oli jo aiemmin luodut yhteistyösuhteet normaalikoulujen opettajiin, joten yliopistonlehtori Leena Vaurion panos ensimmäisen palaverin koollekutsumisessa oli tärkeä. Myöhemmissä palaverissa koollekutsujana ja asioiden esittelijänä toimi KasVi- suunnittelija.

Opetusharjoittelun suunnittelun ja toteutuksen haasteita

Keskeisimmät opetusharjoittelun kehittämishaasteet liittyvät opetusharjoittelun ajankohdista sopimiseen ja opetusharjoittelusta tiedottamiseen. Opiskelijat saivat opetusharjoitteluun liittyvää informaatiota sähköpostitse eNorssi- hankkeen koordinaattorilta, eNorssi- ja KasVihankkeen verkkosivuilta sekä suoraan opetusharjoittelun ohjaajilta.

Opetusharjoittelun yhteissuunnittelun kannalta ongelmallista oli se, että normaalikoulujen opettajat ja opettajankoulutuslaitoksen ainedidaktikot voitiin nimetä tehtäviinsä vasta varsin myöhäisessä

vaiheessa. Ainedidaktikkojen ja opetusharjoittelun ohjaajien valinta perustui valituksi tulleiden opiskelijoiksi ohjaustarpeeseen saada ohjausta siinä aineessa, jossa he pätevöityvät opettajiksi.

VIRPEDA- opintojen toimintamallien arviointia suunnittelijan näkökulmasta

Toimivana yhteistyömallina voidaan pitää KasVi- hankkeen suunnittelijoista koostuvaa valtakunnallista verkostoa, joka edistää hankkeen eri toiminta-alueiden toteutumista valtakunnallisesti yhteistyössä muiden suunnittelijoiden kanssa sekä paikallisesti yhteistyössä oman yliopistonsa, tiedekuntansa ja laitoksensa toimijoiden kanssa. Suunnittelijat käyttivät työssään monipuolisesti hyväksi tieto- ja viestintätekniikkaa.

VIRPEDA- opintojen pilottitoteutusta voidaan pitää erittäin kalliina, jos arviointiperusteena käytetään opiskelijamäärää suhteutettuna yhteistyöhön osallistuneiden henkilöiden työmäärään. Suunnittelijan näkökulmasta erityisen työläältä vaikutti VIRPEDA- opintokokonaisuuden opetussuunnitelman ja opiskelijoiden valintaperusteiden hyväksymismenettely seitsemän yliopiston toimielimissä. Uudella toteutuskerralla työmäärä ei kuitenkaan olisi ollut enää yhtä suuri, koska opintokokonaisuuden valintaperusteiden ja opetussuunnitelman laatimiseen sisältyntä perinpohjaista ja raskasta suunnitteluvaihetta ja kurssien materiaalien laatimisvaihetta ei olisi tarvittu, vaan olisi voitu keskittyä opintojen ja työtapojen kehittämiseen saatujen kokemusten perustalta. Opintokokonaisuuden mainostamiseen olisi ollut enemmän aikaa, jolloin opiskelijamäärää olisi voitu lisätä perustamalla opiskelijaryhmät kaikkiin mukanaoleviin yliopistoihin.

Suunnittelijan näkökulmasta on harmillista, että yhteistyöyliopistoissa ei löytynyt yhteistä tahtoa jatkaa VIRPEDA- opintokokonaisuuden toteuttamista tässä laajuudessa. Yhteistyötä olisi oman käsitykseni mukaan kannattanut jatkaa ja kehittää opintokokonaisuutta yhteistyössä saatujen kokemusten sekä opiskelijoilta saadun palautteen ja opintokokonaisuuteen kohdistuneiden tutkimuksien tulosten perustalta. Jo työelämässä toimivilla epäpätevillä aineenopettajilla ei ole helppo irrottautua työstään osallistumalla lähiopetukseen perustuvaan koulutukseen, joten KasVi- hankkeessa suunniteltu ja toteutettu malli tarjosi epäpäteville opettajille ainutlaatuisen mahdollisuuden pätevöitymiseen. Opintokokonaisuuden suorittaneet opiskelijat olivat erittäin tyytyväisiä saamaansa pätevöitymismahdollisuuteen. Useat epäpätevät opettajat ovat osoittaneet kiinnostusta opintokokonaisuutta kohtaan pilottitoteutuksen jälkeenkin, joten tällaisille monimuotoisesti toteutettaville opettajan pedagogisille opinnoille on selvästi tarvetta.

KasVi- hankkeessa kehitettiin verkostoyhteistyössä opettajan pedagogisiin opintoihin koulutusmalli, jota voidaan soveltaa pienin muutoksin myös yliopisto-opettajien pedagogisten opintojen malliksi ja täydennyskoulutusmalliksi. Vaikka VIRPEDA- opintokokonaisuutta ei kokonaisuudessaan toteuteta KasVi- hankkeen toimintakaudella 2004–2006, opintojen suunnittelusta ja toteutuksesta saatuja kokemuksia ja kursseja tullaan hyödyntämään opettajan pedagogisten opintojen kehittämisessä ja myös tutkintorakenteen uudistamisen yhteydessä tullaan miettimään monimuoto- opetuksena toteutettavia mahdollisuuksia.

Seitsemässä yliopistossa erittäin suuri joukko professoreita, opettajia, ohjaajia ja suunnittelijoita osallistui yliopistojen yhteisen VIRPEDA- opintojen opetussuunnitelman ja valintakriteereiden laatimiseen sekä opintojen suunnitteluun ja toteuttamiseen, joten heidän yhteisenä haasteenaan on välittää yliopistossaan kokemuksiaan VIRPEDA- opintojen suunnittelusta ja toteutuksesta, jotta kokemuksia voidaan hyödyntää laajemmin yliopistoissa.

Opiskelijoiden käsityksiä opintokokonaisuuden suorittamisesta

Pilottiopintokokonaisuus toteutettiin 1,5 vuoden aikana. Opiskelijoille oli suuri haaste suorittaa opinnot edellä mainitussa ajassa oman työnsä ohella, ja he olisivatkin toivoneet, että kursseja olisi järjestetty enemmän kesällä. Jotkut opiskelijat suorastaan uupuivat, koska osa kursseista toteutettiin päällekkäin, jolloin opiskelijoiden työpanosta vaadittiin useilla kursseilla yhtä aikaa varsinkin opintojen keskivaiheessa (tammikuussa 2003) ja loppuvaiheessa (syyslukukaudella 2003). Opettajat ja ohjaajat kuitenkin osoittivat tarvittaessa joustavuutta suorituksia vastaanottaessaan.

Opintokokonaisuus suunniteltiin ja toteutettiin erittäin lyhyessä ajassa, joten on ymmärrettävää, että opintokokonaisuuden pilottitoteutuksessa tuli esiin joitakin ongelmia, joiden keskeisimmät syyt selittyvät toimijoiden suurella määrällä. Opiskelijoiden mielestä esimerkiksi opintojen aikatauluista (lähitapaamisten osalta) ja vaadittavasta työmäärästä tiedotettiin liian myöhään. Koska kyseessä oli pilottiopintokokonaisuus, tiedottaminen ei ollut mahdollista ennen kuin kurssien opettajat oli valittu ja aikatauluista oli sovittu.

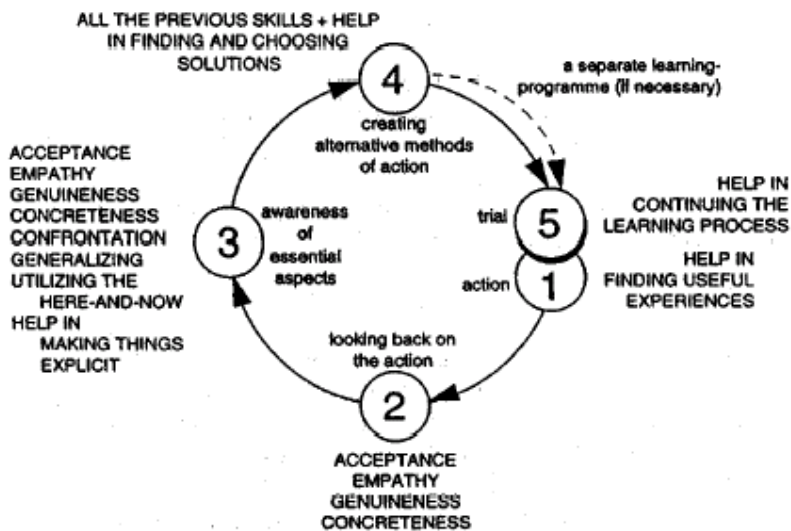
Opintokokonaisuuden päätöstilaisuudessa Helsingin yliopiston opiskelijat toivat esiin tyytyväisyytensä siihen, että he olivat suorittaneet opintokokonaisuuden. Suunnittelijan, opettajien ja ohjaajien näkökulmasta oli ilo todeta, että lähes kaikki VIRPEDA- opinnot aloittaneet Helsingin

yliopiston opiskelijat suorittivat opintokokonaisuuden aikataulun mukaisesti. Yksi Helsingin yliopistoon valituksi tulleista opiskelijoista ei aloittanut opintoja lainkaan, koska hän ei työnsä takia pystynyt suorittamaan opintoja. Yksi opiskelija joutui henkilökohtaisista syistä johtuen lopettamaan opinnot kesken. Opettajan pedagogisen pätevyyden suoritti siten Helsingin yliopistosta 12 opiskelijaa. Turun yliopistosta opettajan pedagogisen pätevyyden suoritti 8 opiskelijaa.

VIRPEDA- opintojen etä- ja monimuoto- opetukseen perustuva toteutusmalli antoi jo työelämässä toimiville epäpäteville aineenopettajille mahdollisuuden suorittaa opettajan pedagogisen pätevyyden työn ohella. Ulkomailla työskennelleelle ja myös joillekin muille opiskelijoille virtuaaliopinnot olivat ainut mahdollinen vaihtoehto pätevoitymiselle. Opiskelijoiden mielestä opintokokonaisuuden vahvuus oli juuri se, että he pystyivät suorittamaan opinnot joustavasti oman työn ohessa. Tärkeää oli, että harjoittelijoiden koulut tukivat epäpätevien opettajiensa osallistumista opintokokonaisuuteen hankkimalla mm. sijaisia. Pätevoityminen oli opintokokonaisuuteen osallistuneille opiskelijoille henkilökohtaisesti tärkeä asia, mikä lisäsi heidän sitoutumistaan ja motivaatiotaan opiskella työn ohessa.

VIRPEDA- ohjauksen opetussuunnitelma

Kun Virpeda- harjoittelun suunnittelu käynnistettiin, oli Turun normaalikoulu ollut vuoden osallisena Euroopan neuvoston rahoittamassa ODETTE- projektissa. (Open and Distance Education in Teacher Training Education). Tähän projektiin osallistui Turun yliopiston lisäksi 11 muuta eurooppalaista Coimbra- yliopistoa. ODETTE- projektin tavoitteena oli luoda yleiseurooppalainen malli etämenetelmiä käyttävästä opettajan koulutuksesta sekä toteuttaa sitä. Koska molemmissa projekteissa etsittiin uusia tapoja toteuttaa harjoittelua etämenetelmiä hyödyntäen, oli niiden samanaikaisuudesta selkeää hyötyä. Molemmissa hankkeissa ohjausmallin kehittelyn teoreettisena pohjana toimi Korthagenin opettajankoulutuksen malli, jossa on havaittavissa yhtymäkohtia Kolbin kokemuksellisen oppimisen sykliin. Korthagenin ALACT (action-looking back-awareness of essential aspects-creating alternative methods of action and trial) mallissa cheekiä on reflektio ja opettajankouluttajan kompetenssi. Mallissa sisäympyrässä on kuvattu reflektioprosessia ja ulkoympyrässä opettajankouluttajalta vaadittavia taitoja.

Kaavio 1. Korthagenin (1999:13) ALACT malli.

Etäohjausmetodologian kehittelyyn osallistuivat kaikki 11 maata professori Steven Janssensin johdolla (Leuvenin yliopisto). Ohjausmallin keskeiseksi elementiksi muodostui portfolio. Yhtenäisen mallin pohjalta jokainen yliopisto loi omiin olosuhteisiinsa sopivan mallin.

VIRPEDA:n työalustaksi valittiin WorkMates oppimisalusta sen käyttäjäystävällisyyden, helppouden ja edullisuuden takia. ODETTE-projektin osallistujamaista Itävalta (Grazin yliopisto) ja Ranska (Poitiersin ja Toulousen yliopistot) päätyivät niinkään WorkMates oppimisalustaan.

Tässä artikkelissa kuvataan VIRPEDA-opetusharjoittelun ohjaukseen kehitettyä suunnitelmaa ja sen tavoitteita, sisältöjä sekä etä- että lähitehtäviä. Mallin tavoitteena oli strukturoida harjoittelua ja näin luoda yhtenäinen pohja harjoittelun toteutuksesta vastaaville eri aineen lehtoreille. Koska VIRPEDA:n ohjaavat lehtorit olivat kaikki kokeneita harjoittelukoulujen lehtoreita, päädyttiin yhtenäiseen ainerajat ylittävään malliin. VIRPEDA-opetusharjoittelumallin koordinaattorina toimi Petri Vuorinen ja sen työstämiseen osallistuivat lehtorit Katrina Vartiainen ja Reima Laine. Rakentavia kommentteja opetusharjoittelun opetussuunnitelmaan saatiin myös muilta normaalikoulujen lehtoreilta.

Opetusharjoittelu muodosti virtuaalisten erillisten opettajan pedagogisten opintojen 35 opintoviikon kokonaisuudesta 7 opintoviikkoa. Harjoittelu jakaantui orientoivaan harjoitteluun 2 ov ja opetusharjoitteluun 5 ov. Harjoittelu koostui seitsemästä lähipäivästä ja etätehtävistä. Näiden lisäksi harjoitteluun kuului ohjattua tuntien suunnittelua ja pitoa. Tehtäviä sekä lähi- että etäpäiville kertyi yhteensä kymmenen

Orientoiva harjoittelu 2 ov

Opiskelijat perehtyivät omien oppiaineidensa opetussuunnitelmiin ja tutustuivat verkkopohjaiseen etäohjausympäristöön. Tavoitteena oli kehittää opetukseen kuuluvia perustaitoja. Opiskelijat harjaantuivat suunnittelemaan opetustaan pitkäjänteisesti ottamalla huomioon erilaiset oppijat ja samalla refleктоimaan omaa suoritustaan. Opiskelijat arvioivat omia tiedon- ja taidonrakenteitaan käytännön kouluympäristön tilanteissa.

Orientoivaan harjoitteluun kuului kaksi paikallisessa harjoittelukoulussa suoritettavaa lähipäivää sekä etäohjattuja oppitunteja. Lähipäivien aikana opiskelijat tekivät ohjaavien lehtoreiden ohjauksessa henkilökohtaisen opetusharjoittelusuunnitelman.

Opiskelijat suunnittelivat ja pitivät etäopetusharjoittelusta vastaavien lehtoreiden tuella oppitunteja ja opetuskokonaisuuksia omassa koulussaan. Oppituntien etäohjauksessa käytettiin hyväksi verkkoperustaisen ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia.

Lähipäivän aikana opiskelijat tutustuivat paikallisen harjoittelukoulun päivittäiseen toimintaan sekä omien oppiaineidensa opetukseen seuraamalla aktiivisesti ohjaajansa työtä. Oman ohjaajansa tunneilla opiskelijat toimivat apuopettajana ja hänen tuli muutenkin pyrkiä osallistumaan aktiivisesti koulutyöhön. Opiskelijoiden toivomukset harjoittelun toteutuksesta pyrittiin mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon.

Lähijakso (12 h) sisälsi kahden pidettävän harjoitustunnin lisäksi yhteisvastuullista suunnittelua, opetuksen seuraamista, apuopettajana toimimista, palautekeskusteluja sekä ryhmäohjausta.

I Lähijakso (2 päivää)

1. Lähi- ja etätehtävä

Verkkokeskustelu ohjaajan ja harjoittelijoiden välillä aiheesta:

Ihanneopettajan ominaisuudet

Tavoitteet:

- aikaisempien kokemusten reflektointi
- aikaisempien kokemusten tarkastelu suhteessa opettajan rooliin, opettamiseen, oppimiseen
- reflektoinnin harjoittelu ja sen määrittely

2. Lähi- ja etätehtävä

Luokan observointi

Osio 1

- kuvittele luokkatilanne, jota menet seuraamaan
- ennakoi ja kuvaile seuraavia asioita ennen seuraamista opettaja-oppilas interaktio, oppilaiden käytös ja esille tulevat piirteet, opetusmetodit

- lisää ennakoititehtävään asioita, joita haluaisit edellisten lisäksi vielä kuvailla

Osio 2

- vertaile ajatuksiasi ennen (tehtävä 1) ja jälkeen seurantatilanteen
- mitä opit ennakoinnista ja työskentelystä tällä tavoin?
- keskustele ryhmäsi kanssa ennakoinnin ja tarkkailun tärkeydestä huomioidesi/kokemustesi perusteella

Etätehtävänä: keskustelu (WorkMates)

3. Etätehtävä

Lähijakson reflektointi ja tavoitteiden asettelu opetusharjoittelulle koko vuodeksi.

Osio 1

- miten asenteesi opettamisesta muuttui? Miksi? Miksi ei?
- mikä on käsityksesi hyvästä opettajasta nyt? Muuttuiko se?
- mitä on laadukas oppiminen?
- mitä on laadukas opettaminen?
- mikä lähijakson aikana auttoi sinua tarkastelemaan opettamista ja oppimista uudelta näkökannalta?

Osio 2

- kokemuksesi opettamisesta
- sinä opettajana
- vahvuudet ja kehitettävät alueet
- henkilökohtaiset tavoitteet vuodelle
- strategiat tavoitteiden saavuttamiseksi

Opetusharjoittelu 5 ov

Opiskelijat perehtyivät oman oppiaineensa erityispiirteisiin ja uusimpiin opetusmenetelmiin. Jakson aikana opiskelijoille annettiin kokonaisnäkemys koulutyöstä. Opiskelijoille pyrittiin antamaan hyvät valmiudet tuntikokonaisuuden (mm. oppitunnin rakenne, ja siinä näkyvät oppiaineen erityispiirteet) sekä pidemmän opetusjakson suunnitteluun. Erityistä huomiota suunnittelutyössä kiinnitettiin tavoitteiden asetteluun, eriyttämiseen sekä arviointiin. Luonteeltaan harjoittelu oli reflektiivistä toimintaa, jossa opiskelijat asettivat itselleen lyhyemmän ja pidemmän aikavälin tavoitteita sekä reflektoi omaa toimintaansa asettamiensa tavoitteiden suunnassa.

Opetusharjoittelun aikana tutustuttiin uusiin oppimisympäristöihin ja niiden tuomiin mahdollisuuksiin. Opiskelijat pyrkivät soveltamaan muussa opiskelussaan oppimiaan asioita harjoittelussa. Harjoittelujakson aikana tavoitteena oli tarjota opiskelijoille mahdollisuutta tutustua opetuksen erityisalueisiin, esim. erityisopetukseen tai atk-avusteiseen opetukseen. Harjoittelu oli oppimistilanteiden vastuullista suunnittelua ja valmistelua, didaktisen ja pedagogisen tiedon soveltamista ja kokeilemista sisältäen sekä yksittäis- että ryhmäohjausta.

Harjoittelun alussa laadittiin henkilökohtainen harjoittelusuunnitelma, jota tarkennettiin ja täsmennettiin jakson aikana. Jakson kuluessa opiskelijoiden omat kasvatus- ja opetustyylejä pyrittiin kehittämään vuorovaikutuksessa ohjaajan ja muiden opiskelijoiden kanssa.

II Lähijakso (2 päivää)

Opiskelijat perehtyivät oman oppiaineensa erityispiirteisiin ja uusimpiin opetusmenetelmiin. Jakson aikana opiskelijoille muodostui kokonaisnäkemys koulutyöstä. Opiskelijat saivat valmiuksia tuntikokonaisuuden (mm. oppitunnin rakenne, ja siinä näkyvät oppiaineen erityispiirteet) sekä pidemmän opetusjakson suunnitteluun. Erityistä huomiota suunnittelutyössä kiinnitettiin tavoitteiden asetteluun, eriyttämiseen sekä arviointiin. Luonteeltaan harjoittelu oli reflektiivistä toimintaa.

Lähijakso (12 h) sisälsi kahden pidettävän harjoitustunnin lisäksi suunnittelua, opetuksen seuraamista, palautekeskusteluja sekä ryhmäohjausta jne.

Tehtävät 4, 6, 8 tehtiin VIRESIMU osuudessa.

5. Etätehtävä

Tee tuntisuunnitelmakokonaisuus, jossa on seuraavat osiot:

- tausta: luonnehdinta tilanteesta, johon suunnitelma sijoittuu (oppilasryhmä, koulu ja muut asiaan liittyvät tiedot)
- suunnitelma: tavoitteet, opetusmenetelmät, oppimisen vaiheet, arviointi)
- pohdinta: toteutunut suunnitelma, vaihtoehdot, ongelmakohtat

III Lähijakso (2 päivää)

Tavoitteet samat kuin toisella lähijaksolla.

7. Lähitehtävä

Seuraa opetusryhmää muiden harjoittelijoiden (jos mahdollista eri aineryhmien edustajia) kanssa yhdessä eri oppitunneilla päivän aikana.

Suunnitelkaa yhdessä tavoitteenne ja tarkkailukohteenne. Tarkkailutehtäviä voidaan jakaa ryhmän kesken.

Ne voivat olla esim:

- vuorovaikutus ja sosiaaliset suhteet: oppilas-oppilas, opettaja-oppilas, tytöt- pojat, eri etniset ryhmät jne.
- eettiset näkökulmat
- oppimisvaikeudet
- häiriökäyttäytyminen

8. Etätehtävä

Projektityö

Projektityön toteuttaminen omassa yhteisössä. Suunnittele ja toteuta oppiaineita integroiva projekti yhdessä kollegasi/kollegojesi kanssa. Kollega voi olla myös eri oppiaineen edustaja toisesta koulusta. Projekti voi olla esim. leirikoulu, teemaviikko, nettiyhteistyöprojekti.

Projektityön osiot:

- suunnitelma
- tavoitteet
- aika, osallistujat, luokkataso
- toteutus
- viikkosuunnitelma
- tunti- tai päiväkohtaiset suunnitelmat
- arviointi
- oppilaiden/opiskelijoiden ja toteuttajien reflektio- osuus
- prosessin ja produktin arviointi

IV Lähijakso (1 päivä)

Opiskelijat perehtyivät oman oppiaineensa erityispiirteisiin ja uusimpiin opetusmenetelmiin. Jakson aikana opiskelijoille muodostui kokonaisnäkemys koulutyöstä. Opiskelijat saivat valmiuksia tuntikokonaisuuden (mm. oppitunnin rakenne, ja siinä näkyvät oppiaineen erityispiirteet) sekä pidemmän opetusjakson suunnitteluun. Erityistä huomiota

9. Lähitehtävä

Toteutunut harjoittelu normaalikoulussa ja kentällä. Portfolion esittely ryhmälle ja ohjaajalle.

10. Etätehtävä

Loppuarviointi

Opiskelijat tuottivat loppuarviointiraportin, jossa he refleктоivat omaa oppimistaan seuraavilla alueilla:

Käsitys oppimisesta ja opettajana olosta

- mikä on käsityksesi nyt opettamisesta ja opettajana olosta
- miten käsityksesi muuttuivat vuoden aikana
- mitä konkreetteja tapahtumia muistat, jotka muuttivat käsitystäsi opettamisesta ja opettajana olosta

Oppiaineksen hallinta

- vahvat puolet
- kehitettävät puolet
- miten aiot kehittää itseäsi jatkossa

Suunnittelu

- vahvat puolet
- heikot puolet
- miten aiot kehittää itseäsi jatkossa

Vuorovaikutustaidot

- vahvat puolet
- heikot puolet
- miten aiot kehittää itseäsi jatkossa

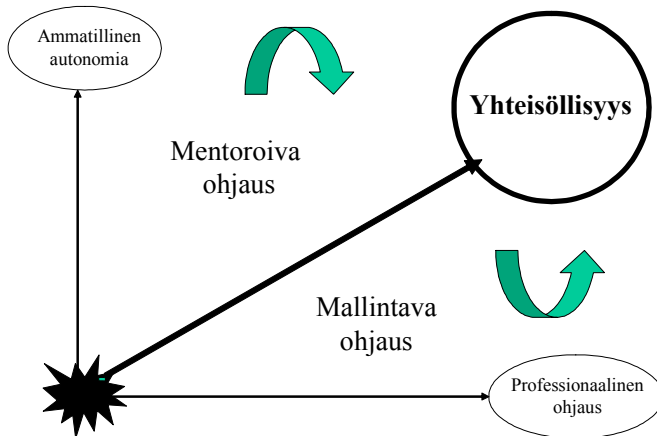
VIRESIMU – opetusharjoittelun koulunpidon ohjelma

Mentorointi

Yliopistollisen aineenopettajakoulutuksen merkittävin uudistus, didaktisten aineenopettajaopintojen ja opetusharjoittelun muokkaaminen kasvatustieteen cum laude approbatur-arvosanaksi, aloitettiin Helsingin yliopistossa vuonna 1994. Tässä yhteydessä normaalikoulujen vastuu praktikumien ensisijaisena järjestäjänä vahvistui. Samassa yhteydessä koulunpidon opinnot integroitiin opetusharjoitteluun. Helsingin normaalilyseossa koulunpidolla ymmärretään kaikkea koulun elämään liittyvää opettajan toimintaa, joka ei ole varsinaisesta aineenopettajan ydintyötä eli oppiaineen opettamista.

Aineenopettajaharjoittelijoiden opettajuuden vahvistamista varten Helsingin normaalilyseossa kehitettiin koulunpidon mentoriohjelma (Sahi 1994). Opiskelijat jaetaan eri oppiaineiden harjoittelijoista koostuviin pienoisopettajanhuoneisiin (10 – 12 opiskelijaa), joiden koulunpidollisia opintoja ohjaavat normaalilyseon ohjaavat lehtorit. Mentorin tehtävänä on vuorovaikutuksessa opetusharjoittelijan kanssa auttaa koulutettavaa löytämään oma professionaalisuutensa. Mentorointi mahdollistaa kokeneemman kollegan ja ammattiin valmistuvan opettajan yhteisen keskustelun sekä reflektoinnin koulun arkeen liittyvistä asioista niin käytännöllisellä kuin teoreettisellakin tasolla (Parsloe & Wray 2000).

Mentorointi ei ole helppo opiskelumenetelmä, sillä se edellyttää ohjaajalta että ohjattavalta sitoutumista vertaisvalmennukseen ja prosessioppimisen arvostamista. Mentoriryhmät tutustuvat ohjaajan avustuksella koulunpitoon, ovat mukana integraatioprojekteissa ja osallistuvat koulun yhteisiin tapahtumiin kuten vanhempainiltoihin tms. Mentoroinnin tavoitteena on vahvistaa sekä opetusharjoittelijan että ohjaajan kokemuksia yhteisestä opettajuudesta. Mentorointi auttaa opetusharjoittelijaa löytämään opettajuutensa ”rakennuspalikat” ja vahvistaa hänen mahdollisuuksiaan autonomisena toimijana koulussa. Sen keskeisin idea on ohjata opetusharjoittelija arvostamaan aktiivista ja vuorovaikutteista työyhteisöä.

Kuvio 1. Mentoroinnin yhteisöllisyys

Opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelmassa (OPM 2001) opettajuus määritellään seuraavasti:

Opettajuus on kohtaamisia

- opettajan ammatti on ihmissuhdeammatti
- opettaja toimii yhteistyössä oppilaiden vanhempien kanssa
- opettaja toimii monikulttuurisessa maailmassa

Opettajuus toimii yhteisössä

- opettaja tarvitsee työyhteisön tukea
- opettaja vaikuttaa käyttäytymisellään työpaikkansa ilmapiiriin

Opettajuus toimii uusissa oppimisympäristöissä

- oppimisympäristöjen virtuaalisuus lisääntyy
- opettajan tulee hallita tieto- ja viestintäteknikka

Opettajuus on yhteiskunnallinen tehtävä

- opettaja on laaja-alainen ammattilainen, ei pelkkä tietojen ja taitojen välittäjä
- opettaja on pedagogi
- opettaja kantaa vastuuta yhteiskunnan tulevaisuudesta

Opetusministeriön esille nostamat näkemykset otettiin huomioon ja ne vaikuttivat siihen, että Helsingin normaalilyseossa mentorointia tehostettiin annettujen vinkkien pohjalta. Uutta suuntaa alettiin etsiä keväällä 2001 ja peruseriaatteiksi muodostuivat:

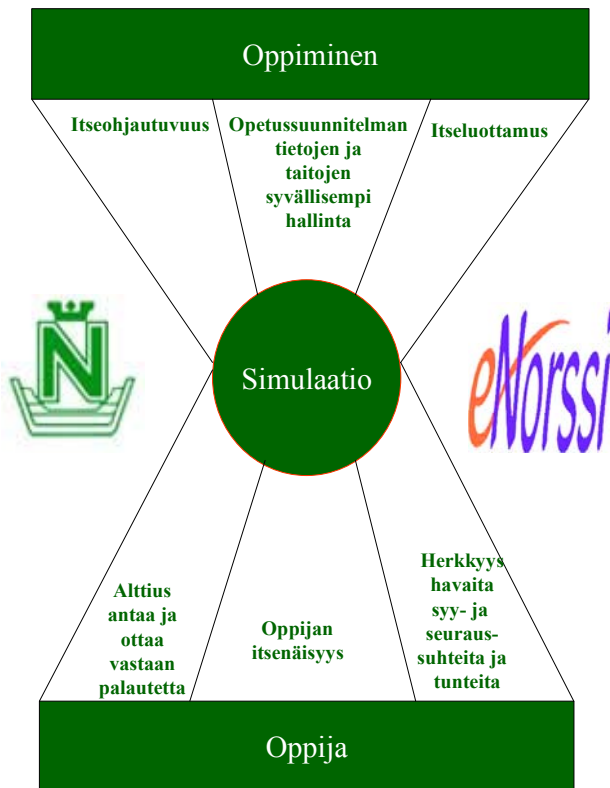
- konstruktivistinen ohjausteoria
- kokemuksellinen oppiminen
- ongelmakeskeinen oppiminen
- virtuaalinen oppiminen.

Mentoroinnissa konstruktivismi ymmärretään siten, että ohjelmaa suunniteltaessa huomio pyritään kohdistamaan yksilön sisäisiin prosesseihin hänen opiskelussaan. Oppija joutuu aktiivisesti rakentamaan kokonaisuuksia hyvinkin moninaisista opettajuuden aineksista ja vastaamaan itse omasta oppimisestaan. Opetusharjoittelija joutuu soveltamaan hankittua aine-opetus- ja kasvatustietoa, joskus hyvinkin yllätyksellisissä ja ennalta arvaamattomissa tilanteissa.

Kokemuksellinen ja ongelmakeskeinen oppiminen toteutetaan koulunpidon mentoroinnissa osaksi simulaatioiden avulla. Simulaatioiden, kirjallisuuden ja todellisiin kouluelämän tapauksiin kytkeytyissä tehtävissä aineenopettajaharjoittelija joutuu kehittämään itseään didaktikkona, kasvattajana, kodin ja koulun yhteyksien ylläpitäjänä, työyhteisön rakentajana ja ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Opiskelun pääpaino on kokemuksellisen oppimisen alueella, ongelmanratkaisussa sekä empaattisessa eläytymisessä arjen tapahtumiin

Simulaatiolla mentoriohjelmassa ymmärretään sellaista oppimisprosessia, joka toimii todellisesta järjestelmästä tai toiminnasta luodun yksinkertaistetun mallin mukaan. Siihen osallistuvat opiskelijat yrittävät elää ja vaikuttaa mallin edellyttämällä tavalla kuvitteellisen koulun aineenopettajina ja ratkaisten kyseisen koulun ongelmia.

Todellisuuden monimutkaisuuden vuoksi simulaatioon poimitaan ainoastaan sen oleellisimpia piirteitä. Simulaatiota ohjaavat siis oikeaa elämää jäljittelevät säännöt, roolit ja tavoitteet. Tämä voisi olla totta! - on simulaation keskeisin ajatus (Joyce & Calhoun & Hopkins 2002, Ruben 1999).

Simulaation merkitys oppimisessa Joyce et al. mukaan (2002)

Kuvio 2. Simulaatio ja oppiminen

VIRESIMU

Helsingin normaalilyseon omien kokemusten perusteella VIRPEDA:n liitettiin koulunpidon kurssi VIRESIMU. Nimi tarkoittaa virtuaalisia simulaatioita, joiden aiheena oli keskeisiä koulun arjen ongelmia, joita ratkottiin verkkoalustalla (WebCT). VIRESIMU toimi myös mentoriohjelmana. Kaikki Virpedan opiskelijat osallistuivat VIRESIMU:n ja heidät jaettiin kolmeen mentoriryhmään eli pienenopettajanhuoneeseen Alfa, Beeta ja Gamma. Mentoreina toimivat lehtorit Juha-Pekka Husso, Olli Määttä ja Sinikka Sahi. Opiskelu verkossa tapahtui näissä ryhmissä mentorin ohjauksessa.

Virtuaalista simulaatiota varten luotiin kuvitteellinen helsinkiläinen lähiö Suutarinmäki. Lehtori Husso laati simulaatiota varten Suutarinmäen kuvauksen. Sen tuli olla opiskelijoille viitekehystenä heidän eläytyessään lähiön peruskoulun yläasteen elämään. Suutarinmäen yläkoulun opetussuunnitelman yleinen osuus oli myös opiskelijoiden käytettävissä. Lehtori Sahi kirjoitti simulaation käsikirjoitukseen kuvauksen 8 F- luokan oppilaista ja opettajista. Kuvitteellisten opettajien roolikuvaukset sisälsivät opettajan henkilöhistorian, pedagogisen ajattelun ja didaktiset tavoitteet.

Simulaatioita oli kolme, joista kahdessa pohdittiin asioita omassa roolissa verkossa ja yksi simulaatioista tapahtui toisen lähipäivän aikana Helsingin normaalilyseolla. Kaikkiin simulaatioihin liittyi verkkokeskustelua sekä roolissa että omana itsenään. Simulaatioita tuettiin WebCT- alustalla olevalla materiaalipankilla. Opiskelun keskeinen osa oli opetusteknologian ja simulaatioiden avulla tapahtuva kokemuksellinen oppiminen ja opetuksen suunnittelu. Opiskelijoita motivoitiin interaktiiviseen kanssakäymiseen verkossa. Näin edistettiin heidän professionaalista reflektointiaan. Viresimulaiset oppivat näin arvioimaan omaa ammatillista kehitystään aineenopettajan aine-, kasvatustiedon ja opetustiedon näkökulmasta.

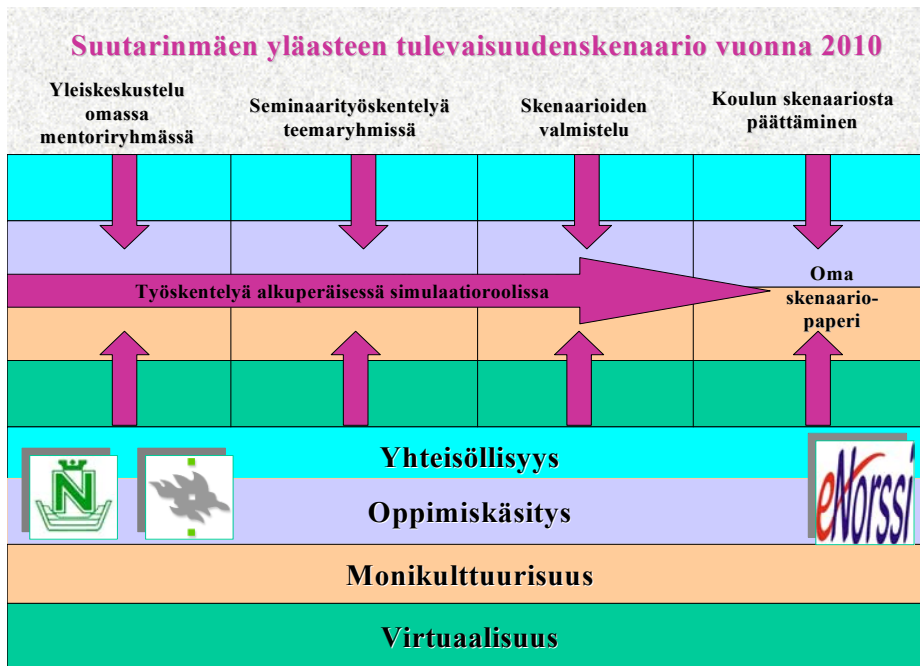
Kuvio 3. VIRESIMU:n toteuttamisaikataulu

VIRESIMU- koulutus aloitettiin joulukuussa 2002 Helsingin normaalilyseolla pidetyllä lähipäivällä, joka osallistujien mielestä muodostui merkittäväksi kohtaamiseksi. Monipuolinen ohjelma ryhmäytymisharjoituksineen motivoi tuleviin simulaatioihin ja verkkokeskusteluihin.

Ensimmäinen koulutusjakso tapahtui tammi-helmikuussa 2003. Simulaatiossa käsiteltiin kouluelämään liittyviä ongelmia; luvattomia poissaoloja ja koulukiusaamista Suutarinmäen 8 F-luokassa. Simulaatiossa luokanvalvoja (mentori) kutsui sähköpostitse opettajat verkko-opettajankokoukseen keskustelemaan luokkansa heikoista sosiaalisista taidoista ja puuttuvasta yhteisöllisyydestä. Keskustelun aikana ongelmaa vaikeutettiin luokanvalvojan kertoessa runsaista luvattomista poissaoloista ja havaitusta kiusaamistapauksesta. Tässä vaiheessa opiskelijoille avattiin verkkotiedosto. Keskustelun jälkeen simulaatioon osallistujat kirjoittivat strategiaperin, jossa he perustelivat omia ratkaisujaan siitä, kuinka Suutarinmäen 8 F-luokan ongelmia olisi voitu ratkaista.

Toinen koulutusjakso pidettiin toukokuun 2003 lähipäivän aikana pakolaissimulaatiosta. Simulaatioon liittyi verkkokeskustelu ja strategiaperin laatiminen. Lehtori Sahin kirjoittamassa pakolaissimulaatiossa elettiin kuvitteellista tilannetta, jossa suurehko ryhmä maailman kriisipesäkkeistä tulevia pakolaisia pyrki Suomeen. Rajalla heidän kohtalostaan päätti useiden ministeriöiden virkamiehistä muodostettu pikavalintaryhmä. Simulaatioissa oli virkamiesten ja pakolaisten rooleja. Simulaation päätteeksi käytiin välittömästi koontikeskustelu eli debriefing. Keskustelua jatkettiin verkossa ja lopuksi kukin osallistuja kirjoitti Suutarinmäen yläkoululle monikulttuurisuusstrategian.

Kolmas koulutusjakso jouduttiin siirtämään opiskelijoiden työkiireiden vuoksi loka-marraskuulle 2003 ja sisältöä muutettiin siten, että simulaatio painotti opetussuunnitelman yhteisten aiheiden kehittämistä. Kolmannessa simulaation tausta-ajatuksena oli näkemys siitä, että opetussuunnitelma on koulun tulevaisuuden skenaario, jonka toteuttamiseksi pitää löytää strategiset keinot. Suutarinmäen yläkoulun tulevaisuudenskenaariossa korostettiin neljää aihepiiriä: yhteisöllisyyttä, oppimiskäsitystä, monikulttuurisuutta ja virtuaalisuutta. Edellä kerrottuja teemoja valmisteltiin arvotuissa teemaryhmissä. Näissä teemaryhmissä opiskelijat suunnittelivat simulaation yhdessä mentoreidensa kanssa. Lopuksi kukin opiskelija kirjoitti oman strategiaesseeensä samasta aiheesta.

Kuvio 4. Skenaario- ja strategiatyöskentelyn kulku

Opiskelijat vastasivat VIRESIMU:n päätteeksi kyselyyn, jossa otettiin huomioon mentoritoiminta, verkko-opiskelu ja simulaatioiden toteuttaminen. VIRESIMU:a aloitettaessa kaikki opiskelijat osallistuivat IQ form-testiin, joka on Helsingin yliopiston Kasvatustieteen laitoksen kehittämä virtuaaliopiskelijan profilointiohjelma (Niemi & Ruohotie 2002).

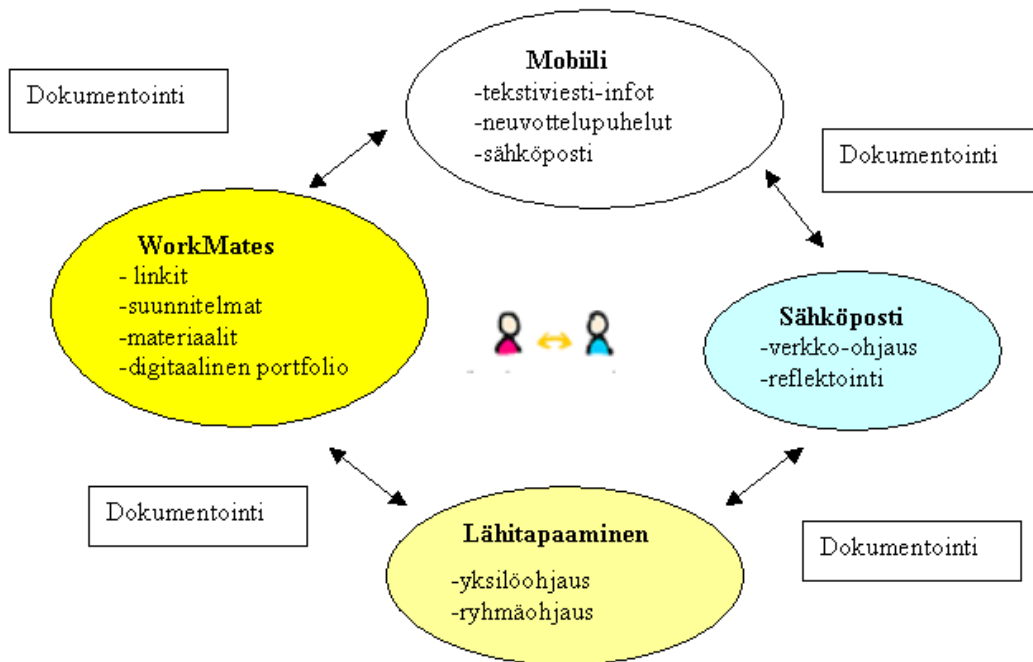
VIRESIMU- kyselyn tulosten perusteella:

- yhteisöllisyyden edistäminen menestyi hyvin
- simulaatioihin opiskelijat eivät olleet yhtä tyytyväisiä
- opiskelijat eivät kokeneet harjoituksia ja ilmapiiriä positiiviseksi
- opiskelijat ymmärsivät simulaatioiden tuottaman hyödyn ongelmanratkaisukeinoina ja empatian lisääjinä
- verkko-opetukseen opiskelijat olivat tyytyväisiä eivätkä kohdanneet sen aikana suurempia teknisiä ongelmia

Jatkossa opiskelijoiden ohjausprosessia simulaatiossa tulisi varmaan tehostaa. Suomalainen kulttuuri on tosikkomaista ja opiskelijat eivät mielellään heittäydy henkiseen löytöretkeilyyn ja innovoivaan opiskeluun. Työmenetelmien tulee olla heidän mielestään ennakoitavia, helppoja ja lopputuloksen yksilöiden itsensä hallittavissa. Simulaatioissahan näin ei ole, vaan monet satunnaisetkin asiat monimutkaistavat prosessia ja vaikuttavat lopputulokseen.

Virtuaalisen opetusharjoittelun malli

Virtuaalisella ohjausmallilla opetusharjoittelun ohjauksessa tarkoitetaan tässä kolmen eri komponentin käyttämistä ohjausprosessissa eli lähi-, verkko- ja mobiiliohjausta. Lähiohjaaminen tarkoittaa perinteistä kontaktiohjausta, jossa ohjaaja ja ohjattava käyvät dialogia opetusharjoittelun opetustapahtumista. Verkko-ohjaus tarkoittaa, että ohjaaja siirtää tiettyjä opetusharjoitteluun liittyviä asioita verkkoon, jolloin ohjattavan rooli muuttuu enemmän itseohjautuvuuteen, esimerkiksi eri työtavat ja -menetelmät on siirretty verkkoon. Kolmas ohjausmalli eli mobiiliohjaus tarkoittaa, että osa etäohjatuista oppitunneista käydään ohjattavien kanssa mobiililaitteen avulla. Virtuaalisen toimintaympäristön perusajatus on, että opiskelijalla on mahdollisuus dokumentoida kaikki opetusharjoitteluun liittyvät argumentit mm. suunnitelmat palautteineen, kuvat opetustilanteista jne. Lähiohjauksen funktio on muuttunut enemmän ohjailevaan kuin opettavaan suuntaan. Opiskelijalla on aina mahdollisuus kysyä ja palata verkkotai mobiiliohjauksen dokumentteihin. Moderni opetusharjoittelu, niin kuin sen pitäisikin, yhdistäisi perinteisen lähiohjaamisen sekä uudemman verkko- ja mobiiliohjauksen. Tällöin on mahdollista puhua virtuaalisesta toimintaympäristöstä opetusharjoittelun ohjauksessa.

Kuva 1. Virtuaalisesta toimintaympäristöstä opetusharjoittelun ohjauksessa (Kurola, Tuononen 2002, muokannut Kurola 2004)

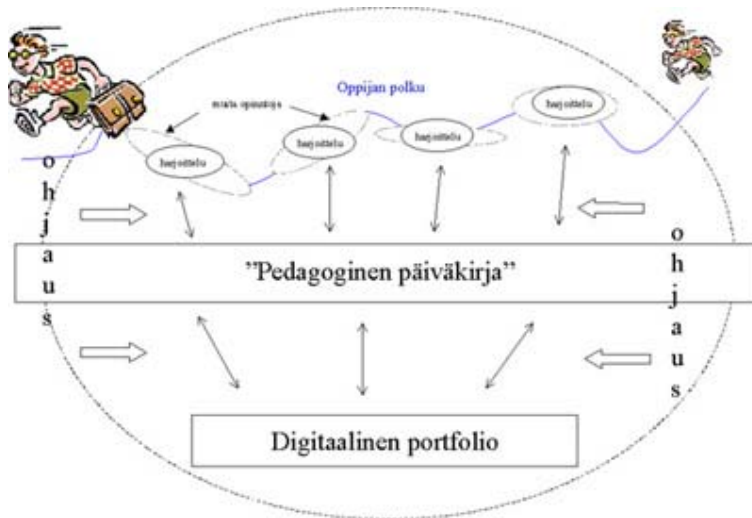
Virtuaalinen opetusharjoittelu koostui 1) normaalikoulussa pidetyistä lähipäivistä sekä etäohjatusta opettajan työn harjoittelusta opiskelijoiden kenttäkoulussa. Lähipäivien aikana pyrittiin syventämään opiskelijoiden ammatillista osaamista kaikilla opetuksen osa-alueilla. Lähijaksot koostuivat opiskelijoiden pitämistä harjoitustunneista, ryhmäseurannoista, palautekeskusteluista jne. Etäohjaus taas toteutettiin verkkoperustaisia työvälineitä (WorkMates, sähköposti, mobiililaitteet) hyväksikäyttäen.

Käytännössä virtuaalinen opetusharjoittelu toimi siten, että opiskelijat ilmoittivat ohjaajalleen, milloin he aikoivat pitää harjoittelutuntinsa kenttäkoulussa. Ennen jokaisen tunnin pitämistä kukin opiskelija teki mahdollisimman tarkan tuntisuunnitelman, jonka hän sitten toimitti esim. sähköpostilla ohjaajalleen. Ohjaaja luki suunnitelmat, kommentoi niitä sekä esitti mahdollisesti tarkentavia lisäkysymyksiä, joihin opiskelija sitten vastasi. Mobiililaitetta käytettiin reaaliaikaisiin ns. ryhmäpuheluihin, jolloin ohjaaja kutsui fyysisesti erillään olevat ohjattavat yhteiseen puhelinohjaukseen.

Oppitunnin jälkeen harjoittelija reflektoi pitämänsä tunnin kirjallisesti. Ohjaaja teki jälleen tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Tätä prosessia kutsuttiin palautekeskusteluksi. Tämän jälkeen opiskelija dokumentoi suunnitelmat reflektoineen esim. WorkMatesin omaan kotikansioon.

Tavoitteena myös oli, että opiskelijat alkaisivat heti opetusharjoittelun alkuvaiheesta lähtien koota itselleen ns. pedagogista päiväkirjaa. WorkMatesin kotikansioon oli mahdollista tallentaa harjoitustuntien suunnitelmia, reflektointeja, mietteitä sekä henkilökohtaista materiaalia esim. opetuslinkkejä. Pedagoginen päiväkirja on ikään kuin suttupaperi, jossa on ongelmien ratkaisuja, havaintoja, oivalluksia, mutta myös valmiita raportteja, itsearviointeja jne.

Digitaalinen portfolio on siistitty versio opiskelijan pedagogisesta päiväkirjasta. Digitaalinen portfolio rakennetaan pedagogisen päiväkirjan pohjalta. Se muokkautuu opintojen edetessä ja on prosessin alla koko ajan. Tässä prosessissa palataan jo suoritettuihin kursseihin, opetusjaksoihin sekä työestetään niistä päivittyvä näytekansio, joka voidaan julkaista verkkopohjaisesti (Kurola & Tuononen 2002).

Kuva 2. Digitaalinen portfolio opetusharjoittelun ohjauksessa (Kauppinen, Kurola, Tuononen 1999)

Kuvan oppijan polku muodostui neljästä Normaalikoulussa suoritetusta opetusharjoittelujaksosta. Jaksojen välissä opiskelijat suorittivat etäharjoittelun omissa kenttäkouluissaan. Pedagoginen päiväkirja nivoutuu molempiin harjoittelujaksoihin. Opetusharjoittelun lopuksi opiskelijat laativat digitaalisen portfolion koko VIRPEDA-opetusharjoittelusta.

Ohjauksen työvälineet

Opetusharjoittelussa käytetyt vuorovaikutusvälineet olivat: 1) WorkMates oppimisalusta 2) sähköposti 3) mobiililaitteet. Mobiililaitteita käytettiin vain Turussa.

- *Workmates* on Turun yliopiston opetusteknologiayksikön yksikön tuottama virtuaalinen oppimisalusta.
- *WebCT* kansainvälinen kanadalaisten kehittämä oppimisympäristö, käytettiin ns. VIRESIMU- osiossa.
- *Sähköpostin* välityksellä ohjattava ja ohjaaja lähettivät suunnitelmiaan.
- *Mobiililaitteiden* avulla voitiin tukea ja syventää suunnitelmia sekä käyttää ns. puhelinneuvottelua.

- *Tekstiviestien* merkitys korostui informaation jakamiseen esim. ohjattava ilmoitti milloin hänen suunnitelmansa olivat verkossa tai ohjaaja informoi yhteisistä puhelinneuvotteluista jne.

Tarkasteltaessa ohjaajan ja ohjattavan välistä vuorovaikutusta virtuaaliympäristössä voidaan havaita kaksi ulottuvuutta: 1) informaation jakaminen sekä 2) varsinainen ohjaus. Informaation jakamisella tarkoitettiin suunnitelmien, lyhyiden informaatioiden esim. ” Olen laittanut tuntisuunnitelmani verkkoon” (opiskelija) tai ”Olen kommentoinut tuntisuunnitelmaasi, käy katsomassa” (ohjaaja). Varsinaisella ohjauksella tarkoitettiin ns. face to face-tilanteita, jolloin ohjaaja – ohjattavan välille voidaan luontevasti luoda ohjaussuhde. Ohjattavien mukaan juuri face to face-palaute antoi selkeän lisäarvon ohjausprosessiin. ”*Opetusharjoittelu- sekä norssissa että omassa koulussani- teki minusta lopullisesti opettajan. Harjoittelussa tärkeää oli opetustilanteiden ”jakaminen” tutorin kanssa reflektion avulla. Ne olivat mielestäni harjoittelun antoisimmat hetket.*”

Saadun palautteen mukaan näytti siltä, että opetusharjoittelun virtuaalinen ohjausmalli toteutui oikein hyvin. Suosituin etäohjaustyöväline oli sähköposti. Toisaalta mobiiliohjausta kokeiltiin vain Turussa. Mobiiliohjauksesta saadut kokemukset olivat hieman ristiriitaisia. ”*Puhelinyhteyksiä ei ollut eikä tarvittu.*” WorkMates koettiin paremmaksi ja helpommin omaksuttavaksi oppimisalustaksi kuin WebCT. ”*Eiköhän tuossa ollut jo kaikki mainittu.*”

Virpeda- opetusharjoittelu ohjaajan näkökulmasta esimerkkinä saksan kieli Turussa

Artikkelissa kerron ohjaavan opettajan ajatuksia VIRPEDA:n opetusharjoittelusta. Esittelen omaani ja ohjauksessani olleiden harjoittelijoiden taustoja sekä käsityksiäni saksan opetuksen tavoitteista. Taustatiedot ja totut ohjauksikäytännöt toimivat yhdessä virtuaalisen ohjaukseni lähtökohtina. Kerron myös kokemuksistani eri teknisten työkalujen sopivuudesta etäohjaukseen ja pohdin VIRPEDA:n opetussuunnitelman toteutumista käytännössä. Lisäksi kuvailen harjoittelussa käytettyjä etäohjauksen käytänteitä ja niiden mahdollisuuksia opiskelijan tukemisessa. Lopuksi arvioin harjoittelun ohjauksen onnistumista ja sen kehittämismahdollisuuksia.

Ohjauksen lähtökohdat

Työskentelen Turun normaalikoulussa saksan opettajana. Opetan kaikilla asteilla, toimin opetusharjoittelijoiden ohjaajana, etäopetuksen kehittäjänä ja opettajien täydennyskouluttajana. Koin ryhtymisen VIRPEDA- ohjaukseen haastavana; monimuoto-ohjauksessa kiinnosti se, miten teknisten välineiden avulla pystyy syventämään opettajan ammatillista pätevyyttä. Sain ohjattavakseni neljä naisopettajaa, joilla oli joko filologian tai kielenkääntäjän tutkinto. Vain yksi toimi koulutuksen alkaessa saksan opettajana, muut englannin ja ruotsin tai maahanmuuttajien opettajina. Kaikki neljä halusivat suorittaa harjoittelun saksan kielessä, koska se oli ollut opiskellessa heidän pääaineensa. Kokemusta heillä oli erilaisista ja eri-ikäisistä oppilasryhmistä. Kaikille oli uutta saksan opetus peruskoulussa ja lukiossa ja ennen kaikkea koulussa käytettävät materiaalit.

Saksaa luetaan peruskoulussa ja lukiossa yleensä vapaaehtoisena aineena, joten sen opetukseen täytyy mielestäni kiinnittää erityistä huomiota. Opetuksen täytyy olla motivoivaa, oppilaskeskeistä, puhumaan rohkaisevaa ja kielioppia pitää painottaa vähemmän kuin mitä oppikirjat tekevät. Erityisen tärkeäksi koen kaikenlaisten oppilaiden, myös heikkojen, huomioonottamisen monipuolisten työtapojen avulla.

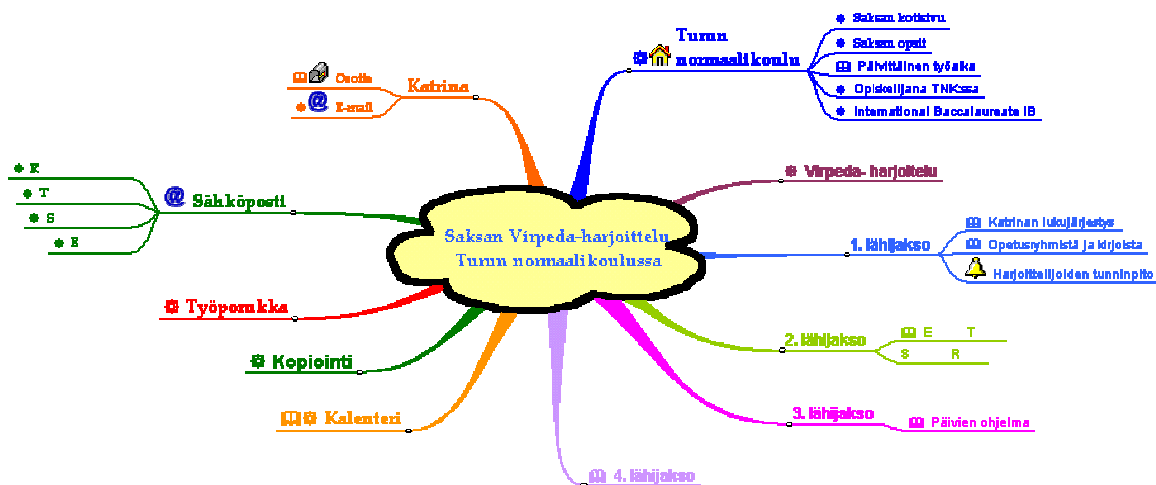
Näen opettajan roolin kehittyvän yhä enemmän fasilitaattorin suuntaan: hän tekee opeteltavista asioista mielenkiintoisia, hauskoja ja yksinkertaisempia oppia. Tavallisessa opetusharjoittelun

ohjauksessa pyrin esittämään kysymyksiä tavoitteena saada harjoittelijat miettimään valitsemiaan ratkaisuja ja näkemään muita mahdollisia lähestymistapoja. Harjoittelijoiden kanssa mietitään paljon sitä, miten vallalla oleva sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys konkretisoituu oppitunnilla, mikä on opettajan ja oppilaan rooli tunnilla ja esimerkiksi miten pienillä muutoksilla voi työkirjan harjoituksista tehdä monipuolisempia. Näitä samoja asioita halusin painottaa myös virtuaalisessa etäohjauksessa.

Ohjauksen työkalut

Etäohjauksen työkaluina käytimme sähköpostia, Turun yliopiston verkko- ja etäopiskeluun kehitettyä WorkMates- oppimisalustaa, käsittekarttojen luomiseen tarkoitettua MindManager – ohjelmaa sekä Nokia Communicatoria 9210.

MindManager- ohjelma oli välineistä vähiten käytetty. Ennen Virpeda- koulutuksen alkua ohjaajille pidettiin lyhyt kurssi ohjelman käytöstä. Peruskäytön oppi helposti, ja sen avulla pystyi luomaan selkeän kuvan harjoittelun suunnitelmasta. Ennen orientoivan harjoittelun alkua loin verkkoon ohjauskehikoksi visuaalisesti selkeän ja informatiivisen käsittekartan koko opetusharjoittelun kulusta omalta kannaltani. Päivitin sen aina ennen seuraavaa lähijaksoa. Kartta sisälsi mm. kaikkien ohjattavien yhteystiedot, linkin Turun normaalikoulun harjoittelusivuille, koulun päivittäiset työajat ja oman lukujärjestykseni harjoittelupäiviltä. Kartassa oli myös lyhyt kuvaus harjoittelijoiden opetettavista ryhmistä, käytetyistä kirjoista yms. ja jokaisen yhteisen lähijakson ohjelma sekä linkki VIRPEDA:n opetus suunnitelmaan. Harjoittelijat löysivät ohjauskehikkoni WorkMatesin saksan alueella olleen linkin kautta.

Kaavio 1. Saksan ohjauskehikko WorkMates- ympäristössä.

WorkMates- oppimisalustan käyttö jäi vähemmälle kuin etukäteen ajattelin. WorkMatesin käyttö sinänsä ei ollut hankalaa: se oli minulle ennestään tuttu ympäristö, joten opetteluun ei tarvittu aikaa. WorkMatesia oli tarkoitus käyttää motivoivaan alkukeskusteluun opettajuudesta ja oheismateriaalin jakamiseen. Järjestelmään kuitenkin tehtiin laajoja ylläpidollisia päivityksiä juuri koulutuksen alussa, joten keskustelu opettajuudesta käytiin sähköpostissa, josta vasta myöhemmin siirsin sen WorkMatesiin. Alustaa oli myös tarkoitus käyttää harjoittelun aikana teemakeskusteluihin. Perustin keskusteluryhmät aiheista ”Ideoita tunnin alun motivointiin”, ”Työtapoja tekstin käsittelyyn” ja ”Vihjeitä eriyttämiseen”, mutta keskustelua ei koskaan syntynyt. Ainoastaan yksi harjoittelija käytti alustaa tuntisuunnitelmiansa esittämiseen, muiden kanssa tuntisuunnitelmat käsiteltiin sähköpostitse. Vaikka WorkMatesin aktiivinen käyttö jäi vähäiseksi, osoittautui se hyväksi varajärjestelmäksi: syksyllä ennen viimeistä yhteistä lähijaksoa oli yliopistomme sähköposti ajettuna alas ja ilman WorkMatesia ei tuntisuunnitelmien saaminen ja kommentoiminen olisi ollut mahdollista lainkaan.

Ohjausvälineet olivat enimmäkseen tietokonesidonnaisia, mutta Turussa kaksi ohjaajaa sai käyttöönsä Nokia Communicator 9210-puhelimen, toinen näistä oli saksan ohjauksessa. Kommunikaattorin käyttöön opastettiin ennen ohjauksen alkua ja myös itseksensä sen toiminnoista pääsi helposti perille. Käytin kommunikaattoria hyvin paljon tekstiviestien lähettämiseen. Lähetin tekstiviestin aina laitettuani uutta informaatiota sähköpostiin tai WorkMatesiin. Kun harjoittelija oli postittanut tuntisuunnitelmansa kommentoitavaksi, tiedotti hän siitä minulle tekstiviestillä, ja minä samoin, kun kommentit oli tehty.

Lyhyet kysymykset, kommentit tai esim. ajankohtien sopimiset kulkivat myös tekstiviestein. Kommunikaattoreihin oli hankittu liittymät, jossa opiskelijoilla oli vain puhelun vastaanottamisen mahdollisuus. Lähetin heille ensin heidän henkilökohtaisiin matkapuhelimiinsa tekstiviestin, jossa sovittiin puhelinyhteyden ottamisesta, jonka jälkeen he vaihtoivat puhelimiinsa Virpeda- kortin (SIM- kortti), jonka numeroon sitten soitin. Pidimme harjoitteluvuoden aikana muutaman puhelinneuvottelun koko ryhmän tai ohjaajan ja kahden harjoittelijan välillä ja näiden lisäksi käytiin kahdenvälisiä puhelinohjauksia. Pyrin ohjaamaan kirjallisesti niin paljon kuin mahdollista, koska harjoittelijoiden kanssa käymäni tuntisuunnitelmakeskustelu muodostaa osan tutkimusaineistostani; muussa tapauksessa olisimme käyneet ehkä useammin ohjaavia puhelinkeskusteluja. Kommunikaattori oli ohjaajan kannalta loistava työkalu: tekstiviestin kirjoittaminen oli nopeaa, ryhmäviestien lähettäminen usealle vastaanottajalle helppoa, neuvottelupuhelujen luominen

yksinkertaista ja kommunikaattori toi etäohjaukseen persoonallisemman sävyn. Varsinkin koko ryhmän välinen neuvonpito puhelimitse oli erinomainen työkalu sekä nopeiden päätösten tekoon että myös ryhmähengen ylläpitämiseen. Keskustelumme olivat varsin hauskoja ja piristäviä muuten ehkä asiallisemman kirjallisen viestinnän ohessa.

Sähköposti oli eniten käyttämäni työkalu. Yhdessä tekstiviestin kanssa se oli nopea väline, jokainen osasi sen käytön eikä siihen tarvittu uusia tunnuksia kuten WorkMatesiin. Otin sähköpostitse ensikontaktin harjoittelijoihin esittäytymällä ja esittelemällä opetusharjoittelua, harjoittelun orientoiva keskustelu käytiin sähköpostitse ja kolme neljästä harjoittelijasta käytti sähköpostia tuntisuunnitelmiansa lähettämiseen. Tuntisuunnitelmat lähetettiin joko suoraan leipätekstinä tai Word-dokumenttina. Word-dokumentti osoittautui käytännössä helpommaksi: tiedoston saattoi tallentaa, lisätä kommentit off-line -tilassa suoraan dokumenttiin ja lähettää takaisin harjoittelijalle. Tein suurimman osan etäohjauksesta iltaisin omalta koneelta modeemiyhteyden avulla, joten jatkuva webmail- liittymän auki pitäminen ei ollut mahdollista.

Tekniikan käyttö etäohjauksessa ei sujunut kimmelluksitta. Ohjelmien päivitykset, yliopiston verkon kaatuminen sekä ohjaajan ja ohjattavien koneiden hajoamiset loivat välillä kiirettä ja jopa paniikin tunnetta. Myöskään VIRPEDA- liittymä ei toiminut erään harjoittelijan asuinpaikalla kunnolla. Yhden yhteisen puhelinneuvottelun ajan hän jopa seisoj ulkona kylmässä taloyhtiön autokatoksen alla sadetta paossa!

Kaikista ongelmista selvittiin kuitenkin joustamalla ja keksimällä erilaisia luovia ratkaisuja kuten käyttämällä naapurin tietokonetta. Tekniikan epäluotettavuuden vuoksi oli hyvä, että saatoimme käyttää monia eri ohjaustyökaluja.

Opetussuunnitelman toteutuminen

VIRPEDA- opetusharjoittelun opetussuunnitelma oli opiskelijoiden nähtävillä harjoittelun alusta asti. Opetussuunnitelmaan kuului kirjallisia tehtäviä, joita tehtiin ennen lähijaksoja, niiden aikana tai niiden jälkeen. Harjoittelu alkoi orientoivalla keskustelulla, josta muodostui antoisa jokaisen tuodessa siihen omia opettajakokemuksiaan. Luokan ennakointi- ja observointitehtävän analysoimme suullisesti jo ensimmäisenä lähipäivänä (vrt. opetussuunnitelma). Harjoittelijat totesivat tunnin ennakoinnin auttavan opetuksen suunnittelussa, joskaan ennakointi ei korvaa luokan näkemistä etukäteen. Oppilaiden osaamistaso oli hieman yllättänyt, sillä se ei ollut niin hyvä

kuin oli odotettu. Oppilaiden innostus suullisiin paritöihin oli positiivinen huomio. Kolmansilla lähipäivillä syksyllä käsiteltiin ja analysoitiin koulu yhteisönä -tehtävä, jossa päätimme keskittyä erilaisiin oppijoihin ja oppilaiden välisiin suhteisiin. Opetusryhmieni pienen koon vuoksi (lukiossakin vain n. 10 oppilasta tai jopa alle) erilaisia oppijoita ei juuri löytynyt tunneilta, joten tehtävässä antoisinta oli siitä virinnyt yleinen keskustelu. Projektitöiden kohdalla käytettiin luovuutta ja joustoa. Osa harjoittelijoistani ei voinut toteuttaa todellista oppiaineita integroivaa projektia koulussa, koska ei opettanut missään koulussa harjoittelun aikana tai ei opettanut saksaa. Kaikki laativat kuitenkin toteuttamiskelpoisen suunnitelman ja esittelivät sen joko WorkMatesissa tai sähköpostissa. Portfolion teko ja sen esittely jäi harmillisesti muiden VIRPEDA-opintojen jalkoihin. Opetusharjoittelusta saatujen kokemusten jakaminen ja onnistuneiden tuntuun suunnitelmien tai itse tehdyn toimivan oppimateriaalin esittely muille olisi ollut hyödyllistä ja kannustavaa. Harjoittelijat lähettivät ohjaajalleen sähköisesti loppuarviointiraporttinsa (tehtävä 10), mutta sitä ei reflektoitu muiden opiskelijoiden kanssa.

Virtuaalinen opetusharjoittelun ohjaus

Virpeda- opetusharjoitteluun kuului neljä yhteistä lähijaksoa Normaalikoulussa, joiden aikana pidettiin 7 opetustuntia, sekä 21 kentällä pidettävää opetustuntia. Kaikki opetusharjoittelutunnit ohjattiin etänä, joko sähköpostissa tai WorkMatesissa. Ensimmäisen kaksipäiväisen lähijakson pidimme heti tammikuun 2003 puolessa välissä.

Lähijakson ensisijainen merkitys oli tutustuttaa ohjaaja ja harjoittelijat toisiinsa. Harjoittelijat saivat kuvan siitä, millainen ohjaaja on, mitä hän haluaa ja miten hän suhtautuu työhönsä. Samoin ohjaaja pystyi muodostamaan henkilökuvan harjoittelijoista ja siitä, miten he toimivat luokassa, opettavat erilaisia ryhmiä ja miten he asennoituvat edessä olevaan opetusharjoitteluun. Harjoitustunteja piti jokaisella olla kaksi mutta oppitunteja ei ollut riittävästi. Siksi jokainen piti vain yhden opetustunnin ja puuttuva tunti siirrettiin etäohjattuihin tunteihin. Harjoittelijat saivat myös seurata opetustani ja hyppytunneilla sovimme yhteisistä harjoittelukäytännöistä. Ensimmäinen tapaaminen oli ryhmähengen luomisen kannalta tärkeä. Syntynyt hyvä yhteishenki jatkui koko vuoden ja harjoittelijat suhtautuivat toisiinsa erittäin kannustaen.

Lähijaksojen ajankohdat sovittiin koulutuksen aikana. Aikoja oli vaikea sopia etukäteen, sillä vasta saatuani seuraavan jakson lukujärjestyksen ja tarkistettuani, ettei ehdottamiini päiviin osu mitään koulun erityistä tapahtumaa, saatoin lyödä lukkoon seuraavan lähijakson. Lisäksi piti tarkistaa,

ettei Virpeda häiritse muuta harjoittelua. Päätimme yhdessä harjoittelijoiden kanssa järjestää lähipäivät siten, että kevään kaksiin tapaamisiin tuli kerralla vain kaksi harjoittelijaa, itselleni tuli siis neljä lähipäivää. Näin sain järjestettyä paremmin tunteja harjoittelijoille ja annettua enemmän henkilökohtaista palautetta. Syksyn kaksiin lähipäiviin harjoittelijat tulivat kaikki yhdessä.

Ongelmia harjoittelun käytännön järjestelyissä tuottivat myös oppikirjat. Kukaan harjoittelijoista ei opettanut tavallisessa koulussa saksaa, eikä heillä useimmiten ollut käytössään peruskoulun tai lukion oppikirjoja. Jaettuani heille opetustunnit minun piti vielä joko toimittaa heille kirjat tai lähettää kopiot materiaaleista, sillä perusopetuksen kirjoja ei saa kirjastoista eikä aina kaikkia lukion kirjojakaan. Oppikirjattomuus aiheutti sen, että harjoittelija keskittyi vain oman aiheensa opettamiseen. Hän ei voinut ottaa huomioon yleensä harjoittelijoilta edellytettäviä asioita, kuten mitä ryhmän kanssa oli jo käsitelty tai mitä seuraavaksi on tulossa.

Lähijakson ohjelmaan kuului oppituntien seuranta, tunninpitoa, palautteen saamista/antamista ja ainedidaktisia palavereja sekä opetussuunnitelmassa olevien tehtävien analysointia. Vaikka lähijaksojen organisoiminen olikin varsin työlästä, oli työskentely kokoneiden, opettajina toimivien harjoittelijoiden kanssa varsin antoisaa.

Aikaa ei mennyt perusasioihin, kuten opetusharjoittelun alussa yleensä. Kevään 2003 lähijaksoilla käsitelimme yhdessä myös ainedidaktisia asioita, kuten suullistamista, pelien ja leikkien merkitystä ja kieliopin opetusta ennen kaikkea saksan opetuksen kannalta. Lähijaksoilla myös harjoittelijat saivat tuoda esille omia erikoisosaamisalueitaan. Eräs harjoittelija piti 4. luokan tunnilla (A2-saksa) aivojumbppaharjoituksia ja kertoi aivojumbasta meille muille toisen asiaan perehtyneen harjoittelijan kanssa. Yhden kerran VIRPEDA- tuntia oli seuraamassa myös kaksi tavallista harjoittelijaa, jotka antoivat erilaista vertaispalautetta.

Etäohjatut oppitunnit, joita pidettiin joko harjoittelijan omassa koulussa tai yhteistyökoulussa, oli määrä pitää vuoden 2003 loppuun mennessä. Usein harjoittelijan tunnit kasaantuivat lyhyelle aikavälille, mikä merkitsi ohjaajalle varsin nopeatempoista kommentointia. Työaika oli ohjauksessa varsin venyvä käsite; joskus tuntisuunnitelmia kommentoitiin viikonloppuna puolenyön aikaan, joskus sunnuntaiaamuna. Suurimmaksi osaksi työt tehtiin kuitenkin arki-iltaisain. Ongelmaksi muodostuivat jälleen kirjat: joissain tapauksissa harjoittelija käytti kirjoja, joita itselläni ei ollut kotona. Huomasin ongelman usein vasta illalla tuntisuunnitelmaa lukiessa, joten jos tunti oli

seuraavana päivänä, piti kommentointi tehdä ilman kirjoja. Kaikki muut paitsi korkeakoulun oppikirjat löytyivät kuitenkin Normaalikoulusta, ja puuttuvat sain käyttöni yksityishenkilöltä. Tuntien etäohjaus tuotti toisinaan vaikeuksia. Yhteistyökoulun opettaja oli saattanut vaikuttaa voimakkaasti harjoittelijan tuntisuunnitelman sisältöön, joten ohjaaja ei välttämättä tiennyt, kenen suunnitelmaa kommentoi. Korkeakoulun kursseista ei välttämättä ollut tiedossa niiden tavoitteita, joten esimerkiksi suunniteltuja työtapoja oli vaikea kommentoida.

Tavallisessa ohjauksessa pyrin tuntisuunnitelman käsittelyssä käyttämään kysymyksiä, jotka saavat opiskelijan ajattelemaan asioita itsenäisesti. Keskustelemme myös erilaisista tunnin toteutuksen mahdollisuuksista, jotta harjoittelija saisi mahdollisimman paljon erilaisia näkökulmia opetuksensa suunnitteluun. Tämä kyselevä ohjaus onnistui VIRPEDA-harjoittelijoiden kanssa vain harvoin. Yleensä sain tuntisuunnitelmat niin myöhään, että aidolle keskustelulle sähköpostissa tai WorkMatesissa ei oikein ollut aikaa. Lähestymistapani oli siksi suurempi ja harjoittelijan omalle oivallukselle ei jäänyt ehkä tarpeeksi tilaa. Usein tuntisuunnitelmat oli laadittu niin, ettei niiden lukija saanut kuvaa siitä, kuka tunnilla tekee ja mitä. Kaikkein eniten jouduinkin pyytämään selkeämpää kuvausta tunnin suunnittelun kulusta. Työkirja tuntui ohjaavan tunnin kulkua ja esim. kieliopin opetusta, jolloin tuntisuunnitelmasta tuli hyvin tehtäväkeskeinen oppimiskeskeisyyden sijaan.

Tunnin kulkua oli vaikea kuvitella, kun ei tiennyt, miten työkirjan tehtävät sidotaan toisiinsa. Myös oppilaiden motivointi tunnin alussa oli tuntisuunnitelmissa koko vuoden ohjauskeskustelua synnyttänyt aihe.

Oman roolini ohjaajana oli ehkä VIRPEDA:n harjoittelussa toisenlainen kuin tavallisen ohjauksen kohdalla. Koska harjoittelijat olivat olleet työelämässä jo pitkään ja heillä jokaisella oli vahva opettajapersoona, en kommentoinut kaikkea ja annoin mielestäni enemmän tilaa heidän omille ideoilleen, vaikken aina ollutkaan samaa mieltä heidän kanssaan. Tein paljon tarkentavia lisäkysymyksiä saadakseni opetustilanteen selväksi itselleni, en siksi, että olisin halunnut heidän muuttavan suunnitelmiaan. Koin olevani myös vaihtoehtojen antaja, antavani oman kokemukseni heidän käyttöönsä olematta kuitenkaan mikään niksipurkan pitäjä. Tosin ajanpuutteen vuoksi jouduin usein antamaan suoria vihjeitä siitä, miten itse asian opettaisin tai tekisin, esimerkiksi vahvistaakseni oppilaan roolia tunnilla. Tällaisia vinkkejä minulta myös pyydettiin. Kirjallisen palautteen tyyli ja sävy olivat etäohjauksessa mielestäni erittäin tärkeitä. Jo ajanpuutteenkin takia viestit ja kommentit olivat aika lyhyitä ja keskittyivät olennaiseen, joten luin omat kommenttini

useamman kerran läpi ennen niiden lähettämistä, jotta sain tarkistettua kommenttien sävyn. Viestiä saattoi toki keventää hyymiöin ja sanavalinnoin, mutta viestintä vaati silti tarkkuutta ja hienotunteisuutta.

Ajatuksia VIRPEDA:n jälkeen

Virtuaalisen opetusharjoittelun ohjaus oli mielenkiintoista. Työskenteleminen jo opettajina toimivien kanssa antoi ohjaajallekin uusia ajatuksia. Oman työn ohella ei valitettavasti ehtinyt keskittymään täysipainoisesti neljään virtuaaliharjoittelijaan ja erityisesti antamaan heille tarpeeksi palautetta. Puutteena pidin sitä, että en nähnyt heitä opettamassa omia oppilaitaan. Yksittäiset opetustunnit normaalikoulussa toivat kyllä esiin opettajan persoonan mutta eivät riittävän hyvin hänen opetustaitoaan. Mielestäni näkemykseni harjoittelijoista oli liikaa heidän itsereflektionsa varassa. Muutama online-opetustunti, jossa ohjaaja olisi etänä voinut seurata harjoittelijan tuntia, olisi tukenut ohjausta. Lisäksi harjoittelijoiden yhteistyökoulujen opettajien kanssa olisi voinut tehdä yhteistyötä tuntisuunnitelmien kommentoimisessa, tuntien seuraamisessa ja palautteen antamisessa.

Usean harjoittelijan ohjaaminen vei paljon aikaa ja työpäivän pituus oli välillä varsin pitkä. Opetusharjoittelu oli kuitenkin harjoittelijan kannalta monen asian yhteensovittamista: harjoittelijan oman työn, yhteistyökoulujen opettajan työn, kodin ja perheen ja muun VIRPEDA:n kuuluvien opintojen aikataulujen. Ohjaajana halusin olla tukemassa prosessia, enkä esimerkiksi aikatauluttanut tiukasti tuntisuunnitelmien lähettämistä. Mikäli en olisi tarvinnut harjoittelijoiden kanssa käymääni ohjauskeskustelua tutkimusaineistoksi, olisin ohjannut enemmän puhelimitse: se on persoonallinen ja inhimillinen kommunikoinnin tapa, jossa ääni ja keskustelun sävy tuovat esille myös sen, mitä harjoittelijalle kuuluu.

VIRPEDA:n vähäisistä lähijaksoista ja välillä kiireessä annetuista tuntisuunnitelmien kommentoinneista huolimatta harjoittelijat kertoivat palautteessa kehittyneensä vuoden opetusharjoittelun aikana. Omien työskentelymenetelmien reflektointi, vertaisarviointi, suunnitelmien analysointi ja uusissa opetusympäristöissä toimiminen sekä ohjauksessa esitetyt vaihtoehtoiset näkökulmat selvästikin toivat lisäarvoa kokeneen opettajan työskentelyyn. Harjoittelijoiden loppuraporttien perusteella VIRPEDA:n merkitys opettajan ammattitaidolle oli suurempi kuin vain muodollisen pätevyuden saavuttaminen. ”*Oli todella hienoa, että tunsin lisääväni ammatillista osaamistani opinnoissani. Sain enemmän kuin vain paperin*

DISKUSSIO

Yliopistollinen opettajankoulutus on astumassa varsin suurien muutosten kynnykselle. Tutkintorakenteiden muutospaineeet Bolognan sopimuksen myötä, aineenopettajien ja erityisopettajien opettajapula, muut poikkeuskoulutettavat jne. aiheuttavat vääjäämättä tilanteen, johon on harjoittelukouluissa myös reagoitava. Vanhat traditionaaliset perinteet ja työskentelytavat joutuvat etsimään jatkossa perustelujaan aivan toisenlaisessa koulutuksen kentässä kuin kymmenen vuotta sitten. Tämän ei kuitenkaan tule tarkoittaa sitä, että se työ jota olemme vuosikymmenien ajan tehneet, olisi ollut huonoa tai tarpeetonta, päinvastoin. Harjoittelukouluissamme on työskennellyt ja työskentelee yhä erittäin ammattitaitoinen, osaavien ja työtä pelkäämättömien ammattilaisten joukko. Tämän hankkeen toteutuminen oli jälleen kerran hyvä osoitus normaalikoulujen lehtoreiden ammattitaidosta, venymiskyvystä ja tekemisen tasosta.

Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian toimeenpano-osassa 2000-2004 todetaan mm. *”...pää tavoitteena on kehittää ja toteuttaa korkeakoulu- ja lukio- sekä peruskoulutason opiskelijan asuin- tai opiskelupaikasta riippumaton verkko-opiskelijärjestelmä, joka perustuu monimuotoiseen etäopiskeluun. Verkko-opiskelun ydin on yhteistoiminnallisten vuorovaikutteisten avointen oppimisympäristöjen ja opetusmenetelmien kehittäminen ja käyttöönotto.”* ja edelleen *”Opettajankoulutusyksiköiltä edellytetään voimakasta panosta tieto- ja viestintätekniikan pedagogisten innovaatioiden kehittämistyöhön.”* Tämä asettaa odotuksia ja haasteita mm. harjoittelukouluille, jotka ovat jo vastanneet ajan vaatimaan kehitykseen perustamalla kaikkien Suomen harjoittelukoulujen verkkoyhteistyöfoorumin – eNorssin.

Tässä Kasvin koordinoimassa hankkeessa eNorssi toimi opetusharjoittelusta vastaavana tahona toteuttaen mallin etäohjauksesta opetussuunnitelmiseen. Tämä tavoite asetettiin ja se pystyttiin myös pitämään. Etäohjauksmallin toteutuksessa on vielä kehittämistä mutta moniin asioihin saatiin ratkaisu toteutetun hankkeen aikana. Tätä arvokasta tietoa ei sovi nyt laskea pesuveden mukana alas.

Erno Lehtinen toteaa omassa osuudessaan, että toteutetun kokeilun kokemusten perusteella voidaan lähteä kehittämään pysyvään käyttöön tarkoitettua mallia, jota voitaisiin hyödyntää jatkossa esim. erillisinä suoritettavien opettajan pedagogisten opintojen osana, eräänlaisina moduuleina.

Näitä moduuleja maan opettajankoulutusyksiköt voisivat joustavasti liittää osaksi omia opettajan pedagogisia opintojaan.

Opetusharjoittelun toteutus nähtiin kuitenkin kaikkiaan erittäin onnistuneena kokonaisuutena. Turun opettajankoulutuslaitoksen opiskelija Sami Tammioja teki haastattelututkimuksen Virpedatoimijoille syksyllä 2003. Tässä esseessä opetusharjoittelussa mukana olleet toimijat kuvasivat ajatuksiaan ja visioitaan hankkeen jatkokehittelyistä.

Opetusharjoittelun ohjaaja Katrina Vartiainen toteaa kyseisessä esseessä: *”näen virtuaalisen opetusharjoittelun tulevaisuudenvaloisana, mikäli ”rahaa vain riittää” sen ylläpitämiseen ja uudelleentoteuttamiseen. Hänen mukaansa VIRPEDA on erittäin hyvä tapa kouluttaa ns. epäpätevistä opettajista päteviä ilman, että heidän tarvitsee poistua työpaikaltaan kokonaiseksi vuodeksi esimerkiksi yliopistoon. Vartiainen uskookin virtuaalisten opintojen tulevan jäämään osaksi nykyistä opettajan- ja täydennyskoulutusta, vaikkakaan ei aivan nykyisessä, keskitetyssä, muodossa, vaan hajautetummin, esimerkiksi tiedekunnittain. Hän kuitenkin kaipaisi toimintaan myös joitain parannuksia, kuten vaikkapa verkkokameraa luokan nurkkaan kuvaamaan.*

Opiskelijoiden oppituntien kuvaamiseen liittyvää tekniikka on kokeiltu Turun normaalikoulussa keväällä 2004 opetusharjoittelujaksojen yhteydessä. Saadut kokemukset ovat osoittautuneet erittäin toimiviksi ja helppokäyttöisiksi. Tässä saattaisi olla eräs ratkaisu Vartiaisen ja myös monen muun ohjaajan mainitsemaan ongelmaan.

VIRPEDA opiskelija Ritva Huurtomaa toteaa Tammiojan esseessä seuraavasti: *”Mielestäni ensimmäisessä virtuaalisten opettajan pedagogisten opintojen toteutuksessa on ollut aika paljon lastentauteja. Niistä huolimatta olisin valmis suosittelemaan tämänkaltaisia opintoja myös tuleville opiskelijoille. Opiskelun koordinointi voisi olla tehokkaampaa, opintokokonaisuuden keston tulisi olla nykyistä pidempi, jokaiselle opiskelijalle pitäisi tehdä henkilökohtainen opetussuunnitelma. Lisäksi tarvittaisiin tutor, jolla olisi kokonaiskäsitys opiskelijan edistymisestä ja joka toimisi kannustajana ja mahdollisesti yhteyshenkilönä näihin kasvottomiksi jääviin ohjaajiin päin.”*

Huurtomaa toteaa lopuksi, että verkkopohjaiset opiskeluympäristöt ovatkin ehdottomasti tulevaisuutta, mutta ne eivät missään tapauksessa korvaa tai saa korvata täysin kasvokkain tapahtuvaa opetusta.

Jari Sorvari toteaa Sami Tammiojan esseessä seuraavaa: ”*Virtuaalinen oppimisympäristö antaa käyttäjälleen aiempaa parempia keinoja ja välineitä muun muassa harjoittelusta annettavan palautteen jakamiseen, sen yhteydessä käytettävien dokumenttien arkistointiin Toisaalta helpottaen, toisaalta syventäen siten koko ohjausprosessia. Sorvarin mukaan tällä hetkellä ei kuitenkaan vaikuta kovinkaan todennäköiseltä, että virtuaalisia opettajan pedagogisia opintoja järjestettäisiin tulevaisuudessa ainakaan nykyisessä muodossaan ja laajuudessaan. Yhtenä varteenotettavana vaihtoehtona on jo nyt väläytely esimerkiksi sitä, että virtuaalisiin opettajan pedagogisiin opintoihin sisältyvistä pienemmistä kokonaisuuksista, kuten virtuaalisesta opetusharjoittelusta, koottaisiin erilaisia moduulipaketteja, jotka sitten pyrittäisiin sijoittamaan osaksi opettajan pedagogisia perusopintoja.*”

Samansuuntaisia ajatuksia esittää myös Erno Lehtinen omassa kirjoituksessaan, jossa hän toteaa mm. seuraavasti: ”*Kokeiluna läpiviedyn ensimmäisen toteutuskerran kokemusten perusteella on kehittää pysyvään käyttöön tarkoitettu malli. Keskustelussa on noussut esiin lähinnä mahdollisuus tuottaa virtuaalisten pedagogisten opintojen opetussuunnitelman pohjalta erillisiä moduuleja, joita maan opettajankoulutusyksiköt voivat joustavasti liittää osaksi omia opettajan pedagogisia opintojaan. Ajatuksena on, että virtuaalinen toteutusmuoto tulisi olemaan keskeinen tapa hoitaa erillisinä suoritettavat opettajan pedagogiset opinnot.*”

Uudenlaiset toimintatavat edellyttävät monien eri tahojen yhteistyötä. Tässä yhteistyössä päästiin erinomaiseen alkuun KasVin ja eNorssin toimijoiden välillä. Opetusministeriön saama tuki hankkeellemme on ollut ensiarvoisen tärkeää. Ilman tätä tukea ja luottamusta emme olisi kyenneet tätä yhteistyötä synnyttämään. Vaikka kyseessä oli mallin rakentamisen pilottivaihe ja testaaminen niin yksittäisen opiskelijan silmin kokeilu antoi heille paljon enemmän. ”*Kiitokset Virpedan opettajille ja muille toimijoille, jotka tekivät mahdolliseksi saavuttaa ammatillinen pätevyys tällä tavoin työn ohessa. Minulta ovat jotkut kollegat jo kysyneetkin, järjestetäänkö näitä vielä - kun tarvetta olisi!*” (erään opiskelijan kommentti opintojen päättymisen jälkeen).

LÄHTEET

Joyce, B., Calhoun, E., Hopkins, D. 2002 . Models of Learning – Tools For Teaching. Open University Press. Philadelphia, 2002.

Korthagen, F A & Kessels, J P 1999. Linking theory and practice, changing the pedagogy of teacher education. Educational Researcher 28 (4), 4-17.

Korthagen, F A 2001. Linking Practice and Theory: The Pedagogy of Realistic Teacher Education. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates

Kurola, J. & Tuononen, K. 2002. Verkko-ohjaus ja mobiilius korkea-asteen ohjauksessa. Teoksessa P. Seppälä (toim.) Mobiili opiskelu – joustavasti liikkeessä. Helsingin yliopisto. Opetusteknologiakeskus, 95 – 101.

Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia 2000- 2004. Opetusministeriö, Koulutus- ja tiedepoliittinen osasto, 1999.

Niemi, H. & Ruohotie, P. (eds.). 2002 . Theoretical Understandings for learning In The Virtual University. Research Centre for Vocational Education and Training. Saarijärvi. 2002.

Opettajankoulutuksen kehittämisohjelma. Opetusministeriö, Koulutuspoliittinen osasto, 2001.

Parsloe, E. & Wray, M. 2000 . Coaching & Mentorskap. Praktiska metoder för bättre lärande. Översättning av Leonhart-Lupa, M. och Zarkovic, D. Brain Books AB, WS Bookwell, Finland.

Ruben, B.D. 1999. Simulations, Games, And Experience-Based Learning: The Quest For A New Paradigm For Teaching An Learning. Simulation & gaming, Dec 99, Vol.30, Issue4, 498 –506.

Sahi, S. 1994. Opettajaksi oppimisen sietämätön keveys. Teoksessa Hannele Rikkinen & Seppo Tella (toim.). Kunne johtaa tieto ja tunne – uudistuva aineenopettajakoulutus. Studia Paedagogica 3. Helsinki. 1994, 159 – 176.

WWW- osoitteet

<http://matwww.ee.tut.fi/kamu/julkaisut/raportit/oppimi08.htm>

<http://odette.utu.fi>

<http://users.utu.fi/pevuori/virpedafinal>

<http://www.malux.edu.helsinki.fi/okl/koulutus/kttt2004/helsinginnormaalilyseo/strategia.htm>

<http://www.norssi.helsinki.fi/Home/Sah/Mindmap/EDUSIMUNopettajaroolit.ppt>

<http://www.uta.fi/hyper/otk/materiaalit/verkkooopetus/opas/konstruktivismi.html>.

<http://www.uta.fi/tyt/verkkotutor/kokem.htm>

**Virtuaalisesti toteutettavien erillisten opettajan pedagogisten opintojen
opetussuunnitelma (35 ov) 2002-2003**

Kasvatustieteiden tiedekuntien virtuaaliyliopistohankkeen (KasVi) yhtenä keskeisenä tavoitteena on uudenlaisten etä- ja monimuoto-opetukseen perustuvien koulutusjärjestelyjen kehittäminen epäpätevinä toimivien opettajien kouluttamiseksi. Virtuaaliset erilliset opettajan pedagogiset opinnot (35 ov) toteutetaan Turun, Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Lapin, Oulun ja Tampereen yliopistojen yhteistyönä. Virtuaalisesti toteutettavien opettajan pedagogisten opintojen tavoitteena on välittää opiskelijoille laaja-alainen kuva opettajuudesta, jonka keskeisiä piirteitä ovat mm. tutkiva ja refleктоiva ote omaan ammattiin ja kyky yhdistää ainedidaktinen ja muu kasvatustieteellinen teoria ja käytäntö omaksi pedagogiseksi tietotaidoksi. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee kasvatusta ja opetustyön yhteiskunnalliset ulottuvuudet ja sidonnaisuudet, hahmottaa oman alansa koulujärjestelmän kokonaisuudessa ja kykenee integroimaan oman aineensa muihin opetettaviin aineisiin sekä koko koulun yleisiin kasvatusta ja opetustyön päämääriin ja arvoperustaan. Koulutuksessa opiskelija hankkii valmiuksia tukea ja ohjata eri-ikäisten oppijoiden psykofyysissosiaalista kehitystä ja oppimista moniarvoisessa ja monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Opiskelija perehtyy oman työnsä suunnitteluun ja arviointiin sekä tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksiin oman aineen opettamisessa. Opettajankoulutuksessa opiskelijalle voidaan välittää perusvalmiudet, joiden kehittyminen ja opettajaksi kasvu jatkuvat koko ammattiuran ajan.

Eri yliopistoissa tämän yleisen opetussuunnitelman opintojaksoja voidaan korvata paikallisen opetussuunnitelman jaksoilla tai lähiopetusjaksojen osalta mukauttaa ko. tiedekunnan muuta opetusta vastaavaksi. Opetusjaksojen arvioinnissa noudatetaan soveltuvin osin sen tiedekunnan käytäntöjä, jossa opiskelija on kirjoilla. Opiskelun jäsentämisessä ja arvioinnissa käytetään portfolio työskentelyä. Opintoihin kuuluva opetusharjoittelu ja opettajan työn ohjaus tapahtuu pääsääntöisesti etäohjattuna tietoverkkoja hyväksikäyttäen.

OPINTOJEN RAKENNE:

Opettajuus 4 ov

Opetus, opiskelu ja oppimisprosessi 4 ov

Koulu sosiaalisena ja kulttuurisena toimintaympäristönä 5 ov

(sisältää orientoivan harjoittelun 2 ov)

Erilainen oppija koulukontekstissa 2 ov

Kasvatuksen filosofiset perusteet ja pedagoginen etiikka 3 ov

Opetushallinnon perusteet 1 ov

Tutkimusmetodologia, ainedidaktinen tutkimus ja opetuksen kehittäminen 7 ov

Aineen opettamisen teoreettiset perusteet ja käytäntö (harjoittelu 5 ov) 9 ov

35 ov

Opettajuus (4 ov)

Opettajuus-jakson tarkoituksena on johdattaa opettajan pedagogiseen ajatteluun. Tavoitteena on tukea ja syventää opettaja-identiteetin rakentumista. Opiskelija reflektoi aikaisempia kokemuksiaan opettajana toimimisesta ja muodostaa oman näkemyksensä opettajan työn peruselementeistä.

Sisällöt

Minä opettajana: Opiskelija saa käsityksen opettajan ajattelun ja toiminnan eri ulottuvuuksista ja erittelee opettajakokemuksiaan teoreettisten käsitteiden avulla.

Elinkaari ja ammatillinen kasvu: Opiskelija perehtyy teorioihin ammatillisesta kasvusta ja jäsentää omaa kehitystään näiden teorioiden avulla.

Muuttuvan opettajuuden yhteiskunnalliset haasteet: Opiskelija rakentaa käsitystään opettajan ammatin yhteiskunnallisista ehdoista ja historiallisesta kehityksestä.

Toteutus

Jakso alkaa 12 tunnin orientaatiolähijaksolla ja jatkuu verkkokurssina, joka sisältää kirjallisuuteen perehtymistä, siitä käytävää verkkokeskustelua sekä esseiden kirjoitusta. Jakson aikana käynnistetään koko opintojen ajan jatkuva portfolio työskentely (elektroninen portfolio).

Suoritettava kirjallisuus

Rinne, R, Kivirauma, J. & Lehtinen, E. 2000. Johdatus kasvatustieteisiin. Porvoo: WSOY.

Kari, J., Moilanen, P. & Riihinen, P. (toim.) 2001. Opettajan taipaleella: Jyväskylä:

Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos.

Kansanen, P., Tirri, K., Meri, M., Krokfors, L., Husu, J. & Jyrhämä, R. 2000. Teachers' pedagogical thinking: Theoretical landscapes, practical challenges. New York: Peter Lang.

Oheiskirjallisuus

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2000. Didaktiikan perusteet. Porvoo: WSOY

Luukkainen, O. (toim.) 1998. Tulevaisuuden tekijät: Uuden opettajuuden mahdollisuudet. Jyväskylä: Ateena.

Sahlberg, P. 1997. Opettajana koulun muutoksessa. Porvoo: WSOY.

Tirri, K. 1999. Opettajan ammattietiikka.

Arviointi: 1 – 3

Vastuuhenkilö: lehtori Pentti Moilanen, Jyväskylän yliopisto

Opetus, opiskelu ja oppimisprosessi (4 ov)

Opintojakson tavoitteena on perehtyä opiskelua ja oppimista koskevaan kasvatukseen ja kehityspsykologiseen käsitteistöön sekä teorioihin opettajan ja opetuksen näkökulmasta. Opiskelua ja oppimista tarkastellaan eri kehitys- ja ikäkausiin liittyvänä yksilöllisenä ja yhteisöllisenä prosessina.

Sisällöt

Kurssilla käsiteltäviä sisältöjä ovat oppimiskäsitteen historia ja nykyisyys, oppiminen ja opiskelu yksilöllisenä, yhteisöllisenä ja elinikäisenä prosessina sekä oppimisympäristöjen suunnittelu ja toteutus.

Toteutus

Jakso toteutetaan verkkokurssina, joka koostuu kirjallisuuden lukemisesta, siihen liittyvästä verkkokeskustelusta ja esseiden laadinnasta.

Suoritettava kirjallisuus

Lehtinen, E. & Kuusinen, J. 2001. Kasvatuspsykologia

Lyytinen, P., Korkiakangas, M. & Lyytinen, H. (toim.) 1995. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Porvoo: WSOY.

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 1999. Tutkiva oppiminen. Porvoo: WSOY.

Oheiskirjallisuus

Bransford, J., Brown, A. & Cocking, R. (toim.) 1999. How people learn: Brain, mind, experience and school. National Academy of Sciences.

Verkkokirjana osoitteesta: <http://books.nap.edu/html/howpeople1/index.html>

Wenger, E. 1998. Communities of practice. Learning, meaning and identity. Cambridge Univ. Press.

Arviointi: 1 – 3

Vastuuhenkilö: professori Eero Ropo, Tampereen yliopisto

Koulu sosiaalisena ja kulttuurisena toimintaympäristönä (5 ov, josta 2 ov opetusharjoittelua)

Opintojakson rakenne:

a) Kasvatustieteen opintoja 3 ov ja

b) Orientoiva harjoittelu 2 ov

Tavoitteena on perehtyä sosiaaliseen vuorovaikutukseen koulun kontekstissa. Koulua tarkastellaan yhteiskunnallisessa viitekehyksessä, myöhäismodernin yhteiskunnan yhtenä toimintaympäristönä. Jaksossa pohditaan koulua ja opettajan työtä monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja yhteiskunnan muutoksessa. Jaksoon kuuluu myös orientoiva harjoittelu.

a) Kasvatustieteelliset opinnot 3 ov

Sisällöt

Sosiaalinen vuorovaikutus: Tarkastellaan koululuokan vuorovaikutusprosesseja seuraavista näkökulmista: ryhmän rakenne ja toimintamekanismit, vuorovaikutus lasten ja nuorten kanssa muun muassa palautteen antamistilanteissa sekä koululuokan työrauha.

Koulu toimintaympäristönä: Tarkastellaan koulua yhtenä lapsen kasvu- ja toimintaympäristönä. Tällöin koulu instituutiona hahmotetaan myöhäismodernin yhteiskunnan koko kasvavan sukupolven tavoittavaksi toimintaympäristöksi, joka mahdollistaa erityisesti sille ominaisten sosiaalisten rakenteiden ja yhteisömuotojen kautta lapsen koulutuksellisen sosialisointin. Samalla arvioidaan sitä, millä tavalla nykykoulu palvelee yhteiskunnallista tehtäväänsä ja vastaa koulutuspoliittisiin haasteisiin.

Monikulttuurinen koulu: Perehdytään monikulttuurisuuskasvatuksen peruskäsitteisiin, monikulttuuriseen opetussuunnitelmaan sekä vähemmistö- ja maahanmuuttajalasten koulutukseen.

Toteutus

Toteutetaan verkkotyöskentelynä, joka perustuu oheiskirjallisuuteen ja omalla koululla suoritettaviin havainnointi- ja analyysitehtäviin. Työskentely voidaan toteuttaa joiltakin osin 2-4 opiskelijan tiimeissä. Monikulttuurinen koulu –osiossa jokainen opiskelija laatii aiheesta

lyhyehkön tutkielman, joista kootaan verkkoon Monikulttuurisuus koulussa -opetusmoniste kirjallisuusviitteinen.

Suoritettava kirjallisuus soveltuvin osin

Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2000. Kasvatussosiologia. Porvoo: WSOY.

Schmuck, R. A. & Schmuck, P. A. 1997. Group processes in the classroom.

Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö.

Molnar, A. & Lindquist, B. 1994. Tavoitteena työrauha.

Naukkarinen, A. 1999. Tasapainoilua kurinalaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden välillä.

Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 149.

Salmivalli, C. 1998. Koulukiusaaminen ryhmäilmiönä.

Liebkind, K. 2000. Monikulttuurinen Suomi, etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus.

Lisäksi ajankohtaista verkkoaineistoa.

Arviointi: hyväksytyt/hylätyt, jokainen osio arvioidaan erikseen

Vastuhenkilö: Assistentti Satu Haapanen, Oulun yliopisto

Opintojakso koostuu kolmesta osa-alueesta, joiden opetusvastuu jakaantuu seuraavasti:

Sosiaalinen vuorovaikutus: lehtori Maria Kukkonen

Koulu toimintaympäristönä: yliassistentti Veli-Matti Ulvinen

Monikulttuurinen koulu: assistentti Satu Haapanen.

b) Orientoiva harjoittelu 2 ov

Tavoitteena on laatia henkilökohtainen opetusharjoittelusuunnitelma ja tutustua verkkoperustaiseen etäohjausympäristöön.

Sisällöt

Tarkoituksena on perehtyä etäohjaukseen perustuvaan opetusharjoittelumalliin. Opiskelija tutustuu oman aineensa opetuksen suunnitteluun ja reflektoi opetuskokemuksiaan koulun toimintaympäristössä.

Toteutus

Orientoivaan harjoitteluun kuuluu kaksi paikallisessa harjoittelukoulussa suoritettavaa lähipäivää sekä etäohjattuja oppitunteja. Lähipäivien aikana opiskelijat suunnittelevat ohjaajien antaman palautteen perusteella henkilökohtaisen opetusharjoittelusuunnitelman. Opiskelijat suunnittelevat ja pitävät etäopetusharjoittelusta vastaavien lehtoreiden tuella oppitunteja ja opetuskokonaisuuksia omassa koulussaan. Oppituntien etäohjauksessa

käytetään hyväksi verkkoperustaisen ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia.

Arviointi: hyväksytyt/hylätyt

Vastuhenkilö: Lehtori Jari Sorvari (eNorssin opetusharjoittelun pääkoordinaattori)

Paikalliset vastuhenkilöt normaalikouluissa:

Helsingin normaalilyseo: johtava rehtori Markku Pyysiäinen

Helsingin II normaalikoulu: johtava rehtori Jyrki Loima

Turun normaalikoulu: johtava rehtori Pentti Päivänsalo

Jyväskylän normaalikoulu: johtava rehtori Pekka Ruuskanen

Tampereen normaalikoulu: johtava rehtori Arto Jaakkola

Oulun normaalikoulu: johtava rehtori Timo Lappi

Joensuun normaalikoulu: johtava rehtori Petri Salo

Lisäksi paikallisella tasolla opetusharjoittelun ohjauksesta vastaavat harjoittelukoulun lehtorit.

Erilainen oppija koulukontekstissa (2 ov)

Tavoitteena on perehtyä ainedidaktisesta näkökulmasta opettamiseen ja oppimiseen olosuhteissa, joissa erilainen oppija - lapsi, nuori tai aikuinen - tarvitsee erityistä tukea tai erityispedagogisia palveluita. Opintojakson aikana erityinen huomio suunnataan opiskelijoiden näkökulman avartamiseen ja syventämiseen erilaista oppijaa ja hänen erityistarpeitaan kohtaan eri oppiaineille tyypillisissä oppimisympäristöissä. Opiskelija saa valmiuksia tukea erilaista oppijaa ja tarvittaessa pystyy etsimään ongelmiin asiantuntijaapua.

Sisällöt

Opiskelija perehtyy ainedidaktisista lähtökohdista erityispedagogiikan eettisiin kysymyksiin, tutustuu henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevien suunnitelmien (HOJKS) ja transitiosuunnitelmien laadintaan, opetuksen eriyttämiseen ja mukauttamiseen sekä opetuksen järjestämiseen inklusiivisesti, integroidusti tai erityisopetuksen omissa yksiköissä. Opiskelija saa valmiuksia yleisiä oppimisvaikeuksia omaavien, aistivammaisten, liikuntavammaisten ja älyllisesti poikkeavien oppijoiden kohtaamiseen.

Toteutus

Verkkokurssi, joka sisältää omien koulukokemusten reflektointia kirjallisuuden perusteella sekä esseen (5 - 8 sivua), jossa käsitellään a) omia koulu- ja opiskelukokemuksia erilaisista oppijoista, b) valitaan kolme itseä kiinnostavaa erityisoppijaryhmää (esim. Luki, ADHD,

näkövammaiset) ja pohditaan valittuihin ryhmiin kuuluvien oppijoiden opettamista oman erityisalan näkökulmasta. Esimerkiksi miten lukihäiriöistä oppilasta tuetaan vieraan kielen oppijana tai miten näkövammaisen oppijan oppiminen turvataan matematiikan opetuksessa.

Suoritettava kirjallisuus

Ahvenainen, O., Ikonen, O. & Koro, J. 2001. Johdatus erityiskasvatuksen käytäntöön. Porvoo: WSOY.

Hautamäki, J., Lahtinen, U., Moberg, S. ja Tuunainen, K. 2001. Erityispedagogiikan perusteet. Porvoo: WSOY.

Oheiskirjallisuus

Jahnukainen, M. (toim.) 2001. Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Räsänen, P., Kupari, P., Ahonen, T., & Malinen, P. (toim.) 1997. Matematiikka - näkökulmia opettamiseen ja oppimiseen. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti & Koulutuksen tutkimuslaitos.

Poussu-Olli, H.-S. & Keto, L. 1999. Näkövammaisuus. Perustietoa näkövammaisten opetuksesta ja kuntoutuksesta. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja B:66.

Murto, P., Naukkarinen, A., & Saloviita, T. (toim.) 2001. Inklusion haaste koululle. Oikeus yhdessä oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ahonen, T., Siiskonen, T. & Aro, T. (toim.) 2001. Sanat sekaisin? Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluikässä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ajankohtaista verkkomateriaalia

<http://www.tornio.fi/eve/>

<http://nmi.jyu.fi/tutkimus/>

<http://www.haukkaranta.fi/ohjpalv5.htm>

<http://www.autismiliitto.fi>

<http://www.kl-deaf.fi/virtuaali/ajank.html>

<http://www.kuulonhuoltoliitto.fi>

<http://www.kl-deaf.fi/kansanopisto/index.html>

<http://www.deaf-online.com/>

<http://www.tkukoulu.fi/~samppis/siluetti.htm>

<http://www.arlainst.fi>

<http://www.invalidiliitto.fi>

<http://www.kaapeli.fi/dysfasia/>

<http://www.ovk.fi>

<http://www.saunalahti.fi/kup/>

<http://www.info.tampere.fi/e/saukonpuisto/>

<http://www.merikartano.fi/etusivufr.htm>

<http://www.kvtl.fi/down.htm>

<http://www.stroke.fi>

<http://www.edu.fi/projektit/lukusuomi/erityisopetus.html>

Arviointi: 1 – 3

Vastuuhenkilö: Erityispedagogiikan lehtori, KT Tuula Matikainen, Lapin yliopisto

Kasvatuksen filosofiset perusteet ja pedagoginen etiikka (3 ov)

Opintojakson rakenne:

a) Kasvatuksen filosofiset perusteet (1 ov)

b) Pedagoginen etiikka (2 ov)

Opiskelija perehtyy kasvatuksen taustalla oleviin filosofisiin lähtökohtiin, arvioi opettajuuden lähtökohtia filosofisessa viitekehyksessä sekä tarkastelee pedagogisen toiminnan eettisiä аспекteja ja pedagogisen vastuun merkitystä.

Sisällöt

a) Tutustutaan länsimaisen kasvatustilosophian keskeisten suuntausten (analyttinen kasvatustilosophia, hermeneuttinen kasvatustilosophia, kriittinen kasvatustilosophia) perusajatuksiin. Yleisen filosofian osalta esitellään tunnetuimpia tietoteorioita ja pohditaan tiedon hallintaa ja merkitystä pedagogisen käytännön kannalta.

b) Tarkastellaan etiikan merkitystä opettajana kehittymiselle sekä eettisen kasvatuksen malleja, oikeutusta ja koulukuntia. Arvioidaan opettajan työtä eettisenä toimintana, opettajan eettisiä ohjeita suhteessa muihin ammatteihin ja kiinnitetään huomiota opetustyössä esiin tuleviin eettisiin konflikteihin. Esitellään eettisen kasvatuksen käytännön menetelmiä ja arkiratkaisuja.

Toteutus

Kirjallisuuteen ja verkkomateriaaliin perehtyminen. Verkkomateriaaliin ja eri kouluasteilta koottuihin tapausesimerkkeihin perustuvat opintotehtävät. Verkkokeskustelu kasvatukseen

liittyvistä eettisistä kysymyksistä, portfolio työskentelyä, essee. Osa keskusteluista voi liittyä opetusharjoittelun lähijaksoihin.

Arviointi: sekä osa a että b asteikolla 1-3, lopullinen arvosana osien keskiarvo

Oheiskirjallisuus:

a) **Puolimatka, T. Kasvatus ja filosofia. 1995.** Kirjayhtymä, Rauma.

b) Verkkokurssiin sisällytetty tekstimateriaali ja linkit, artikkeleita, mahdollisesti myöhemmin ilmoitettavaa oheiskirjallisuutta

Vastuuhenkilöt: a) Jouni Peltonen/Oulun yliopisto ja b) Päivi Atjonen/Joensuun yliopisto

Opetushallinnon perusteet (1 ov)

Tavoitteena on, että opiskelija saa perustiedot koulutuslainsäädännöstä ja koulutuksen hallinnollisista käytännöistä sekä oppii toiminnassaan ottamaan huomioon lainsäädännön velvoitteet ja oikeudet.

Sisällöt

Tarkastellaan koululainsäädäntöä, koulutuksen hallintojärjestelmää sekä hallinnollisia käytäntöjä.

Toteutus

Jakso toteutetaan verkkokurssina, joka sisältää kirjalliseen materiaaliin perehtymistä ja tapausesimerkkeihin pohjautuvaa yhteisöllistä työskentelyä.

Suoritettava kirjallisuus

Opetustoimen lainsäädäntö 2000. Helsinki: Kauppakaari.

Oheiskirjallisuus

Verkkoympäristöön tuotettu materiaali.

Arviointi: 1-3

Vastuuhenkilö: Turun normaalikoulun johtava rehtori Pentti Päivänsalo

Tutkimusmetodologia, ainedidaktinen tutkimus ja opetuksen kehittäminen (7 ov)

Tavoitteena on perehtyä kasvatustieteellisen tutkimuksen teoreettisiin perusteisiin ja lähestymistapoihin erityisesti ainedidaktisen tutkimuksen näkökulmasta sekä harjaantua kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonhankinta- ja analyysimenetelmiin. Paikalliseen kehittämishankkeeseen osallistuminen mahdollistaa koulutuksen ja eri aineiden opetuksen kehittämisen ja arvioinnin. Hankkeen yhteydessä tutustutaan oppimista, opiskelua ja opettamista sekä kouluelämää koskevaan tutkimukseen. Tutkimusmenetelmien käyttöön ja tutkimusraportin laadintaan harjaannutaan pienimuotoisessa tutkimustyössä.

Sisällöt

Opintojakson aikana opiskelija kehittyy oman työnsä arvioijana ja tutkijana. Erityinen huomio suunnataan opiskelijan näkökulmien avartamiseen ja syventämiseen ainedidaktisissa kysymyksissä. Keskeistä on oppia pohtimaan teoreettisten ja soveltavien opintojen keskinäisiä yhteyksiä ja tarkastella opettamista, opiskelua ja oppimista tutkivan opettajan silmin. Opiskelija harjaantuu arvioimaan oppimistaan, pedagogista ajatteluaan ja toimintaansa. Hän saa välineitä myös koko koulun toiminnan arviointiin ja kehittämiseen.

Toteutus

Opiskelija valitsee kehityshankkeen aihepiirin, jota hän tarkastelee kasvatustieteellisin tutkimusmenetelmin ja laatii toteutuksestaan tutkimusraportin. Kehityshanke voi olla useamman opiskelijan yhteinen. Jakso toteutetaan etupäässä monimuoto-opiskeluna verkkoympäristössä.

Suoritettava kirjallisuus

Alkula, T. & Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. WSOY.

Eskola, J. & Suoranta, J. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Kirjayhtymä.

Oheiskirjallisuus

Verkkoympäristöön tuotettava aineisto tutkivaksi opettajaksi kehittymisestä sekä ajankohtaisesta opetuksen, opiskelun ja oppimisen tutkimisesta.

Metodologian opiskelun verkkoympäristöt.

Vastuuhenkilöt:

Professori Matti Meri, Helsingin yliopisto

Professori Erno Lehtinen, Turun yliopisto

Aineen opettamisen teoreettiset perusteet ja käytäntö (9 ov, josta 5 ov opetusharjoittelua ja opetustyön ohjausta)

Tavoitteena on, että opiskelija oppii hyödyntämään tutkimusta, hankkimaan tietoja ja tekemään päätelmiä oppiaineensa opettamisesta tieteelliseltä pohjalta. Opetuksen suunnitteluun ja arviointiin perehdytään sekä teoreettisesti että käytännön esimerkkien avulla.

Tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia toimia oman työnsä tutkijana ja kehittäjänä. Keskeistä on oivaltaa teoreettisten ja soveltavien opintojen keskinäisiä yhteyksiä ja tarkastella opettajan työhön liittyviä asioita tutkivan opettajan silmin. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu arvioimaan itseään ja omaa toimintaansa sekä seuraamaan kehittymistään opettajaksi. Opiskelija asettaa itselleen tavoitteita, joiden toteutumista seurataan, ja uusia tavoitteita asetetaan opintojen edetessä.

Sisällöt

Opintokokonaisuus käsittelee oppiaineen opetuksen historiallista kehitystä ja kansainvälisiä kehityssuuntia sekä oppiaineen keskeisiä kysymyksiä nyky-yhteiskunnassa. Opintojen aikana perehdytään opetussuunnitelman perusteisiin ja sen toteuttamiseen eri kouluasteilla, jotta opiskelijalle syntyy käsitys oppiaineensa asemasta koulun kokonaisuudessa ja sen yhteyksistä muihin oppiaineisiin sekä koulun yhteiskunnallisiin sidosryhmiin.

Toteutus

Opintojakso sisältää ainedidaktiikan kontaktiopetusta sekä verkkotyöskentelyä, harjoitteluun liittyviä lähijaksoja normaalikoulussa, etäohjattua opettajan työn harjoittelua omassa koulussa sekä portfolio työskentelyä. Opintokokonaisuudessa käytettävää kirjallisuutta voidaan varioida paikallisesti opiskelijoiden kanssa sovittavalla tavalla.

Ainedidaktinen opetus esitetään seuraavassa aineryhmittäin:

MATEMAATTISET AINEET

Sisällöt

Ainedidaktiikan luennot ja ryhmät muodostavat kokonaisuuden, jossa tutustutaan oppiaineiden luonteenomaisiin työtapoihin, kuten kokeellisuuteen ja matemaattiseen mallintamiseen, simulointiin ja mittaamiseen, opetussuunnitelma-ajatteluun sekä arviointiin.

Lisäksi kokonaisuuteen sisältyy portfolioytyöskentelyä. Luennoilla ja harjoituksissa ovat lähtökohtana opiskelijoiden koulukokemukset. Opinnoissa laajennetaan erityisopetuksen teemoja paneutumalla esimerkiksi matematiikan oppimisvaikeuksiin. Lisäksi tutustutaan oppiaineelle luonteenomaisiin tieto- ja viestintätekniiikan käytön mahdollisuuksiin, kuten työväline- ja erityisohjelmien käyttöön funktioiden käyttäytymisen tutkimisessa sekä mittaamiseen tai mittaustulosten käsittelyyn.

MATEMATIIKKA

Ahtee, M. & Pehkonen, E. (2000) Johdatus matemaattisten aineiden didaktiikkaan.

Helsinki: Edita.

Räsänen, P., Kupari, P., Ahonen, J. & Malinen, P. (1997) Matematiikka – näkökulmia opettamiseen ja oppimiseen. Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti & Koulutuksen tutkimuslaitos (sopivin osin, noin 100 sivua).

Arviointi: 1-3/hylätty, portfolio hyväksytty/hylätty

Vastuuhenkilö: professori Erkki Pehkonen, Turun yliopisto.

Fysiikka

Meisalo, V. & Lavonen, J. Fysiikka ja kemia koulun opetussuunnitelmassa. Opetushallitus.

Verkkokirjana: http://www.malux.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/ops_opas/index.htm

(3.4.2002). Soveltuvien osin.

Fysiikan ja kemian opetuksen WWW-materiaali:

<http://www.malux.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/> (27.3.2002). Fysiikan osalta.

Arviointi: 1-3/hylätty, portfolio hyväksytty/hylätty

Vastuuhenkilö: professori Veijo Meisalo, Helsingin yliopisto.

Kemia

Meisalo, V. & Lavonen, J. Fysiikka ja kemia koulun opetussuunnitelmassa. Opetushallitus.

Verkkokirjana: http://www.malux.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/ops_opas/index.htm.

(27.3.2002). Soveltuvien osin.

Fysiikan ja kemian opetuksen WWW-materiaali:

<http://www.malux.edu.helsinki.fi/malu/kirjasto/> (27.3.02). Kemian osalta.

Arviointi: 1-3/hylätty, portfolio hyväksytty/hylätty

Vastuuhenkilö: professori Veijo Meisalo, Helsingin yliopisto.

VIERAAT KIELET

Tavoitteena on tutustua aineen opetuksen historialliseen kehitykseen, teoreettisiin lähtökohtiin, erityiskysymyksiin, oppiaineen asemaan koulun kokonaisuudessa sekä erilaisiin oppimisympäristöihin. Käytännön harjoittelua ja teoreettisia opintoja yhdistämällä opiskelija perehtyy opetussuunnitelmiin sekä opetuskäytäntöihin ja niiden tiedeperustaiseen kehittämiseen. Opintojakson aikana opiskelija perehtyy ajankohtaisiin vieraan kielen oppimis- ja opettamisteoreettisiin kysymyksiin. Omia kokemuksiaan hyödyntäen hän tarkastelee ammatillista kasvuaan kriittisesti kurssin aikana. Opiskelijan ammatillisen kasvun pohdinta heijastuu hänen laatimissaan kirjallisissa oppimistehtävissä ja kontaktiopetuksen aikana käydyissä keskusteluissa sekä erityisesti portfolio työskentelyssä.

Sisällöt

Perehdytään teorioihin kielten opetuksesta ja oppimisesta. Tutustutaan kielten oppimisstrategioihin, kieliminään ja opiskelumotivaatioon kielenopiskeluprosessin osana. Perehdytään kielten opiskeluun kulttuurien välisen viestinnän näkökulmasta. Tutustutaan kielitaidon eri osa-alueiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin koulutusjärjestelmän eri sektoreilla.

Toteutus

Osallistuminen kontaktiopetukseen, kirjalliseen- ja verkkomateriaaliin pohjautuvien oppimistehtävien tekeminen, portfoliotyöskentely sekä verkkotyöskentely.

Arviointi: 1-3/hylätty, portfolio hyväksytty/hylätty

Kirjallisuus

Kaikkonen, P. & Kohonen, V. (toim.) 2000. Minne menet, kielikasvatus? Näkökulmia kielipedagogiikkaan, Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.

Kristiansen, I. 1998 (tai uudempi). Tehokkaita oppimisstrategioita. Esimerkkinä kielet. Opetushallitus. Porvoo: WSOY.

Vastuuhenkilöt: professori Kaarina Mäkinen Oulun yliopisto ja yliassistentti Ritva Kantelinen Joensuun yliopisto/Soveltavan kasvatustieteen laitos.

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Sisällöt

Opinnoissa paneudutaan äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen koti- ja kansainvälisiin kehityssuuntiin ja keskeisiin opetuksellisiin kysymyksiin, puheviestinnän ja ilmaisukasvatuksen, lukemisen ja kirjallisuuden, kirjoittamisen, kielentuntemuksen ja mediakasvatuksen opettamiseen. Perehdytään oppiaineen valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan ja kunta- ja koulutason opetussuunnitelmiin, painettuihin ja sähköisiin oppimateriaaleihin ja arviointiin. Lopputöinä ovat oheiskirjallisuuden pohjalta laadittu essee ja portfolio. Essee arvioidaan joko yksin tai opiskelijan niin halutessa, yhdessä portfolion kanssa. Opinnot liittyvät kiinteästi jaksoon Opetusharjoittelu ja opetustyön ohjaus, jolloin toteutetaan käytännössä erilaisten oppimistehtävien ja laajempien opetuskokonaisuuksien muodossa käsiteltyjä asioita sekä jaksoon Tutkimusmetodologia, ainedidaktinen tutkimus ja opetuksen kehittäminen, jossa syvennetään ainedidaktista tietoisuutta.

Toteutus

Osallistumista kontaktiopetukseen, oppimistehtävien tekeminen ja verkkotyöskentely.

Suoritettava kirjallisuus

P. Sinko (toim.).1994. Näkökulmia äidinkielen opetussuunnitelmaan. Opetushallitus.
I. Buchberger, S. Ongstad & P. van de Ven. 2002. Mother tongue education. In: F. Buchberger (Ed.). Electronic resource system Didaktik / Subject Related Didaktik (http://ive.pa-linz.ac.at/etextbook_new/) (Osittain. Suoritettavista luvuista sovitaan tentaattorin kanssa)

Oheiskirjallisuus

S. Kotilainen, M. Hakala & U. Kivikuru (toim.).1999, Mediakasvatus. Edita.
P. Saarinen & M. Korkiakangas, 1998. Ihanaa vai pitkäveistä: Lukeminen nuorten harrastuksena. BTJ Kirjastopalvelu Oy.
H. Linna. 1994. Prosessikirjoittaminen: kirjoittamisen suuri seikkailu. WSOY.
M. Valo (toim.)1995. Haasteita puheviestinnän opetukseen. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja 14.
J. Lehtonen & H. Tanttu-Knapp.1994. Draama. Nyt. Kirjoituksia ilmaisukasvatuksen alalta. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 14.

A-M. Lahtinen, 2001, Kertovat tekstit opiskelijoiden kokemina ja tulkitsemina sosiaali- ja terveystieteiden ammatillisessa koulutuksessa, s. 1 - 95. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen tutkimuksia 226.

I. Buchberger (toim.), 2002. Maailman paras. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Studia Paedagogica 28.

Arviointi: 1-3

Vastuuhenkilö: professori Irina Buchberger, Helsingin yliopisto

TIETOTEKNIikka

Tulevilla tietotekniikan opettajilla on suuri merkitys paitsi oman oppiaineensa asiantuntijoina myös koko oppilaitosyhteisön kehittäjinä. Tietotekniikan ainedidaktiikan tavoitteena on ottaa nämä molemmat toisiinsa kytkeytyvät näkökulmat huomioon.

Sisällöt

Tieto- ja viestintätieteiden oppiaineena eroaa muista oppiaineista lähinnä nopean muuttumisensa vuoksi. Tämä aiheuttaa sen, että opettajankoulutuksessa on keskityttävä enemmän muutoksen hallintaan sekä pedagogisen ja teknisen kehityksen seuraamiseen kuin esimerkiksi yksittäisten ohjelmien käytön opettamisen pedagogiikkaan. Uuden teknologian mukanaan tuomat eettiset ongelmat on myös otettava huomioon.

Suoritettava kirjallisuus

Korpi, Niemi, Ovaskainen, Siekkinen ja Junttila: Virtuaalinen oppimisympäristö koulutusta järjestävän organisaation työvälineenä. JY/TITU, 7/2000, HetiMonex Oy, Jyväskylä 2000.

Matikainen ja Manninen (toim.): Aikuiskoulutus verkossa. Helsingin yliopiston lahden koulutus- ja tutkimuskeskus, Tammer-paino, Tampere, 2000.

Meisalo, Sutinen ja Tarhio: Modernit oppimisympäristöt. Tietosanoma, Helsinki, 2000.

Oheiskirjallisuus

Crawford: Managing information technology in secondary schools. Routledge, London, 1997.

<http://www.edu.fi/verkkoapaja/>

<http://www.edu.fi/oppimateriaalit/lumaromput/deltasap.html>

<http://db2.edu.fi/romppuapaja/kriteerit.htm>

http://www.syllabus.com/syllabusmagazine/oct00_fea.html

<http://www.juwanet.org/etiketti.htm>

<http://www.albion.com/netiquette/>

ym. ajankohtaisia artikkeleita.

Arviointi: 1-3

Vastuuhenkilö: tietotekniikan didaktiikan lehtori Ritva-Liisa Järvelä, Jyväskylän yliopisto

Opetusharjoittelu ja opetustyön ohjaus (5 ov)

Tavoitteena on, että opiskelija perehtyy oman oppiaineensa opetuksen erityispiirteisiin ja uusimpiin opetusmenetelmiin, syventää omaa henkilökohtaista kasvatusnäkemystään ja pyrkii vahvistamaan omaa ammatillista osaamistaan. Lisäksi opiskelija pyrkii seuraamaan ja toteuttamaan itselleen asettamiaan henkilökohtaisen opetusharjoittelun opetussuunnitelman tavoitteita.

Sisällöt

Opetusharjoittelun aikana tutustutaan uusiin oppimisympäristöihin ja niiden tuomiin mahdollisuuksiin. Opiskelija tarkastelee ja soveltaa muussa opiskelussa oppimiaan asioita koulutyöskentelyssä.

Toteutus

Opetusharjoittelu koostuu harjoittelukouluissa pidettävistä lähipäivistä ja niiden välissä toteutettavasta etäohjatuista opettajan työn harjoittelusta omassa koulussa. Lähipäivien aikana pyritään syventämään opiskelijan ammatillista osaamista kaikilla opetuksen osaalueilla. Lähipäivät koostuvat pidettävistä harjoitustunneista, ryhmäseurannoista, palauteskusteluista jne. Etäohjaus toteutetaan verkkoperustaisia työvälineitä hyväksikäyttäen. Verkkoperustaisten työvälineiden avulla opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat etäopetusharjoittelusta vastaavien ainelehtoreiden tuella oppitunteja ja opetuskokonaisuuksia verkkoympäristöön. Etäohjauksessa pohditaan oppituntien suunnittelutyön lisäksi opettamisen problematiikkaan liittyviä asioita (opetusmenetelmät, työtavat, luokanhallinta, jne.) malliympäristöön luotujen sisältöjen avulla ja pohditaan niiden käytännön toteuttamista.

Arviointi: hyväksytty/hylätty

Lisäksi paikallisella tasolla opetusharjoittelun ohjauksesta vastaavat normaalikoulun lehtorit.

Vastuuhenkilö: lehtori Jari Sorvari (eNorssin opetusharjoittelun pääkoordinaattori)

Paikalliset vastuutahot normaalikouluissa:

Helsingin normaalilyseo: johtava rehtori Markku Pyysiäinen

Helsingin II normaalikoulu: johtava rehtori Jyrki Loima

Turun normaalikoulu: johtava rehtori Pentti Päivänsalo

Jyväskylän normaalikoulu: johtava rehtori Pekka Ruuskanen

Tampereen normaalikoulu: johtava rehtori Arto Jaakkola

Oulun normaalikoulu: johtava rehtori Timo Lappi

Joensuun normaalikoulu: johtava rehtori Petri Salo

Lisäksi paikallisella tasolla opetusharjoittelun ohjauksesta vastaavat normaalikoulun lehtorit.

Ajankohta: Lähipäivät maaliskuussa 2003, syyskuussa 2003 ja marraskuussa 2003.

Enorssin opetusharjoittelun suunnittelytyöryhmä:

Opetusharjoittelun koordinointi ja suunnittelu: pääkoordinaattori Jari Sorvari

Koordinaattori: Juha Kurola

Matemaattisten aineiden aineryhmä: Reima Laine

Vieraiden kielten aineryhmä: Petri Vuorinen

Kokonaisarvosanan määräytyminen

Opintokokonaisuuden kokonaisarvosana määräytyy opiskelijan kotiyliopiston (= yliopisto, jossa opiskelija on kirjoilla) määrittelemällä tavalla.

Opintokokonaisuuden 35 ov:n hyväksyjät

Helsingin yliopisto: Professori Veijo Meisalo

Joensuun yliopisto: Soveltavan kasvatustieteen laitoksen johtaja

Jyväskylän yliopisto: Professori Pauli Kaikkonen

Oulun yliopisto: Professori Kaarina Mäkinen

Turun yliopisto: Professori Erno Lehtinen

Korvaavuudet

Aikaisemmin suoritettut kasvatus/aikuiskasvatustieteen perusopinnot 15 ov

(approbatur-arvosana 15 ov) korvaavat virtuaalisista opettajan pedagogisista opinnoista 13 opintoviikkoa, jolloin **suoritettavaksi jää 2 ov:n orientoiva harjoittelu ja aineopinnot 20 ov.**

Aikaisemmin suoritettut kasvatus/aikuiskasvatustieteen perus- ja aineopinnot 35 ov

(kasvatustieteen cum laude approbatur-arvosana väh. 35 ov) korvaavat seuraavat opintojaksot: Opettajuus 4 ov, Opetus, opiskelu ja oppimisprosessi 4 ov, Koulu

sosiaalisena ja kulttuurisena toimintaympäristönä 3 ov, Erilainen oppija koulukontekstissa 2 ov, Kasvatuksen filosofiset perusteet ja pedagoginen etiikka 3 ov, Opetushallinnon perusteet 1 ov, Tutkimusmetodologia, ainedidaktinen tutkimus ja opetuksen kehittäminen 7 ov. **Tällöin virtuaaliset opettajan pedagogiset opinnot ovat laajuudeltaan 11 ov. Opiskelija suorittaa orientoivan harjoittelun 2 ov sekä opintojakson Aineen opettamisen teoreettiset perusteet ja käytäntö 9 ov (harjoittelu 5 ov).**

Yksittäisten opintojaksojen korvaavuudesta päättää asianomaisen jakson vastuuhenkilö.

Erivapauspäättös opettajakokemuksen perusteella

Opiskelijalle voidaan tiedekunnan harkinnan mukaan myöntää erivapaus pitkän opettajakokemuksen (väh. 5 vuotta päätoimista opettajakokemusta) ja kasvatustieteen perusopintojen 15 ov (approbatur-arvosana) perusteella. **Tällöin hän suorittaa orientoivan harjoittelun 2 ov sekä opintojakson Aineen opettamisen teoreettiset perusteet ja käytäntö 9 ov (harjoittelu 5 ov).**

Täyttöohjeita kääntöpuolella.

Hakuaika päättyy **5.4.2002 klo 16:15**

Henkilötunnus	–	Äidinkieli															
Sukunimi	Etunimet																
Lähiosoite	Puhelinnumero(t), jo(i)sta voi virka-aikana tavoittaa tai jättää soitto-pyyntön / /																
Postinumero	Postitoimipaikka	Sähköposti															
Hakutiedot	<p>Aineet tai aine, jossa opinnot halutaan suorittaa. Mikäli haet useampaan aineeseen, merkitse numero 1 ensisijaisen kohdalle, numero 2 toissijaisen kohdalle, jne. Hakija saa lisäpisteitä (ks. valintaperusteet) ainoastaan matematiikan, fysiikan, kemian ja tietotekniikan sekä englannin, saksan ja ruotsin kielen yliopisto-opinnoista.</p> <table> <tr> <td>matematiikka</td> <td>tietotekniikka</td> <td>ruotsin kieli</td> </tr> <tr> <td>fysiikka</td> <td>englannin kieli</td> <td>muu? _____</td> </tr> <tr> <td>kemia</td> <td>saksan kieli</td> <td>—</td> </tr> </table> <p>Merkitse suosituimmuusjärjestyksessä ne yliopistot, joissa haluat suorittaa koulutukseen kuuluvat lähiopetusjaksot ja soveltuvuuskokeen arvioinnin. Numero 1 ensisijainen vaihtoehto, numero 2 toissijainen vaihtoehto jne.</p> <table> <tr> <td>Helsingin yliopistossa</td> <td>Joensuun yliopistossa</td> <td>Jyväskylän yliopistossa</td> </tr> <tr> <td>Oulun yliopistossa</td> <td>Turun yliopistossa</td> <td></td> </tr> </table>		matematiikka	tietotekniikka	ruotsin kieli	fysiikka	englannin kieli	muu? _____	kemia	saksan kieli	—	Helsingin yliopistossa	Joensuun yliopistossa	Jyväskylän yliopistossa	Oulun yliopistossa	Turun yliopistossa	
matematiikka	tietotekniikka	ruotsin kieli															
fysiikka	englannin kieli	muu? _____															
kemia	saksan kieli	—															
Helsingin yliopistossa	Joensuun yliopistossa	Jyväskylän yliopistossa															
Oulun yliopistossa	Turun yliopistossa																

Opintoja koskevat tiedot	Suoritusaike ja korkeakoulu		
	Ylempi korkeakoulututkinto _____		
	Jatkotutkinto _____		
	Suoritettavat yliopistolliset arvosanat tai opintokokonaisuudet Oppiaine	Arvosana (merkitään vain valmiit arvosanat) tai opintokokonaisuudet opintoviikkoina	Valitsijat täyttävät:
	1.		
2.			
3.			
Päätoimista opettajakokemuksista koskevat tiedot	Kahta kuukautta lyhyempiä jaksoja ei merkitä		
	Koulumuoto (perus-, keski- tai korkea-aste)	Kokemuksen pituus vuosissa	kuukausissa
	Yhteensä		
Opetus harjoittelu paikka	Olen työsuhteessa kouluun tai oppilaitokseen, jossa voin suorittaa opetusharjoittelun.	Olen tehnyt yhteistyösopimuksen (malli liitteenä) harjoittelun suorittamisesta.	
Päiväys ja allekirjoitus	____ / ____ 2002		Allekirjoitus

Tiedustelut:

suunnittelija Anne Salo
puh. (02) 333 8836

HAKEMUSLOMAKKEEN LIITTEET

Hakemukseen on liitettävä seuraavat **oikeaksi todistetut** todistusjäljennökset:

1. Ylemmän korkeakoulututkinnon todistusjäljennös. Mahdollisesti erikseen suoritettujen arvosanojen todistusjäljennökset tai opintosuoritusote.
2. Opettajakokemusta koskevien työtodistusten jäljennökset (kesto, viikkotuntimäärä).
3. Oppiaineen vastuuhenkilön / tiedekunnan antama vastaavuustodistus asianomaiseen opettajan virkaan vaadittavista yliopistollisista arvosanoista tai vastaavista opinnoista peruskoulussa ja lukiossa opettavien aineiden osalta. (ks. valintaperusteet)
4. Mahdollinen yhteistyösopimus harjoittelun suorittamisesta.

HAKEMUSTEN LÄHETTÄMINEN

Hakemuslomake täydellisine liitteineen on palautettava **5.4.2002 klo 16:15 mennessä**, jolloin myös postitse lähetettyjen hakemusten tulee olla perillä. Postitusosoite: **Kasvatustieteiden tiedekunta, Assistentinkatu 5, 20014 Turun yliopisto**. Kirjekuoreen merkitään tunnus: HAKEMUS VIRTUAALISIIN ERILLISIIN OPETTAJAN PEDAGOGISIIN OPINTOIHIIN. **Henkilökohtaisesti** jätettäessä on hakemus toimitettava Turun yliopiston Kasvatustieteiden tiedekunnan kansliaan Assistentinkatu 5, 20014 Turun yliopisto, kanslia on avoinna ma-pe klo 12-14.

Koulutus suunnataan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille, jotka työskentelevät epäpätevinä opettajina ensisijaisesti aloilla, joissa opettajapula on suurinta: matematiikka, fysiikka, kemia, tietotekniikka, englanti, saksa ja ruotsi. Muiden aineiden osalta lähiopetusjaksoja ei järjestetä kaikissa yliopistoissa.

Valinta tapahtuu valtakunnallisena yhteisvalintana (lukuunottamatta Tampereen yliopistoa). Hakulomakkeeseen merkitään suosituimmuusjärjestyksessä ne yliopistot, joissa hakija haluaa suorittaa opintoihin kuuluvat lähiopetusjaksot ja valintakokeen. Valintakokeen paikka ja ohjeet ilmoitetaan kirjeitse.

Opiskelijan on ilmoitettava opiskelupaikan vastaanottamisesta Kasvatustieteiden tiedekuntaan 21.6.2002 klo 16:15 mennessä hyväksymiskirjeen sisällä olevalla lomakkeella. Mikäli lomaketta ei ole palautettu 21.6.2002 mennessä, opiskelija menettää opiskelupaikkansa.

HAKEMUKSIA TAI NIIDEN LIITTEITÄ EI PALAUTETA.

**Tarkista vielä,
että olet tutustunut valintaperusteisiin !**

Yhteistyösopimus

Virtuaaliset erilliset opettajan pedagogiset opinnot pyritään toteuttamaan yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Normaalikoulujen kehittämään etäopetusharjoittelumalliin osallistuminen edellyttää, että opiskelija voi suorittaa harjoittelun jossakin koulussa tai oppilaitoksessa. Mikäli opiskelija ei ole työsuhteessa johonkin kouluun tai oppilaitokseen, hän liittää hakemuslomakkeeseen vapaamuotoisen yhteistyösopimuksen. Yhteistyösopimuksessa opiskelija ja oppilaitos sopivat harjoittelun suorittamisesta. Yhteistyösopimus ei velvoita oppilaitosta ohjaamaan harjoittelua eikä maksamaan palkkaa harjoittelun ajalta.

Yhteistyösopimuksesta tulee ilmetä:

- sopimuksen osapuolten nimet ja yhteystiedot
- sopimuksen tarkoitus eli sopimus harjoittelun suorittamisesta kyseisessä oppilaitoksessa

Virtuaalisesti toteutettavat erilliset
opettajan pedagogiset opinnot
2002-2003

TÄYDENTÄVÄ HAKU 21.8.-20.10.2002

Virtuaalisesti toteutettavien erillisten opettajan pedagogisten opintojen hakuaja jatkuu 21.8.-20.10.2002. Kevään opiskelijavalinnassa hakeneet voivat osallistua täydentävään hakuun jo lähettämällään hakemuksella ilmoittamalla siitä Kasvatustieteiden tiedekuntaan (Kasvatustieteiden tiedekunta, suunnittelija Anne Salo, Assistentinkatu 5, 20014 Turun yliopisto/ sähköpostitse anne.salo@utu.fi/ puhelimitse 02 333 8836) . Hakemusta saa täydentää 20.10.2002 saakka. Uusia opiskelijoita otetaan ainoastaan Helsingin ja Turun yliopistoon. Harjoitteluun kuuluvat lähipäivät voi kuitenkin suorittaa Jyväskylän normaalikoulussa. HUOM! Valintaperusteisiin on tullut muutoksia.

Koulutuksen tavoitteet ja kohderyhmä

Kasvatusalan virtuaalihankkeen puitteissa toteutettavien erillisten opettajan pedagogisten opintojen tavoitteena on kouluissa epäpätevinä toimivien opettajien kouluttaminen. Koulutus suunnataan ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneille, jotka työskentelevät opettajina aloilla, joissa opettajapula on suurinta: matematiikka, fysiikka, kemia, tietotekniikka, englanti, saksa, espanja, ruotsi ja äidinkieli.

Opintojen toteutus

Opinnot toteutetaan Turun, Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Lapin, Oulun ja Tampereen yliopiston kasvatustieteiden tiedekuntien yhteistyönä. Opinnot järjestetään OPM:n KasVi-hankkeelle myöntämällä rahoituksella ja se on osallistujille maksutonta. Opinnot perustuvat pääosin verkkopohjaiseen opiskeluun tai muihin joustaviin etä- ja monimuotoisiin koulutusjärjestelyihin, joilla pyritään mahdollistamaan työn ohella opiskeleminen. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan oma henkilökohtainen opintosuunnitelma, jossa otetaan huomioon opiskelijan aikaisempi työkokemus ja suoritettut opinnot.

Verkkopohjaista opiskelua varten hakijoilla tulee olla perustaidot tietokoneen käytöstä. Koulutukseen osallistumisen teknisenä edellytyksenä on, että opiskelijalla on käytössään uudehko tietokone ja www-selain sekä internet-yhteys koko opiskelun ajan. Tietokoneen käytöstä ja internet-yhteyden linjakuluista vastaa opiskelija itse tai oppilaitos, jossa hän työskentelee.

Yhteistyö oppilaitosten kanssa

Opinnot pyritään toteuttamaan yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Normaalikoulujen kehittämään etäopetusharjoittelumalliin osallistuminen edellyttää, että opiskelija voi suorittaa harjoittelun jossakin koulussa tai oppilaitoksessa. Mikäli opiskelija ei ole työsuhteessa johonkin kouluun tai oppilaitokseen, hän liittyy hakemuslomakkeeseen yhteistyösopimuksen. Yhteistyösopimuksessa opiskelija ja oppilaitos sopivat harjoittelun suorittamisesta. Yhteistyösopimus ei velvoita oppilaitosta ohjaamaan harjoittelua eikä maksamaan palkkaa harjoittelun ajalta.

Täydentävä opiskelijavalinta (Hakuaika päättyy 20.10.2002 klo 16:15)

Uusia opiskelijoita valitaan ainoastaan Turun ja Helsingin yliopistoon (harjoittelun voi halutessaan suorittaa Jyväskylän normaalikoulussa). Hakija merkitsee hakulomakkeeseen kummassa yliopistossa haluaa suorittaa opintoihin kuuluvat lähi- ja kontaktiopetusseminaarit. Hakulomakkeita on saatavana Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnasta (os. Kasvatustieteiden tiedekunta, Assistentinkatu 5, 20014 Turun yliopisto, puh. 02 333 8836). Hakija voi käyttää myös sähköistä hakulomaketta, joka löytyy osoitteesta <http://kasvi.joensuu.fi/kasvi/>.

Hakuaika päättyy 20.10.2002 klo 16:15. Hakemukset palautetaan Kasvatustieteiden tiedekuntaan, osoite: Assistentinkatu 5, 20014 Turun yliopisto. Myös postitse lähetettyjen hakemusten tulee olla perillä hakuajan päättyessä. Hakulomakkeen kääntöpuolella on tarkemmat ohjeet hakemuksen täyttämisestä.

Valintamenettely on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa valitaan hakemusasiakirjojen perusteella soveltuvuuden arviointiin eli valintakokeeseen kutsuttavat pyrkijät. Valintakoe järjestetään Turun yliopistossa. Valintakokeeseen kutsutaan enintään kaksinkertainen määrä (26) pyrkijöitä koulutukseen otettavien määrään (13) verrattuna. Toiseen vaiheeseen kuuluu soveltuvuuden arviointi eli valintakoe. Lopullinen valinta perustuu valintakokeen tuloksiin.

Ensimmäisessä vaiheessa tarkistetaan, että hakija täyttää hakuedellytykset ja pisteytetään opetusalan työkokemus sekä aineryhmäpisteet.

Esivalinnan hakuedellytykset ja pisteytys

Hakijalla tulee olla ylempi korkeakoulututkinto. Hakija on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon hakuajan päättymiseen 20.10.2002 mennessä.

Hakijalla tulee olla suoritettuina vähintään 35 ov:n laajuiset opinnot aineessa, jossa hän suorittaa opetusharjoittelun. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteisten opintojen opettajaksi aikovan tulee ottaa huomioon, että kelpoisuuden saavuttamiseksi näihin oppilaitosmuotoihin hakijalla tulee olla yhdessä opetettavassa aineessa vähintään 55 ov:n ja muissa opetettavissa aineissa vähintään 35 ov:n laajuiset opinnot. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajaksi tähtäävän tulee esittää vastaavuustodistus opetettavasta aineesta.

Vastaavuustodistuksen antaa sen yliopiston tiedekunta, jossa tutkinto on suoritettu, mikäli siellä on aineenopettajan suuntautumisvaihtoehto tai koulutusohjelma tai koulutus. Muussa tapauksessa vastaavuustodistuksen antaa sellainen yliopisto, jossa ko. opintoja voi suorittaa. [Ks. Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu asetus (986/1998) § 5, § 10].

Hakijalla tulee olla vähintään 1 lukuvuosi (9 kk) päätoimista opetusalan työkokemusta. Työkokemukseksi luetaan päätoimisena opettajana toimiminen perus- ja keski-asteella sekä korkea-asteella työskenteleminen päätoimisessa tehtävässä, johon sisältyy opetusta. (perus- ja keskiasteella vähintään 16 tuntia/viikko). Vain ne työsuhteet lasketaan, jotka ovat kestäneet yhtäjaksoisesti vähintään yhden kuukauden.

Työkokemus pisteytetään seuraavasti:

OPETUSALAN TYÖKOKEMUS (enintään 10 pistettä).

1 lukuvuosi (9-12 kk) = 1 piste

väh. 4 kk = 0,5 pistettä

Aineryhmäpisteet. Hakija saa ainoastaan matematiikan, fysiikan, kemian, tietotekniikan sekä englannin, saksan ja ruotsin kielen yliopisto-opinnoista pisteitä seuraavasti:

perusopinnot, vähintään 15 ov (approbatur) = 1 piste

aineopinnot, vähintään 35 ov (cum laude approbatur) = 3 pistettä

syventävät opinnot, vähintään 55 ov (laudatur) = 5 pistettä.

5) Kasvatustieteen tai aikuiskasvatustieteen perusopinnot. Hakijan tulee olla suorittanut kasvatustieteen perusopinnot (15 ov) eli approbatur 20.10.2002 mennessä.

Hakemukseen tulee liittää jäljennökset tutkintotodistuksesta, vastaavuustodistuksesta ja kasvatustieteen perusopinnoista (jos ei ilmene tutkintotodistuksesta), nimikirjanote tai jäljennökset työtodistuksista. Hakijalla tulee olla opiskelun edellyttämä suomen kielen taito (ks. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, kielitaitovaatimukset (986/1998) § 9).

Vaadittavat suoritukset täytyy olla valmiina hakuajan päättymiseen eli 20.10.2002 mennessä. Hakijoille tiedotetaan esivalinnan tuloksista kirjeitse. Esivalinnan tulokset julkistetaan 30.10.2002 mennessä. Tuolloin aloitetaan myös esivalinnan tuloksia koskevien kirjeiden postitus. Esivalintaa koskeva oikaisupyynnötaika päättyy 13.11.2002 klo 16:15. Oikaisupyynnöt toimitetaan osoitteeseen Turun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, Assistentinkatu 5, 20014 Turun yliopisto).

Soveltuvuuden arviointi

Syksyllä 2002 alkavaan koulutukseen otetaan enintään 13 opiskelijaa (Turun yliopistoon 6 opiskelijaa ja Helsingin yliopistoon 7 opiskelijaa). Valintakokeen ohjeet toimitetaan kutsukirjeen mukana. Soveltuvuuden arviointi järjestetään Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa 15.11.2002 ja tarvittaessa 18.11.2002. Soveltuvuuden arviointi sisältää ryhmäkeskustelun ja yksilöhaastattelun.

Hakijat asetetaan paremmuusjärjestykseen pisteytyksen perusteella:

Valintakokeen pistemäärä (enintään 15 pistettä): Ryhmäkeskustelu enintään 5 pistettä ja yksilöhaastattelu 10 pistettä. Mikäli hakija saa valintakokeesta 0-5 pistettä, hänet hylätään.

Hakijan suorittamien yliopistollisten arvosanojen perusteella

Perusopinnot, vähintään 15 ov (approbatur) = 1 piste

Aineopinnot, vähintään 35 ov (cum laude approbatur) = 3 pistettä

syventävät opinnot, vähintään 55 ov (laudatur) = 5 pistettä).

Esivalintapisteiden mukaan

Valintakokeen pistemäärän perusteella hakijat valitaan koulutukseen. Valintakokeessa saman pistemäärän saaneet hakijat asetetaan paremmuusjärjestykseen 1) yliopistollisten arvosanojen 2) esivalintapisteiden perusteella.

Opiskelijavalinnan tulokset

Opiskelijavalinnan tulokset julkistetaan 22.11.2002 Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan ilmoitustaululla. Valinnan tulokset ilmoitetaan hakijoille myös kirjeitse.

Opiskelupaikan vastaanottaminen ja opintojen suorittaminen

Saatuun tiedon hyväksymisestäään opiskelijan on ilmoitettava opiskelupaikkansa vastaanottamisesta kasvatustieteiden tiedekuntaan 5.12.2002 mennessä hyväksymiskirjeen sisällä olevalla lomakkeella.

Mikäli lomaketta ei ole palautettu 5.12.2002 klo 16:15 mennessä, opiskelija menettää opiskelupaikkansa. Opinto-oikeus on voimassa kaksi vuotta eikä opinto-oikeutta voi siirtää.

Oikaisumenettely

Opiskelijavalintaan tyytymätön voi pyytää siihen oikaisua tiedekuntaneuvostolta (tai siltä elimeltä, jolle tiedekuntaneuvosto on osoittanut oikaisupyyntöjen käsittelemisen) 14 päivän kuluessa tulosten julkaisemisesta. Tulosten julkaisemisen yhteydessä ilmoitetaan, miten hakija saa tiedon valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen sekä miten oikaisua pyydetään. Valinnan tulosta ei oikaisupyyntöjen johdosta muuteta kenenkään jo opiskelemaan valitun vahingoksi.

Yhteisvalintaan liittyviin kysymyksiin vastaa:

Turun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, suunnittelija Anne Salo, p. (02) 333 8836, ansalo@utu.fi

PUITESOPIMUS

SOPIJAPUOLET:	eNorssi Harjoittelukoulujen virtuaalikouluhanke Oulun yliopisto Johtoryhmän pj. Timo Lappi	KasVi Kasvatustieteellisten tiedekuntien virtuaaliyliopistohanke Turun yliopisto Johtaja Erno Lehtinen
----------------------	--	--

SOPIMUKSEN JA TOIMINNAN KOHDE:

KasVi ja eNorssi hanke toteavat, että niillä on samansuuntaiset tavoitteet, joiden toteuttamista hankkeet edistävät yhteistyössä. Hankkeiden tuottamat toimintamallit, sovellutukset ja tuotteet ovat ilman korvausta toisen osapuolen käytettävissä.

Hankkeet ovat sopineet siitä, että eNorssi osallistuu KasVin puitteissa toteutettavan virtuaalisten erillisten opettajan pedagogisten opintojen 35 ov. suunnitteluun ja käytännön toteutukseen opetusharjoittelun 7 ov. osalta. KasVi huolehtii saamistaan opetusministeriön rahoista kyseisiin opintoihin liittyvien opetusharjoittelun ohjauskulut vuoden 2003 aikana. Yksityiskohtainen kuvaus kulujen jakaantumisesta eri harjoittelukoulujen välillä summineen on nähtävillä tämän sopimuspaperin liiteosissa.

Lisäksi näiden hankkeiden kautta pyritään tiivistämään harjoittelukoulujen ja opettajankoulutuslaitosten yhteistyötä, erityisesti verkostoperustaisen opetuksen kehittämisessä ja tieto- ja viestintätekniikan opetusikäyön strategioiden integroimisesta opetusharjoittelun osalta.

Oikeudet tuotteisiin: eNorssihanke ja KasVihanke pidättävät kaikki oikeudet tuottamiinsa painettuihin ja digitaalisiin materiaaleihin. Muilta osin noudatetaan virtuaaliyliopiston laatimia päätöksiä

**Sopimuksen
muuttaminen ja purku:**

Tämän sopimuksen sisältöön liittyvät muutokset tehdään kirjallisina. Molempien osapuolten on hyväksyttävä muutokset ennen kuin ne astuvat voimaan. Mikäli sopijapuoli rikkoo oleellisesti sopimuksen ehtoja on toisella sopijapuolella oikeus purkaa sopimus välittömästi. Sopimuksen purkaminen tapahtuu kirjallisesti.

Erimielisyydet:

Erimielisyydet pyritään ratkaisemaan neuvotteluteitse.

**Sopimuksen
voimassaoloaika:**

Sopimus on voimassa vuoden 2003 loppuun saakka mutta sen sisältö tarkistetaan vuosittain. Tarkistus suoritetaan ennen 1.9.2003

Tätä sopimusta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta, yksi kummallekin osapuolelle.

_____ päivänä _____ kuuta 2003

Timo Lappi
Oulun yliopisto
Oulun normaalikoulu

Erno Lehtinen
Turun yliopisto
Kasvatustieteen tiedekunta

_____ normaalikoulu
Johtava Rehtori

Virtuaaliyliopisto KasVin ja harjoittelukoulujen virtuaalikouluhankkeen eNorssin kesken 9.1.2003 solmitun yhteistyösopimuksen nojalla KasVi huolehtii saamistaan opetusministeriön rahoista virtuaalisesti toteutettavien pedagogisiin opintoihin liittyvän opetusharjoittelun ohjauskulut suoraan sille harjoittelukoululle, jonka palveluksessa ko. opetusharjoittelijan ohjaajat ovat. Korvaus perusta on 0,14 vuosiviikkotuntia opiskelijaa ja kutakin harjoitteluun liittyvää opintoviikkoa kohti. Harjoittelun laajuus on yhteensä 7 opintoviikkoa. Tuntikohtainen korvausperusta on VES:n mukaan C54/18/II

Opetusministeriön kasvatustieteellisten tiedekuntien virtuaaliyliopistohankkeelle KasVi myöntämät rahat ovat yhteistoimintarahoja. Tästä Turun yliopiston ja prof. Erno Lehtisen koordinoitavaksi tulleesta rahasta _____ normaalikoulu laskuttaa virtuaalisesti toteutettavien erillisten pedagogisten opintojen opetusharjoittelun ohjauskuluja omalle käyttötililleen seuraavan laskelman mukaisesti:

Ohjaajan nimi, opsx7x0,14 vhx103,18 €/vvh		€
	Yht	€
Lomaraha ja muut sos. ym kulut 29,72 %		€
Laskutetaan yhteensä		€

Meno kirjataan Turussa LKP-tilille 4908 (siirrot valtion virastolle). Laskun voi lähettää osoitteella). Laskun voi lähettää osoitteella Suunnittelija Anne Salo Assistentinkatu 5 20014 Turun yliopisto.

Erno Lehtinen
professori

Jari Sorvari
eNorssi-koordinaattori

VIRPEDA-KYSELY - OHJAAJIEN VASTAUKSIA PYLVÄSDIAGRAMMEINA

Liite 5

Kysymys 1: Sukupuoli

nainen	71.4%	(5/7)			
mies	28.5%	(2/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 2: Ohjaamasi oppiaine

äidinkieli ja kirjallisuus	0 %	(0/7)			
suomi toisena kielenä	14.2%	(1/7)			
ruotsi	14.2%	(1/7)			
englanti	0 %	(0/7)			
saksa	57.1%	(4/7)			
kemia	14.2%	(1/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 3: Ohjasin opiskelijoita pääasiassa

arkisin klo 07.00-16.00	0 %	(0/7)			
arkisin klo 16.00-22.00	71.4%	(5/7)			
arkisin klo 22.00-07.00	14.2%	(1/7)			
viikonloppuisin	14.2%	(1/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 4: Sain koulutusta ohjaustyövälineiden käyttöön*

1	42.8%	(3/7)			
2	57.1%	(4/7)			
3	0 %	(0/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 5: Tarvittavien ohjaustyövälineiden käytön opetus onnistui mielestäni

1	28.5%	(2/7)			
2	57.1%	(4/7)			
3	14.2%	(1/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 6: WorkMates tuki etäohjausta mielestäni

1	42.8%	(3/7)			
2	14.2%	(1/7)			
3	42.8%	(3/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 7: WebCT tuki etäohjausta mielestäni

1	0 %	(0/7)			
2	14.2%	(1/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	14.2%	(1/7)			
[Ei vastausta]	42.8%	(3/7)			

Kysymys 8: Sähköposti tuki etäohjausta mielestäni

1	100 %	(7/7)				
2	0 %	(0/7)				
3	0 %	(0/7)				
4	0 %	(0/7)				
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)				

Kysymys 9: Yhteydenpito puhelimitse tuki etäohjausta mielestäni

1	28.5%	(2/7)				
2	28.5%	(2/7)				
3	14.2%	(1/7)				
4	14.2%	(1/7)				
[Ei vastausta]	14.2%	(1/7)				

Kysymys 10: Etäohjausyhteydenpito tuki kenttäkoulussa toteutettujen oppituntien suunnittelutyötä

1	0 %	(0/7)				
2	57.1%	(4/7)				
3	28.5%	(2/7)				
4	14.2%	(1/7)				
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)				

Kysymys 11: Etäreflektointi tuki kenttäkouluissa pidettyjen tuntien arviointia

1	0 %	(0/7)				
2	42.8%	(3/7)				
3	28.5%	(2/7)				
4	28.5%	(2/7)				
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)				

Kysymys 12: Ohjauksesta maksettu korvaus vastasi tekemääni työmäärää

1	0 %	(0/7)			
2	42.8%	(3/7)			
3	42.8%	(3/7)			
4	14.2%	(1/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 14: Opetussuunnitelman tavoitteet oli kuvattu mielestäni

1	14.2%	(1/7)			
2	42.8%	(3/7)			
3	42.8%	(3/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 15: Tavoitteet tukivat opetusharjoittelun toteutumista mielestäni

1	14.2%	(1/7)			
2	57.1%	(4/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 16: Opetussuunnitelman konkreettisuus toteutui mielestäni

1	0 %	(0/7)			
2	57.1%	(4/7)			
3	14.2%	(1/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	28.5%	(2/7)			

Kysymys 18: Yhteistyötä ohjaamiesi opiskelijoiden kanssa oli mielestäni määrällisesti

1	28.5%	(2/7)			
2	42.8%	(3/7)			
3	14.2%	(1/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	14.2%	(1/7)			

Kysymys 19: Yhteistyö ohjaamiesi opiskelijoiden kanssa onnistui mielestäni

1	57.1%	(4/7)			
2	42.8%	(3/7)			
3	0 %	(0/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 20: Yhteistyötä etäyksikön lehtorin kanssa oli mielestäni riittävästi

1	0 %	(0/7)			
2	0 %	(0/7)			
3	14.2%	(1/7)			
4	57.1%	(4/7)			
[Ei vastausta]	28.5%	(2/7)			

Kysymys 21: Yhteistyö etäyksikön lehtorin kanssa onnistui mielestäni

1	0 %	(0/7)			
2	0 %	(0/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	28.5%	(2/7)			
[Ei vastausta]	42.8%	(3/7)			

Kysymys 22: Yhteistyötä Viresimun ohjaajien kanssa oli mielestäni riittävästi

1	0 %	(0/7)			
2	0 %	(0/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	28.5%	(2/7)			
[Ei vastausta]	42.8%	(3/7)			

Kysymys 23: Yhteistyö Viresimun ohjaajien kanssa onnistui mielestäni

1	0 %	(0/7)			
2	0 %	(0/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	28.5%	(2/7)			
[Ei vastausta]	42.8%	(3/7)			

Kysymys 24: Yhteistyötä ainedidaktikon kanssa oli mielestäni riittävästi

1	14.2%	(1/7)			
2	42.8%	(3/7)			
3	0 %	(0/7)			
4	28.5%	(2/7)			
[Ei vastausta]	14.2%	(1/7)			

Kysymys 25: Yhteistyö ainedidaktikon kanssa onnistui mielestäni

1	14.2%	(1/7)			
2	28.5%	(2/7)			
3	0 %	(0/7)			
4	28.5%	(2/7)			
[Ei vastausta]	28.5%	(2/7)			

Kysymys 26: Yhteistyötä opetusharjoittelusta vastaavan koordinaattorin kanssa oli mielestäni määrällisesti

1	14.2%	(1/7)			
2	42.8%	(3/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	14.2%	(1/7)			

Kysymys 27: Yhteistyö opetusharjoittelusta vastaavan koordinaattorin kanssa onnistui mielestäni

1	14.2%	(1/7)			
2	28.5%	(2/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	28.5%	(2/7)			

Kysymys 29: Kehityin mielestäni opetusharjoittelun ohjauksen suunnittelussa

1	0 %	(0/7)			
2	57.1%	(4/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	14.2%	(1/7)			

Kysymys 30: Kehityin mielestäni opetusharjoittelun ohjauksen arvioinnissa

1	0 %	(0/7)			
2	71.4%	(5/7)			
3	28.5%	(2/7)			
4	0 %	(0/7)			

Kysymys 31: Opin hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa ohjaustyössäni

1	28.5%	(2/7)			
2	71.4%	(5/7)			
3	0 %	(0/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	0 %	(0/7)			

Kysymys 32: Kehityin mielestäni etäohjauksessa

1	0 %	(0/7)			
2	71.4%	(5/7)			
3	14.2%	(1/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	14.2%	(1/7)			

Kysymys 33: Kehityin mielestäni kontaktiopetuksessa

1	0 %	(0/7)			
2	28.5%	(2/7)			
3	57.1%	(4/7)			
4	0 %	(0/7)			
[Ei vastausta]	14.2%	(1/7)			

Kysymys 34: Mitä asioita opettajankoulutuksessa tulisi mielestäsi käsitellä nykyistä enemmän?

aineen hallinta	42.8%	(3/7)			
erilaiset opetusmenetelmät	71.4%	(5/7)			
erilaiset oppijat	71.4%	(5/7)			
maahanmuuttajaoppilaat	42.8%	(3/7)			
erityispedagogiikka	0 %	(0/7)			
tieto- ja viestintäteknikka	28.5%	(2/7)			
oppimisvaikeudet	28.5%	(2/7)			
työyhteisön toiminta	0 %	(0/7)			
opettajan vastuu	28.5%	(2/7)			
kodin ja koulun välinen yhteistyö	14.2%	(1/7)			
eettiset kysymykset	14.2%	(1/7)			
[Ei vastausta]	14.2%	(1/7)			

* Vastauksissa 1 = hyvin, 4 = huonosti

VIRPEDA-KYSELY - OPISKELIJOIDEN VASTAUKSIA PYLVÄSDIAGRAMMEINA

Liite 4

Kysymys 1: Sukupuoli

nainen	86.6%	(13/15)	
mies	13.3%	(2/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 5: Mistä sain tietoa ensisijaisesti opintojen aikana (valitse max. 3)

Kurssiympäristöistä (WorkMates, WebCT)	86.6%	(13/15)	
KasVin verkkosivuilta	6.6%	(1/15)	
eNorssin verkkosivuilta	0 %	(0/15)	
Sähköpostitse opetusharjoittelun koordinaattorilta	46.6%	(7/15)	
Sähköpostitse harjoittelun ohjaajilta	60 %	(9/15)	
Sähköpostitse kurssien opettajilta	60 %	(9/15)	
Sähköpostitse KasVi-suunnittelijalta	46.6%	(7/15)	
Muilta opiskelijoilta	26.6%	(4/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 6: Sain tietoa opetusharjoittelusta*

1	66.6%	(10/15)	
2	26.6%	(4/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 7: Sain tietoa Viresimusta

1	6.6%	(1/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	26.6%	(4/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 8: Ajankohtainen tieto oli kerrottu verkkosivuilla

1	33.3%	(5/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 10: Opintojen aikataulut onnistui mielestäni

1	6.6%	(1/15)	
2	20 %	(3/15)	
3	40 %	(6/15)	
4	33.3%	(5/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 11: Koulutuksessa huomioitiin työn ohessa tapahtuva opiskelu

1	0 %	(0/15)	
2	26.6%	(4/15)	
3	40 %	(6/15)	
4	33.3%	(5/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 12: Opintojen toteutus 1,5 vuodessa onnistui mielestäni

1	20 %	(3/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 13: Opetussuunnitelman tavoitteet oli kuvattu mielestäni

1	6.6%	(1/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	26.6%	(4/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 14: Tavoitteet tukivat opintojen toteutumista mielestäni

1	6.6%	(1/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	26.6%	(4/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 15: Opetussuunnitelman konkreettisuus toteutui mielestäni

1	13.3%	(2/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	26.6%	(4/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 17: Onnistuin opetusharjoittelussa mielestäni

1	40 %	(6/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 18: Opetusharjoittelu ohjasi minua toimimaan opiskelijakeskeisemmin

1	73.3%	(11/15)	
2	26.6%	(4/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 19: Opetusharjoittelu auttoi minua ymmärtämään erilaisia oppimistyyliä

1	26.6%	(4/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 20: Opetusharjoittelu vahvisti opettajan ja oppimisen ohjaajan taitojani

1	60 %	(9/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 21: Opetusharjoittelu auttoi minua arvioimaan oppilaiden osaamista

1	20 %	(3/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 22: Opetusharjoittelu kehitti edelleen kykyäni käsitellä saamaani oppilaspalautetta

1	20 %	(3/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 23: Opetusharjoittelu kehitti edelleen kykyäni antaa palautetta oppilaille

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 24: Opetusharjoittelu kehitti edelleen opetuksen suunnittelutaitoani

1	73.3%	(11/15)	
2	26.6%	(4/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 25: Opetusharjoittelu kehitti edelleen opetustilanteiden analysointitaitojani

1	53.3%	(8/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 26: Opetusharjoittelu kehitti edelleen kykyäni hyödyntää tieto- ja viestintäteknikka opetuksessa

1	20 %	(3/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	40 %	(6/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 27: Opetusharjoittelun aikana tunsin kehittyväni edelleen oppituntien pitämisessä

1	60 %	(9/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 28: Opetusharjoittelu innosti minua uudistamaan opetusmenetelmiäni

1	66.6%	(10/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 29: Opetusharjoittelu lisäsi kykyäni arvioida ammatillisia kehitystarpeitani opettajana

1	40 %	(6/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 30: Opetusharjoittelu syvensi ymmärtämystäni opiskeltavan aineen tavoitteista

1	60 %	(9/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 31: Opetusharjoittelun tavoitteet oli kuvattu opetussuunnitelmassa mielestäni

1	46.6%	(7/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 32: Tavoitteet tukivat opetusharjoittelun toteutumista mielestäni

1	40 %	(6/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 33: Opetussuunnitelman konkreettisuus toteutui opetusharjoittelun osalta mielestäni

1	53.3%	(8/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 35: Yhteistyötä normaalikoulun lehtorin kanssa oli mielestäni määrällisesti

1	80 %	(12/15)	
2	6.6%	(1/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 36: Yhteistyö normaalikoulun lehtorin kanssa onnistui mielestäni

1	93.3%	(14/15)	
2	6.6%	(1/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 37: Yhteistyötä etäyksikön lehtorin kanssa oli mielestäni määrällisesti

1	46.6%	(7/15)	
2	20 %	(3/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	13.3%	(2/15)	

Kysymys 38: Yhteistyö etäyksikön lehtorin kanssa onnistui mielestäni

1	53.3%	(8/15)	
2	13.3%	(2/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	13.3%	(2/15)	

Kysymys 39: Yhteistyötä Viresimun lehtoreiden kanssa oli mielestäni määrällisesti

1	26.6%	(4/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 40: Yhteistyö Viresimun lehtoreiden kanssa onnistui mielestäni

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 41: Yhteistyötä opetusharjoittelusta vastaavan koordinaattorin kanssa oli mielestäni määrällisesti

1	20 %	(3/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 42: Yhteistyö opetusharjoittelun koordinaattorin kanssa onnistui mielestäni

1	26.6%	(4/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 43: WorkMates tuki etäohjausta mielestäni

1	53.3%	(8/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 44: WebCT tuki etäohjausta mielestäni

1	26.6%	(4/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 45: Sähköposti tuki etäohjausta mielestäni

1	80 %	(12/15)	
2	20 %	(3/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 46: Yhteydenpito puhelimitse tuki etäohjausta mielestäni

1	13.3%	(2/15)	
2	26.6%	(4/15)	
3	40 %	(6/15)	
4	20 %	(3/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 49: Kehityin vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa mielestäni

1	33.3%	(5/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 50: Kehityin oppilaiden kohtaamisessa mielestäni

1	33.3%	(5/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 51: Kehityin oppilasarvioinnissa mielestäni

1	13.3%	(2/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 52: Kehityin palautteen antamisessa oppilaille mielestäni

1	13.3%	(2/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 53: Kehityin opetuksen suunnittelussa mielestäni

1	53.3%	(8/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 54: Kehityin analysoimaan opetustilanteita mielestäni

1	33.3%	(5/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 55: Kehityin oppituntien pitämisessä mielestäni

1	46.6%	(7/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 56: Kehityin opetuksen eriyttämisessä mielestäni

1	20 %	(3/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	6.6%	(1/15)	

Kysymys 57: Näkemykseni opettajan työnkuvasta kehittyi opintojen aikana

1	53.3%	(8/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 58: Oma opetustyylini kehittyi opintojen aikana

1	46.6%	(7/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 59: Kehityin vuorovaikutustaidoissani mielestäni

1	13.3%	(2/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 60: Kehityin oma-aloitteisuudessa mielestäni

1	33.3%	(5/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 61: Kehityin itseni kehittämisessä mielestäni

1	26.6%	(4/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 62: Kehityin kyvyssä sietää epävarmuutta ja muutosta mielestäni

1	20 %	(3/15)	
2	73.3%	(11/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 63: Kehityin verkkoperustaisten työvälineiden käytössä mielestäni

1	46.6%	(7/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 64: Kehityin tieto- ja viestintätekniikan käyttämisessä opetuksessa mielestäni

1	26.6%	(4/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 65: Kehityin tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisessä vuorovaikutuksen välineenä mielestäni

1	26.6%	(4/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 67: Sain opintojen aikana lisää tietoa ainedidaktisesta tutkimus- ja kehittämistyöstä

1	40 %	(6/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 68: Tuntemukseni aineen opetukseen liittyvistä menetelmistä lisääntyi opintojen aikana

1	60 %	(9/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 69: Aineen opetukseen liittyvä näkemykseni kehittyi mielestäni

1	40 %	(6/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 70: Kehityin mielestäni oppilaiden ajattelun taitojen käytön opastamisessa

1	13.3%	(2/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 71: Kehityin elinikäisen oppimisen edistämisessä mielestäni

1	33.3%	(5/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	26.6%	(4/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 72: Kehityin erilaisten opiskelustrategioiden käyttämisessä mielestäni

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 73: Opin kohtaamaan erilaisia opettajakulttuureita

1	33.3%	(5/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	26.6%	(4/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	6.6%	(1/15)	

Kysymys 74: Opin hyödyntämään kasvatustieteellistä teoriaa opetukseni tukena

1	26.6%	(4/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 75: Keskeisen oppiaineksen hallintani lisääntyi opintojen aikana

1	13.3%	(2/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 76: Kehityin kestävän kehityksen edistämässä mielestäni

1	13.3%	(2/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	40 %	(6/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	6.6%	(1/15)	

Kysymys 77: Kehityin kollegoideni kohtaamisessa opintojen aikana

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 78: Opin kohtaamaan monikulttuurisuutta

1	26.6%	(4/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 79: Oma opetusfilosofiani kehittyi opintojen aikana mielestäni

1	40 %	(6/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 80: Opin kehittämään omaa opetustani

1	60 %	(9/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 81: Opin tutkimaan omaa opetustani

1	40 %	(6/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 82: Opin käyttämään ongelmanratkaisutaitoja oppimisessa

1	26.6%	(4/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 83: Opin tiedostamaan opettajan ammatin eettisyyden

1	46.6%	(7/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 84: Sitoutumiseni opettajan ammattiin lisääntyi opintojen aikana

1	46.6%	(7/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 85: Opettajaidentiteettini oman aineeni asiantuntijana kehittyi mielestäni

1	53.3%	(8/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 86: Sopeutumiseni opettajan rooliin ja opettajayhteisöön kasvoi opintojen aikana

1	26.6%	(4/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 87: Kykyni luoda opetukseen soveltuvia opiskeluympäristöjä lisääntyi opintojen aikana

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 88: Kykyni eriyttää opetusta lisääntyi opintojen aikana

1	20 %	(3/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	40 %	(6/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 89: Opin tarkastelemaan opetuksen sisältöjä kriittisesti

1	26.6%	(4/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 90: Opetuksen suunnittelun taitoni kehittyivät opintojen aikana

1	60 %	(9/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 91: Opetuksen tavoitteellisuuden pohtiminen lisääntyi opintojen aikana

1	60 %	(9/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 92: Opin käyttämään opetusmenetelmiä aiempaa monipuolisemmin

1	53.3%	(8/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 93: Kehityin opetussuunnitelmien kehittämisessä opintojen aikana

1	26.6%	(4/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 94: Opin hoitamaan opetustehtäväni itsenäisemmin

1	40 %	(6/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 95: Opin arvioimaan omaa opetustyötäni kriittisesti

1	46.6%	(7/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 96: Opetushallinnolliset taitoni kehittyivät opintojen aikana

1	20 %	(3/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	40 %	(6/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 97: Opin ymmärtämään oppilaiden aktiivisen roolin oppimisprosessissa

1	46.6%	(7/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	0 %	(0/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 98: Kehityin oppilaiden itsearviointitaitojen opettamisessa

1	13.3%	(2/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 99: Opin korostamaan oppilaiden itsenäistä vastuuta opiskelussa

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 100: Opin tukemaan oppilaiden itseohjautuvuutta

1	33.3%	(5/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	26.6%	(4/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 101: Opin varmistamaan oppilaiden jatko-opintokelpoisuuden

1	13.3%	(2/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 102: Opin ohjaamaan oppilaiden opintoja

1	20 %	(3/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 103: Opin arvioimaan oppilaiden oppimisedellytyksiä

1	13.3%	(2/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 104: Opin uudistamaan oppilaiden oppimisympäristöjä

1	26.6%	(4/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 105: Opin arvioimaan oppilaiden osaamista

1	13.3%	(2/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 106: Opin valmentamaan oppilaita arkielämää varten

1	20 %	(3/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	26.6%	(4/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 107: Opin valmentamaan oppilaita tulevaisuuteen

1	13.3%	(2/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	13.3%	(2/15)	

Kysymys 108: Opin ymmärtämään oppiaineeni aseman muiden oppiaineiden joukossa

1	40 %	(6/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 109: Opin ymmärtämään oppiaineen merkityksen oppilaiden henkisen kasvun kannalta

1	33.3%	(5/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 110: Opin tiedostamaan oppiaineen yhteiskunnallisen merkityksen

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 111: Opin ymmärtämään oppimisen kulttuurisidonnaisuuden

1	26.6%	(4/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 112: Opin ymmärtämään sosiaalisen kanssakäymisen merkityksen oppimisessa

1	40 %	(6/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 113: Opin rakentamaan tietoa yhdessä oppilaiden kanssa

1	26.6%	(4/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 114: Opin muokkaamaan tieteellistä tietoa oppilaiden käyttötiedoksi

1	20 %	(3/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 115: Opin hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa opetuksessa

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 116: Opin toimimaan paremmin kouluyhteisössä

1	26.6%	(4/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 117: Sitoutumiseni tutkijan tehtäviin lisääntyi opintojen aikana

1	20 %	(3/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	13.3%	(2/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 118: Opin oppivan organisaation kehittämistyöstä

1	20 %	(3/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	13.3%	(2/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 119: Opin toimimaan paremmin työyhteisön eri jäsenten kanssa

1	20 %	(3/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 120: Opin tunnistamaan työyhteisön heikkouksia

1	33.3%	(5/15)	
2	53.3%	(8/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	6.6%	(1/15)	

Kysymys 121: Opin kohtaamaan työyhteisön ilmapiirin

1	20 %	(3/15)	
2	66.6%	(10/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 122: Ymmärrykseni työyhteisön ja ympäröivän yhteiskunnan kohtaamisesta lisääntyi opintojen aikana

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 123: Opin rakentamaan uutta tietoa uudesta kokemuksellisen tiedon pohjalta

1	20 %	(3/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 124: Opin käyttämään erilaisia vaihtoehtoisia pedagogiikkoja opetuksessani

1	46.6%	(7/15)	
2	33.3%	(5/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 125: Sain opinnoista valmiuksia työelämää varten

1	60 %	(9/15)	
2	26.6%	(4/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 126: Opin hallitsemaan erilaisia vuorovaikutustilanteita

1	40 %	(6/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	6.6%	(1/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	6.6%	(1/15)	

Kysymys 127: Opin kohtaamaan yhteiskunnallisen muutoksen

1	20 %	(3/15)	
2	60 %	(9/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 128: Kasvoin opintojen aikana yhteiskunnallisen vaikuttajan rooliin

1	20 %	(3/15)	
2	40 %	(6/15)	
3	33.3%	(5/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 129: Opin tekemään yhteistyötä muiden opettajien kanssa

1	33.3%	(5/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	13.3%	(2/15)	
4	6.6%	(1/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

Kysymys 130: Opin kohtaamaan koulu yhteisön muuttuvia oloja

1	26.6%	(4/15)	
2	46.6%	(7/15)	
3	20 %	(3/15)	
4	0 %	(0/15)	
[Ei vastausta]	6.6%	(1/15)	

Kysymys 131: Mitä asioita opettajankoulutuksessa tulisi mielestäsi käsitellä nykyistä enemmän?

aineen hallinta	20 %	(3/15)	
erilaiset opetusmenetelmät	40 %	(6/15)	
erilaiset oppijat	80 %	(12/15)	
maahanmuuttajaoppilaat	20 %	(3/15)	
erityispedagogiikka	60 %	(9/15)	
tieto- ja viestintäteknikka	46.6%	(7/15)	
oppimisvaikeudet	73.3%	(11/15)	
työyhteisön toiminta	20 %	(3/15)	
opettajan vastuu	13.3%	(2/15)	
kodin ja koulun välinen yhteistyö	13.3%	(2/15)	
eettiset kysymykset	13.3%	(2/15)	
[Ei vastausta]	0 %	(0/15)	

* Vastauksissa 1 = hyvin, 4 = huonosti

Parhaimmat kiitokset kaikille melkein tai aivan loppuun jaksaneille virpedalaisille. Se on siinä.

Aaltonen Janne
Ahtineva Aija
Asikainen Catharina
Atjonen Päivi
Buchberger Irina
Davidson Ylva
Eriksson Irmeli
Erkinjuntti Riitta
Etholen Arja
Haapanen Satu
Heikkinen Kimmo
Helenius Jani
Helle Tuija
Holman Merja
Husso Juha-Pekka
Huurtomaa Ritva
Hämynen Kari
Jaakkola Arto
Lappi Timo
Salo Petri
Järvelä Ritva-Liisa
Kaikkonen Pauli
Kajander Pauli
Kamppi Leena
Kanerva Rauni
Kangas Ilpo
Kangas Kirsi
Kankaanpää Carita
Kantelinen Ritva
Keskitalo Helena
Korva Maarit
Kosola Aija
Kukkonen Erkki
Kurola Juha
Laine Jaana
Laine Reima
Lange Kaisa
Lehtinen Kirsi
Lingren Maarit
Loima Jyrki
Martikainen Marja
Matikainen Tuula
McGurk Francis
Meisalo Veijo
Meri Matti
Lehtinen Erno
Moilanen Pentti

Multanen Markku
Mäkelä Riku
Mäkinen Kaarina
Määttä Olli
Niemelä Tuomo
Niinistö Lauri
Nyman Helena
Oikarinen Niina
Oiva Raija
Palomäki Taina
Pehkonen Erkki
Pehrsson Soile
Peltonen Jouni
Pennanen Jaana
Pitkänen Marja-Liisa
Pitkänen Sirkka-Liisa
Pyysiäinen Markku
Rasku Pekka
Rissanen Laila
Ropo Eero
Rosendal Ola
Rönqvist Timo
Saarinen Marjatta
Sahi Sinikka
Salo Anne
Salonen Ilppo
Savolainen Pilvi
Silfversten Pirjo
Siren Tuula
Päivänsalo Pentti
Ruuskanen Pekka
Smeds Johan
Sorvari Jari
Soukka Helinä
Suonsyrjä Kirsti
Suppola Mirja
Suves Eija
Tissari Varpu
Tonder Vesa
Tuisku Sirpa
Tuominen Kari
Uusitalo Annukka
Varjus- Järvinen Helena
Vartiainen Katriina
Vattovaara Virpi
Wolff Margaretha
Vuorinen Petri
Österlund Martina

KIRJOITTAJAT

Kurola, Juha

juhkur@utu.fi

KM Juha Kurola toimii lehtorina Turun normaalikoulussa ja opettajankouluttajana 1-9 luokilla. VIRPEDA:ssa hän toimi virtuaalisen opetusharjoittelun koordinaattorina.

Lehtinen, Erno

erno.lehtinen@utu.fi

KT kasvatustieteen professori Erno Lehtinen toimii Kasvi- hankkeen pääkoordinaattorina. Erno Lehtinen on myös Turun yliopiston vararehtori.

Sahi, Sinikka

sinikka.sahi@norssi.helsinki.fi

FM Sinikka Sahi toimii historian ja yhteiskuntaopin lehtorina Helsingin normaalilyseossa. VIRPEDA:ssa hänen roolinsa oli verkkoperusteisen koulunpidolliset tehtävät (VIRESIMU) opintojakson vastuhenkilö ja kouluttaja.

Sorvari, Jari

jasorva@utu.fi

KM Jari Sorvari toimii lehtorina Turun normaalikoulussa ja opettajankouluttajana 1-6 luokilla. Hän toimi VIRPEDA - opetusharjoittelun pääkoordinaattorina.

Tissari, Varpu

varpu.tissari@helsinki.fi

Kasv.tiet.yo Varpu Tissari toimi Virpeda – hankkeessa Kasvin suunnittelijana. Nykyisin hän toimii tutkijana Helsingin yliopiston, Mediakasvatuskeskuksessa.

Vartiainen, Katrina

katvar@utu.fi

FM Katrina Vartiainen toimii saksan lehtorina Turun normaalikoulussa. Hän toimi VIRPEDA:ssa opetusharjoittelun ohjaajana.

Vuorinen, Petri

pevuori@utu.fi

KM, FL Petri Vuorinen toimii englannin kielen lehtorina Turun normaalikoulussa. VIRPEDA– hankkeessa hän toimi vieraiden kielten asiantuntijana